107E JAARGANG — NO.: 274 ZATERDAG 24 NOVEMBER 1990

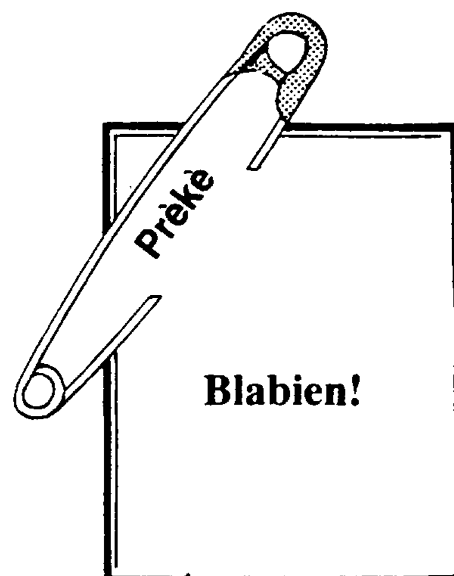
AMIGOE

VANDAAG

- Overheid verhoogt subsidie voor Monumentenzorg p.2
- BèBè Rojer wint ABVO-verkiezing met ruime meerderheid p.3
- Mr Werleman: Uitspraken waren 'bekende druppel' p.5
- Vandaag start WK schaken in Lyon p.7
- Financieringsplan 18 miljoen goedgekeurd p.11

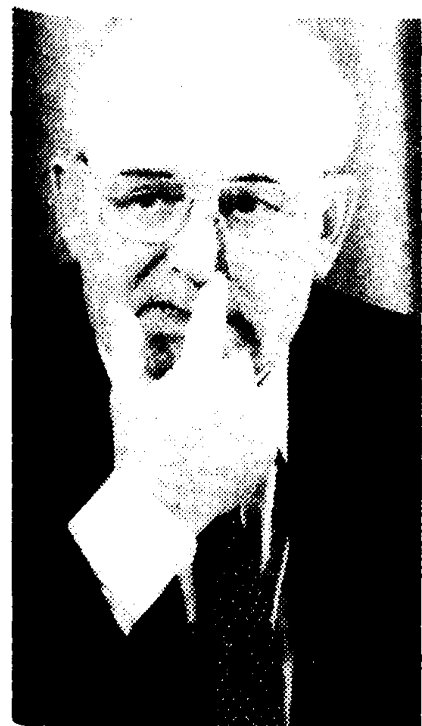
MONUMENTENZORG CURAÇAO

MONUMENTENZORG ...meer subsidie...

Blabien!

Geen sinecure

■ *MOSKOU - President Michail Gorbatsjov heeft twee weken de tijd om met een plan voor de draad te komen om de Sovjet-economie uit de diepe afgrond te tillen waarin deze terecht is gekomen. Volgens Gorbatsjov is het wel mogelijk hoewel het geen sinecure is.*

(AFP-satellietfoto)

SU REKENT OP HULP

Voor opstellen politiek-economisch plan

Gorbatsjov: nog twee weken tijd

MOSKOU - De Opperste Sovjet, het Sovjet-parlement, heeft vrijdag president Michail Gorbatsjov twee weken de tijd gegeven een gedetailleerd plan te presenteren waarin nieuwe machtsverhoudingen worden uitgewerkt die de economische chaos en de wetteloosheid in het land moeten tegengaan. De Sovjet-leider heeft verklaard zijn hoop te stellen op onder meer voedselhulp uit het buitenland. Aan het adres van zijn belangrijkste opponent, Boris Jeltsin, richtte hij de oproep tot samenwerking en eenheid.

Gorbatsjov ontkende tegenover het parlement uit te zijn op de vestiging van een dictatuur. De Opperste Sovjet ging uiteindelijk met 272 stemmen voor en 88 tegen akkoord met het concept voor ruimere presidentiele bevoegdheden zoals Gorbatsjov dat eerder al had aangekondigd.

Gorbatsjov daagde het Sovjetparlement uit de kwestie van de uitbreiding van de presidentiele bevoegdheden te bespreken. "Voor de zoveelste keer beginnen jullie te praten over een dictatuur en te twijfelen over de noodzaak van een dergelijke reorganisatie. Maar wat willen jullie dan? Dat de verlamming van de macht voortduurt?", aldus Gorbatsjov. Nadat de afgevaardigden toch met een discussie over het plan hadden ingestemd, zei de Sovjetleider: "De staatsmacht moet zonder vertraging veranderd worden. Ik denk dat dit binnen twee weken mogelijk is".

Sovjet-premier Nikolaj Ryzjkov had vrijdag aangekondigd ontslag te zullen nemen, mocht het parlement akkoord gaan met Gorbatsjovs plannen, die onder meer een volledige wijziging van de regering inhouden. De Sovjet-premier zei tegen Interfax verrast te zijn geweest over Gorbatsjovs voorstellen.

HULP

Volgens de plannen van Gorbatsjov moeten de ministers voortaan verantwoording afleggen aan de president, wat hem de controle over de regering geeft. Bovendien worden de bevoegdheden van de Federatieraad uitgebreid en krijgt dit voormalige adviesorgaan een belangrijke uitvoerende taak bij de coördinatie van de activiteiten van het centrale gezag en de republieken.

Gorbatsjov is ervan overtuigd dat financiele en levensmiddelen-hulp uit het Westen de situatie in de Sovjetunie binnen enkele maanden positief kunnen veranderen. "Wij zullen de hulp van het Westen bij de overgang naar een markteconomie gebruiken", aldus Gorbatsjov tijdens een persconferentie in Moskou. De SU gaat een lange hongerwinter in. Er is al tijden een nijpend tekort aan essentiele levensmiddelen. Zelfs brood is niet altijd meer te krijgen. De economie is geenszins in staat om het probleem te lijf te gaan. Maar hulp uit het Westen begint binnen te druppelen en er kan meer komen als de SU daartoe duidelijke verzoeken indient.

Sovjet-functionarissen hebben Canada vorige week een lijst met hoognodige levensmiddelen overhandigd - zoals vlees, boter, melkpoeder en spijsolie - en kregen van Ottawa te horen dat op het verzoek gedeeltelijk zal worden ingegaan. Ook is Gorbatsjov eerder deze week in Parijs tijdens de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking door enkele landen hulp toegezegd. Maar de meeste landen wachten op een formeel verzoek van Moskou voordat zij goederen sturen.

In de SU wordt het probleem van een onvoldoende voedselproductie verscherpt door het abominabele distributiesysteem en de corruptie op alle niveaus. Zonder voedselhulp worden de plannen van Gorbatsjov om de economie te hervormen kansloos, daar zijn topeconomen als Stanislav Sjatalin, die deze week in Nederland was, en Abel Aganbegjan het over eens. "Westerse hulp kan ons helpen door deze moeilijke overgangsfase te komen", aldus Aganbegjan, die momenteel in Canada verblijft.

Amerikaanse functionarissen zeggen dat Washington ernstig overweegt om deze winter voedselhulp en medicijnen naar de SU te sturen, waarbij het zou gaan om onder andere tarwemeel en spijsolie. Volgens hen zouden er kredieten aan de SU worden verleend om levensmiddelen en andere goederen te kopen, maar president George Bush dringt erop aan dat eerst de Emigratiewetten worden geliberaliseerd.

KOUDE OORLOG

In Duitsland wordt bekeken hoe in de enorme Koude oorlog voedselvoorraden kunnen worden getransporteerd naar de SU. Ironisch genoeg werd de voorraad aangelegd om iedere inwoner van Berlijn een jaar lang van voedsel te voorzien in het geval van een herhaling van de Sovjet-blokkade in 1948-1949 van de toen geisoleerde stad.

"Wij moeten alles overboord gooien wat ons verdeelt" om constructief te kunnen samenwerken in het belang van de herstructurering van de SU. Hiertoe heeft president Michail Gorbatsjov vrijdag zijn rivaal, voorzitter Boris Jeltsin van het parlement van de republiek Rusland, opgeroepen. In een verwijzing naar de kritiek die Jeltsin geuit heeft op zijn hervormingsprogramma zei Gorbatsjov dat het politieke debat "volgens de regels" moet gevoerd worden, waarbij men vooral de grondwet en de wetten van de SU moet eerbiedigen.

Der Spiegel:

Irak nog bezig met gifgassen

HAMBURG - De gifgasfabrieken in Irak, bij de bouw waarvan vermoedelijk ook Duitse firma's hebben meegeholpen, draaien gewoon door al is er sprake van een mondiaal handelsembargo tegen het land van Saddam Husayn.

Alleen al in Samarra wordt dagelijks vierhonderd kilo van de gifgassen Taboen en Lost geproduceerd. Dit schrijft het Duitse weekblad "Der Spiegel" in zijn jongste uitgave onder aanhaling van vrijgelaten gijzelaars en inlichtingen van diverse geheime diensten. Naar "Der Spiegel" verder meldt, gaat de productie in nagenoeg alle Irakse wapenfabrieken onverminderd door. Europese helpers, waaronder kennelijk ook ettelijke Duitsers, houden de bedrijven operationeel.

Financiering: Citco

Harding en Dekker beginnen radiostation op Curaçao

- door B. Jos de Roo-

WILLEMSTAD AMSTERDAM — Veronica radio directeur Lex Harding en Radio Hoyer 2- omroeper Willem Dekker willen op Curaçao een radiostation beginnen dat uitzendt naar de hele Antillen. De Citco financiert het project, waarbij het gaat om minstens 4 miljoen gulden. De bedoeling is dat het station ingaande 1 januari aanstaande in de lucht is. Zo meldt vandaag de Nederlandse krant De Telegraaf in een voorpagina-artikel.

Aan het Martin Luther King boulevard werd een villa aangekocht. Op dit ogenblik wordt daar de laatste hand gelegd voor de inrichting van een studio.

Het Nederlandse commissariaat voor de media gaat onderzoeken of Veronica hiermee de mediawet overtreedt, aldus de krant.

Het blad haalt het hoofd van de radiocontrole dienst van de Lands Radio Dienst aan, J. de Canha. Deze bevestigt dat Lex Harding en Willem Dekker onlangs een licentie hebben aangevraagd om te mogen uitzenden. Volgens de Telegraaf zullen Antilliaanse autoriteiten binnen vijf weken een beslissing nemen over de aanvraag.

Dekker wordt een plaatselijke radiobons genoemd en de grote man achter de zender Radio Hoyer 2. De krant weet ook te melden dat het station over een dergelijke grote zendmast zal beschikken dat de hele Antillen wordt bereikt.

Het Nederlandse commissariaat voor de media bij monde van mr V. Moerer zei te voorzien dat de programma's via satelliet op de Nederlandse kabel uitgezonden zullen worden. Dan overtreedt Veronica opnieuw de media wet. Deze omroep hangt een uitzendverbod van zeven weken boven het hoofd wegens betrokkenheid bij de oprichting van het Luxemburg RTL-Veronique.

Harding is woedend over het vroegtijdig uitlekken van zijn project. Hij en Veronica directeur Rob Out zijn de laatste tijd veelvuldig op Curaçao gesignaleerd. "Voor zaken en vakantie," meldde Harding toen. Over zijn "persoonlijke plannen" wilde hij toen niets kwijt.

Voor derde achtereenvolgende dag

Olieprijzen flink omhoog

NEW YORK - De prijzen van ruwe olie zijn vrijdag voor de derde achtereenvolgende dag behoorlijk gestegen.

Op de termijnmarkt in New York sloot de notering van de toonaangevende soort West Texas intermediate voor levering in januari op 31,90 dollar per vat (159 liter), 2,27 dollar hoger dan op woensdag. Donderdag werd in New York niet gehandeld wegens Thanksgiving day, maar op de Londense markt steeg de notering van Brent-olie voor levering in januari toen met 1,06 dollar. Vrijdag ging de prijs van Brent-olie in Londen met nog eens 1,11 dollar omhoog naar 31,10 dollar per vat.

Handelaren schreven de prijsstijgingen toe aan de groeiende vrees voor verscherping van de Golf-crisis. Daarbij wordt gewezen op de pogingen van de Amerikaanse president Bush om bij zijn rondreis door Europa en het Midden-Oosten steun te vinden voor militair optreden tegen Irak. Met het weekeinde voor de deur dekten handelaren zich daarom in tegen eventualiteiten.

Setel N.V.

WILLEMSTAD — De gedeputeerde belast met onder andere het telecommunicatiebedrijf, Setel N.V, Haime Francisco, heeft onlangs een commissie in het leven geroepen die na moet gaan wat de financiële waarde van Setel is. Als voorzitter van de commissie werd de huidige directeur, Angel Kook, benoemd.

De overige leden zijn: R. Bernadina, J. Constansia, M. Evertsz, P. Grootens, Z. Leito, E. Seferrina, R. Silberie, J. Thesseling en F. Willemse.

Politie als opruimer

(AFP-satellietfoto)

■ *LIMA - Een Peruaanse politieman bezig met het opruimen van een brandende autoband welke was achtergelaten na een betoging door stakend justitie-personeel. Dit protesteerde tegen nieuwe arbeidswetten welke de regering van president Fujimori heeft afgekondigd.*

■ *CAIRO - Volgens de Amerikaanse president George Bush heeft 'de wereld' ongeduldig te worden over het voortduren van de bezetting van Kuwayt door Irak. Hij zei dit in een gesprek met journalisten na een onderhoud met de Egyptische president Hosni Mubarak.*

(AFP-satellietfoto)

Caïro legt verband met Palestijnen

Bush en Mubarak: alle opties open

CAIRO/BEIJING - De Amerikaanse president George Bush heeft vrijdag geconstateerd dat alle opties open blijven om een terugtrekking van Irak uit Kuwayt af te dwingen. Hij zei dit na een onderhoud met zijn Egyptische ambtgenoot Hosni Mubarak in Cairo.

"We worden moe van de huidige impasse, net als de rest van de wereld", aldus Bush. Volgens hem moet oorlog tegen Irak een geloofwaardig alternatief zijn, hoewel hij uitspraak een voorkeur te hebben voor een vreedzame oplossing. Tijdens een persconferentie, na afloop van het gesprek tussen beide staatshoofden, benadrukte Mubarak dat geen enkel compromis mogelijk is. "Alle middelen" moeten volgens hem worden aangewend om een einde te maken aan de Iraakse bezetting van Kuwayt, die volgens de Egyptische leider "volstrekt onacceptabel" is.

De Egyptische president benadrukte overigens ook de noodzaak tot een oplossing te komen van het Palestijnse vraagstuk. President Bush wil de Golfcrisis en de Palestijnse kwestie gescheiden behandelen.

Ook de ministers van Buitenlandse zaken van China en de Sovjetunie hebben elkaar vrijdag gesproken over de Golfcrisis. Na afloop van hun negentig minuten durende onderhoud, in de Chinese stad Urumqi, zeiden beide ministers nieuwe stappen tegen Irak, binnen het kader van de Verenigde Naties, niet uit te sluiten. Zowel minister Qian Qichen als zijn Sovjet-ambtgenoot Edoeard Sjevardnadze menen dat de wereldgemeenschap zich moet inspannen een oorlog te voorkomen, "zolang er hoop is op een vreedzame oplossing".

Beslissing moet vallen voor Yemen voorzitter is

Baker naar Colombia over Golf-resolutie van V-raad

JEDDAH - In zijn poging om zoveel mogelijk steun te verwerven voor een resolutie van de Veiligheidsraad waarin militair geweld tegen Irak niet wordt uitgesloten, is de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker vrijdag vanuit Saudi-Arabie naar Colombia vertrokken.

Na overleg in Colombia zal hij in Los Angeles een ontmoeting hebben met de minister van Buitenlandse zaken van Malaysia. Zowel Colombia als Malaysia zijn op het ogenblik lid van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. De VS willen de resolutie voor het einde van de komende week door de V-raad laten behandelen omdat dan Yemen het voorzitterschap van de raad overneemt. Yemen is gekant tegen een militair optreden in het Golfgebied en verkeert straks als voorzitter van de V-raad in de positie een stemming over de resolutie op te houden.

Het enige V-raadslid met wie Baker niet zal spreken is zijn collega uit Cuba. Cuba zal zich naar verwachting tegen de door de VS beoogde resolutie keren. Volgens functionarissen in verschillende landen die door Baker zijn aangedaan streven de VS een uit twee delen bestaande resolutie na. In het eerste deel wordt een tijdslimiet gesteld voor terugtrekking van Irak uit Kuwayt, in het tweede deel wordt het gebruik van geweld toegestaan als de terugtrekking niet binnen de gestelde limiet heeft plaatsgevonden.

Sovjet-president Michail Gorbatsjov noemde de situatie in het Golfgebied vrijdag "uiterst explosief", maar wilde zich niet binden aan eventuele militaire activiteiten. "President Bush en ik zijn het er over eens dat de situatie snel verslechtert. De Veiligheidsraad moet alle mogelijkheden voor een oplossing onderzoeken. Niemand heeft het recht te tornen aan de bevoegdheden van de Veiligheidsraad", aldus Gorbatsjov.

De Duitse bondskanselier Helmut Kohl waarschuwde Irak vrijdag dat het gijzelen van buitenlanders de kans op een oorlog in het Golfgebied alleen maar vergroot. Hij zei dit in een interview met het dagblad Bild.

Fraude, schuld en boete:
Cas Abou droom spat uit elkaar

WILLEMSTAD — Het grootschalige projectontwikkelingsplan voor Cas Abou zal voorlopig niet tot uitvoering worden gebracht. Deze week zijn er verschillende (tegenstrijdige) berichten in de media verschenen over fraudes, vermiste gelden en schulden, rondom het project dat met veel bombarie is aangekondigd door promotor Jan Verberne en dat nu al meer dan een jaar stilligt. Doston Development NV met haar nieuwe directie en grootaandeelhouder uit Nederland, Vemac BV, distantieert zich van alle tot nog toe verschenen artikelen, maar uit de berichten van die zijde blijkt dat er toch heel veel scheef zit binnen het project Cas Abou. In ieder geval maakt Jan Verberne geen deel meer uit van Doston Development.

Vemac maakt dit bekend via de vertegenwoordiger van het bedrijf op Curaçao Danny Wirken. Het bestuur binnen Doston NV is gewijzigd sinds oktober "om verschillende beweegredenen van de aandeelhouders". Verder wordt er vanuit het bedrijf bekend gemaakt dat in de komende weken nadere informatie wordt gegeven omtrent de doelstellingen met project Cas Abou. Vemac laat het officeel bij deze summiere verklaring aan de pers.

Informeel doen andere verhalen de ronde en dat allemaal naar aanleiding van een advertentie die het notariskantoor Smeets, Thesseling & Van Bokhorst deze week, onder meer vandaag, heeft laten zetten over de openbare verkoping van verschillende percelen van Cas Abou.

Voor het eerder genoemde bedrijf zou de verkoop een ramp betekenen omdat dan van de ontwikkelingsplannen geheel niets terecht komt. Vemac, het management, advies en consultancy heeft sinds 1987 geld gestoken in de onderneming. Eerst een aandeel van 5 %, nu na het afkopen van schulden die Verberne heeft achtergelaten en het afkopen van zijn faillissement heeft Vemac wel een aandeel van 77 % in het geheel. Verberne zou de gronden dan helemaal niet kunnen verkopen.

Uit welingelichte bron heeft de Amigoe vernomen dat de droom van Cas Abou als een zeepbel uit elkaar is gespat. Als de verhalen boven tafel komen lijkt het alsof er een beerput wordt opengetrokken.

Het verhaal dat deze week in een lokale Papiamentutalige krant is verschenen is honderd procent waar, zo is aan de Amigoe bevestigd.

Verscheidene krediteuren zijn de dupe geworden van de plannen van Cas Abou. Ze hebben geld gestoken in het plan dat vanaf het begin al een 'zorgenkindje' bleek te zijn.

Het begon met PRC, de Caribische compagnie die Cas Abou wilde kopen in samenwerking met aandeelhouders uit Nederland. Zij benoemden Jaap Diecker als directeur. PRC ging failliet, de meeste betrokkenen vertrokken naar Nederland en de aandeelhouders die overbleven benoemden René Maduro als directeur. In hem hadden ze veel vertrouwen, maar om reden van zijn politieke betrokkenheid, was ook hij snel van het toneel verdwenen.

Daarna kwam Herman George in beeld, die een poosje daarna werd geschorst als directeur bij de Fundashon Kas Popular.

Intussen schrijven we eind '88.

In die tijd kwam Verberne, als klein aandeelhoudertje in Cas Abou (5%) vanuit Nederland naar Curaçao. In Nederland was hij net voor de zoveelste keer failliet gegaan, nu probeerde hij het op Curaçao. Verberne werd commissaris van Doston Development, zoals de aandeelhouders inmiddels de ontwikkelings-NV voor Cas Abou hadden genoemd. Al snel benoemde Verberne zichzelf tot directeur en hij wist met zijn enthousiaste verhalen verschillende krediteuren warm te maken of te houden voor zijn project. Hij verstuurde foto's en tekeningen, liet maquettes maken en schotelde hen op die manier een fantastisch beeld voor.

ONDERZOEK

Tot begin dit jaar. Vanaf de eerste steenlegging half 1989 tot dan toe was er niets gebeurd. Verschillende krediteuren begonnen argwaan te krijgen en het bedrijf Vemac heeft speciaal Danny Wirken ingehuurd om poolshoogte te nemen op de Antillen.

Uit verschillende contacten tussen aandeelhouders, geldschieters en andere betrokkenen is in het afgelopen half jaar gebleken dat Verberne heel andere dingen heeft gedaan met de gelden dan het ontwikkelen van Cas Abou. Hij heeft hier en der NV's opgezet, een duikshop op Bonaire opgericht en een deel van het geld gestoken in de projectontwikkeling van Porto Marie. Bovendien heeft hij zichzelf een behoorlijk maandsalaris toegekend.

Het Nederlandse bedrijf Vemac dat is nagegaan of de beleggingen die zij hadden gedaan op Curaçao wel goed zijn gebruikt, heeft inmiddels om geen geld te verliezen, verschillende schulden afgekocht. Het bedrijf betaalt momenteel alle crediteuren af, zodat er straks verder gegaan kan worden met de oorspronkelijke plannen.

Vanaf oktober jongstleden is het bestuur gewijzigd. Verberne ligt eruit. De directie bestaat nu deels uit Vemac BV uit Nederland en voor een ander deel uit Sumatrust, het makelaars en incassobureau dat is opgezet door de advocaten Suzy en Marius Römer.

Vandaag staat in de Amigoe de advertentie van de Notarissen van Verberne voor de openbare verkoop van Cas Abou-gronden. Verberne probeert samen met zijn compagnon Van Wijngaarden, directeur van Antillen NV, het bedrijf dat 3,3 miljoen gulden heeft gestoken in de infrastructuur en andere ontwikkelingen van Cas Abou, dit bedrag terug te winnen. Naar alle waarschijnlijkheid zal Vemac BV het uiterste doen om hier een stokje voor te steken omdat zij inmiddels veel schulden hebben afgelost en in feite voor 77 procent deel uitmaken van het project.

***

De TREUHANDANSTALT, de instelling die is belast met de privatisering van de staatsbedrijven in oost-Duitsland, blijft ook na de jaarwisseling onder leiding staan van Detlev Rohwedder. Deze gaf onlangs te kennen dat hij per 1 januari terug wil keren als voorzitter van de raad van bestuur van het staalconcern Hoesch, maar is onder druk van de Duitse regering tot andere gedachten gekomen. Rohwedder geeft zijn functie bij Hoesch op en tekent een vierjarig contract bij de Treuhandanstalt.

Julianaplein 22: In volle glorie

■ WILLEMSTAD — Julianaplein 22, Curaçao. Het nieuwe onderkomen van het advocatenkantoor Promes, Trenité Van Doorne. Gistermiddag werd tijdens een receptie op symbolische wijze de sleutel overhandigd aan mr Frank Promes. De financiering van de restauratie van de Monumentenzorgproject geschiedt uit de sociaal-educatieve ontwikkelingspot van Nederland. De eigen inbreng bedraagt 25%. De kosten: 1,7 miljoen gulden. Op de foto's: het gebouw in volle glorie en (vlnr) mr Promes, mr ing Jacky Voges en Monumentenzorg-directeur A. Schoevers. DROV-gedeputeerde Faroe Metry verklaarde tijdens de ceremonie dat monumentenherstel een "ingewikkeld en soms langdurig proces is". Gelukkig, merkte hij op, groeit de belangstelling om het historisch erfgoed in goede staat terug te brengen. Dat was niet altijd zo. De overheid, vervolgde de spreker, is doordrongen van het feit dat er meer moet gebeuren om de monumenten van Curaçao te bewaren. Die monumenten, zo'n 800 in totaal, zijn immers typerend voor Willemstad en maken haar uniek in de regio. In verband hiermee nam het BC onlangs twee belangrijke beslissingen: de subsidie aan de Stichting Monumentenzorg wordt verhoogd met 200.000 gulden tot 400.000 gulden, terwijl Nederland 1 miljoen extra per jaar beschikbaar stelt aan de stichting; vanaf januari 1991 zal voor eigenaren van monumenten mogelijk zijn om restauratiesubsidie aan te vragen. Voor dit doel stelt het BC jaarlijks 41.6 miljoen beschikbaar. Tevens zijn particuliere instellingen en Nederland bereid geld beschikbaar te stellen. Metry zei voorts dat naast Monumentenzorg de NV Stadsherstel opgericht zal worden. Daarin zullen onder andere particulieren, Korpodeko en Nederland deelnemen.

Honderd!

WILLEMSTAD — Gisteren, 23 november 1990 heeft de binnenstadsbewakingsdienst Curaçao Hospitality Services (CHS) - die op 1 juli 1990 met de werkzaamheden is gestart - haar 100ste aanhouding verricht. De aanhoudingen hadden te maken met zaken, varierend van winkeldiefstallen tot inbraken op heterdaad, geweldpleging, baldadigheid. Na aanhouding worden de arrestanten direkt overgedragen aan de politie, waarmee een voortreffelijke samenwerking bestaat, zo maakt de CHS bekend. Het aantal aanhoudingen bewijst dat de aanwezigheid van de CHS in de binnenstad gerechtvaardigd is.

Aids-info

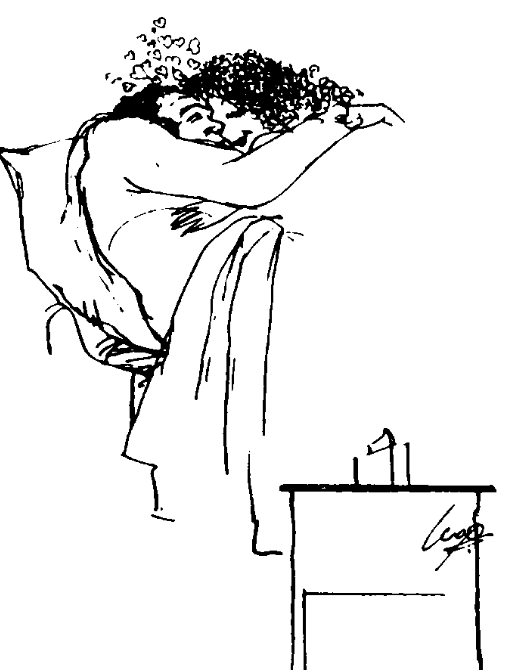
Veel mensen hebben (nog) geen seksuele contacten met iemand anders en lopen dus geen risico de ziekte AIDS te krijgen. Als de partners van elkaar weten dat ze niet besmet zijn met het AIDS-virus, hoeven ze geen beperkende maatregelen te nemen. Dit geldt bijvoorbeeld als u al lange tijd één en dezelfde sexuele partner heeft.

Dat ligt anders wanneer u een nieuwe relatie aangaat en niet weet of uw partner in het verleden besmet geraakt zou kunnen zijn. In dat geval is het verstandig om een condoom te gebruiken bij vaginale gemeenschap, geen sperma in de mond te laten komen, geen (menstruatie) bloed in de mond te laten komen en anale geslachtsgemeenschap te vermijden. Andere vormen van vrijen, zoals zoenen, strelen en masturberen, zijn veilig.

Het is moeilijk om in te schatten hoe lang partners elkaar moeten kennen voordat ze zonder een condoom kunnen vrijen. Om dat te bepalen zijn er meer gegevens nodig over beide partners, zodat de kansen op besmetting kunnen worden ingeschat. Een open gesprek kan daarbij opheldering geven.

Een AIDS-test geeft zekerheid, maar de voor- en nadelen ervan moeten persoonlijk worden afgewogen. Het besluit om u te laten testen mag nooit lichtvaardig worden genomen, want een positieve uitslag kan een zware last betekenen, omdat er een grote kans bestaat dat u AIDS krijgt. Aan de andere kant kan een negatieve uitslag u verlossen van een onzekerheid waar misschien ook moeilijk mee te leven is.

U kunt met de huisarts bespreken of het nodig is om u te laten testen. Zo ja, dan geeft hij een verwijsbrief voor het labaratorium van het ziekenhuis, waar de test wordt uitgevoerd. De uitslag is binnen vier dagen bekend.

■ WILLEMSTAD — De halfjaarlijkse oefening high quality is gisteren beëindigd. Aan deze oefening, die plaatsvond op Aruba, werd deelgenomen door militairen van de 21e-en 22e-infanteriecompagnie, het verkenningspeloton, de Antilliaanse militie, de Arubaanse militie, het stationsschip de 'Piet Heyn', de 'Pelikaan' en een F27 Maritiem-patrouillevliegtuig van het 336 Squadron. De infanteriecompagne van het US Marine Corps moest helaas verstek laten gaan.

De oefening ving aan met een landing nabij Arashi gedurende de nacht van 18 op 19 november, waarna de eenheden van daaruit zich in zuidoostelijke richting begaven naar Arikok. Gedurende deze opmars werd door 'vijandelijke eenheden' tegenspel geboden.

Op dinsdag 20 november werd de oefening door de 'Piet Heyn' en de F27 Maritiem onderbroken in verband met een reddingsactie, waarbij de coaster 'Ulla Dorte' voor zinken behoed werd. Na afloop van deze actie werden deze eenheden weer ten behoeve van high quality ingezet.

Met een aanval op zogenaamde 'vijandelijke eenheden', die zich op Arikok hadden verschanst, werd gistermorgen vroeg, onder andere in aanwezigheid van de commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied, een zware en leerzame oefening afgesloten. Het betrokken personeel, dat zich gedurende deze oefening volledig heeft ingezet, keert thans naar huis terug voor een welverdiend weekeinde.

■ WILLEMSTAD — De nieuwe consul van de Dominicaanse Republiek Amelia Cabral heeft onlangs gezaghebber Elmer Wilsoe bezocht. Ze bevond zich in het gezelschap van Alicia Alba-Van der Dijs.

Apothekers keuren uitspraken van Inderson af

WILLEMSTAD — De beslissing van de Inspecteur der Geneesmiddelen, drs Peter Fontilus, om het in Mexico afgestudeerde apothekers echtpaar Elhage uit het apothekersregister te verwijderen, heeft de volledige instemming van de Curacaose Vereniging ter Bevordering der Farmacie (CVBF). De vereniging is van mening dat hiermee een bedreiging van de volksgezondheid is weggenomen. Het een en ander werd in een persbericht bekend gemaakt.

Zoals bekend heeft de Inspecteur der Geneesmiddelen de inschrijving van de betrokken apotheker (Sheila Elhage-Hollander RED) ingetrokken na de wetenschap dat er sprake bleek te zijn van ontbreken van het wettelijk vereiste staatsexamen, dat aansluit op de apothekersopleiding aan de 'Universidat de Guadalajara' te Mexico. Zonder dit staatsexamen is het niet toegestaan om het beroep van apotheker in Mexico uit te oefenen.

Om op de Nederlandse Antillen het beroep van apotheker uit te oefenen dient betrokkene in het land van studie de volledige bevoegdheid te hebben. De genoten opleiding dient echter wettelijk gelijkwaardig te zijn aan de Nederlandse apothekersopleiding.

De inspecteur der geneesmiddelen, aldus de CVBF, had twijfels omtrent de volledigheid van de opleiding van de betrokkenen, terwijl de ham-vraag betreffende de gelijkwaardigheid even terzijde werd gelegd. Na informatie aan de Universidat de Guadalajara te hebben aangevraagd en te hebben verkregen bleken deze twijfels kennelijk op waarheid te berusten. Op grond van de in de wet vastgestelde verantwoordelijkheden kon de inspecteur in dit geval niets anders doen dan de inschrijving van betrokkene te annuleren.

De CVBF betreurt het ten zeerste dat de minister van Volksgezondheid, Stanley Inderson, zich op een uiterst subjectieve en emotionele manier op deze zaak heeft uitgelaten. 'Deze uitlatingen ontbreken enige juiste weergave van de algemeen ter beschikking staande informatie', aldus de vereniging. De minister mag het zich ook niet veroorloven de goede naam en eer van de CVBF aan te tasten.

De rechtszaak die door de CVBF op principiele en niet op persoonlijke gronden is aangespannen tegen de rechtspersoon 'de regering van de Nederlandse Antillen' zal onverstoord doorgaan, aldus drs Layo van der Veen, voorzitter van de vereniging.

Bus voor Kresh Dede Pikiña

■*WILLEMSTAD— In aanwezigheid van de kinderen, leidsters en bestuursleden van de stichting Krèsh Dede Pikiña vond gisteren de 'overhandiging' plaats van een bus voor deze instelling. Donateur is Virgos NV. Directeur van die firma Klaas Krijger overhandigde de sleutels van de Toyota Coaster aan voorzitter Margreet Joubert-Westerhof (foto). Onder begeleiding van een brass band reed de bus hierna over het eerst door de straten van Seru Fortuna. In de bus zaten toen enkele bezoekers van de krèsh en... miss Curaçao Jacqueline Krijger, die dochter van Klaas Krijger is.*

Opsporingsprogramma 'Spoorloos':

Premier rechtstreeks in tv-uitzending Nederland

WILLEMSTAD — Minister-president Maria Liberia-Peters zal morgenochtend tussen 10.00 uur en 10.30 uur meewerken aan een rechtstreeks televisieprogramma in Nederland. Het betreft het programma 'Spoorloos', waarin geprobeerd wordt mensen te herenigen die elkaar uit het oog verloren zijn. Het redactieteam van Spoorloos zoekt voor de uit Willemstad afkomstige René Bishop zijn oude maten.

René Bishop is in 1965 per passagiersschip de Oranje Nassau naar Rotterdam vertrokken om daar te gaan werken bij de verffabriek Molijn. Sindsdien is hij zijn oude vrienden uit het oog verloren en hij zou graag willen weten hoe het hen vergaat in Nederland of op Curaçao.

Tijdens het programma zal premier Liberia-Peters het een en ander vertellen over de sociaal-maatschappelijke situatie van de Nederlandse Antillen in de jaren zestig, vergeleken met nu. Dat gebeurt vanuit de studio van Telecuraçao in een tv-interview via de satelliet met presentator Han van der Meer dat dan rechtstreeks wordt uitgezonden in Hilversum.

Tussen 14.45 en 15.15 uur zal een reportagewagen van Telecuraçao rechtstreeks verbinding hebben met de studio in Nederland vanaf de lokatie bij Van der Valk Plaza. Presentator daarbij is Ard Horvers.

Hij probeert de oude makkers van René op te zoeken. In Nederland houdt het Spoorloos-redactieteam eveneens een zoekactie naar de oude vrienden van René Bishop.

Bèbè Rojer nieuwe ABVO-voorzitter

WILLEMSTAD — Hubert 'Bebe' Rojer werd gisteren als de nieuwe voorzitter van de overheidspersoneelsvakbond, ABVO, gekozen. Hij behaalde 823 stemmen, terwijl zijn tegenstander, Shon Ma Scoop, 520 stemmen behaalde. Scoop presenteerde een lijst potentiële bestuurskandidaten. Zij werden wel gekozen maar hij niet. W. Begina, F. Brito, A. Chacuto, S. Cecilia, S. Heerenveen, R. Ignacio, W. van Lamoen, R. Phelipa en W. Viscceiza werden als bestuursleden gekozen. De twee 'beste' verliezers, R. Saez en R. Jesserun, zullen als plaatsvervangend bestuursleden aangewezen worden. Op Bonaire zal de kandidaat E. Tjietjie als bestuurslid worden gekozen.

De overwinning van Bebe Rojer was voor bijna niemand een verrassing. Zelfs Shon Ma Scoop verklaarde vanmorgen in zijn rubriek in een lokaal ochtendblad dat de uitkomst van de verkiezing te verwachten was. De door Scoop voorgestelde kandidaten werden bijna allemaal door de leden gekozen.

Volgens waarnemers heeft Scoop de verkiezing verloren daar hij in tegenstelling tot Rojer, haast een 'onbekende' was. Hij heeft zich voor meer dan zes jaren uit het vakbondswezen teruggetrokken. Hij hield zich bezig met activiteiten binnen het Caribische vakbonds-vormingscentrum, Infoscar.

Bebe Rojer, aan de andere kant, was iedere dag op de radio te horen of op de televisie te zien. De 'high profile' van Bebe Rojer, samen met het feit dat hij altijd bereid is om voor de belangen van arbeiders op te komen, heeft hem de overwinning bezorgd. Niet alleen ambtenaren zijn welkom bij Bebe Rojer; hij komt voor iedereen op, waar zij ook mogen werken.

VERZOENING

Bebe Rojer verklaarde tegenover de Amigoe dat nu een verzoeningsproces op gang moet worden gebracht. 'Wij moeten nu allemaal hard gaan werken om alle verloren rechten van de ambtenaren terug te krijgen. Het scheelt niet welke politieke partij de teugels in handen heeft', verklaarde Rojer.

Het resultaat van de verkiezing zal aanstaande maandag officieel aan het bestuur gerapporteerd worden, aldus de voorzitter van de verkiezingscommissie, Eithel Willems. Hij verklaarde dat ofschoon het aantal leden die gestemd hadden groot was, zij toch een grotere opkomst hadden verwacht. De ABVO telt meer dan 4000 leden. Ongeveer 1500 leden hebben van hun stemrecht gebruik gemaakt.

B.C. kiest voor nieuw funktiewaarderingssyteem

WILLEMSTAD — Een goed formatiebeleid richt zich op het vinden van een evenwicht tussen de belangen van de organisatie en die van de personeelsleden. Het is duidelijk dat het te vinden evenwicht sterk van de situatie afhankelijk is en de op dat moment geldende normen. Het bestuursprogramma van het Bestuurscollege van Curaçao herbergt onder andere funktiewaardering en personeelsbeoordeling. Voor wat de funktiewaardering betreft heeft het Bestuurscollege besloten om medio 1991 daadwerkelijk met deze van start te gaan. Dit verklaarde de gedeputeerde belast met onder andere personeelszaken, Ricardo Isebia tijdens een bijeenkomst van de overheid en de hoofden van diensten.

Isebia voerde voorts aan dat bij het uitvoeren van het alternatiefplan, welk plan van bezuinigingsmaatregelen ter verlaging van de exploitatiekosten ter verbetering van de liquiditeitspositie van de overheid van Curaçao varieert, zijn er bij een groot aantal diensten plaatsen opengevallen welke niet opgevuld konden worden door nieuwe indienstnemingen.

Hierdoor moest met minder mensen dezelfde taken worden uitgeoefend. De overheid is daarom gestart met het 'Bonproject', dat een totale reorganisatie van de ambtelijke struktuur behelst. Het heeft als doel een bedrijfsmatiger overheid te creëren.

Hierdoor, aldus Isebia, is de druk op de personeelsfunktie groter geworden, waardoor naast de andere aspekten zoals vorming en opleiding ook het beloningssysteem veranderd moesten worden.

De overheid ziet zich namelijk geconfronteerd met het feit dat het strikt hanteren van het huidig beloningssysteem onvoldoende recht doet aan een bepaalde categorie ambtenaren. Dit omdat bij de huidige aanstellings- en bevorderingseisen het accent te zeer op de opleiding en behaalde diploma's ligt en minder op de uit te voeren werkzaamheden. Het gevolg hiervan is dat een ambtenaar die in het bezit is van een diploma meer verdient dan zijn collega die met dezelfde werkzaamheden wordt belast.

Een nieuw functiewaarderingssysteem moet leiden tot min of meer dezelfde beloning voor dezelfde functie, aldus Isebia. In deze is de keuze gevallen op een systeem dat specifiek voor de overheid is ontwikkeld, namelijk het 'Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren (BBRA). Dit systeem is op elke functie toepasbaar.

Omdat de overheid veel lagere funkties (arbeiders) kent in tegenstelling tot de landsoverheid, heeft het Bestuurscollege gekozen voor het BBRA-systeem. Een andere reden waarom voor het BBRA-systeem werd gekozen is omdat deze meer beschrijvend is en voor de funktiehouder makkelijker te verdedigen en te begrijpen is.

Om de hoofden van diensten en personeelsfunctionarissen inzicht in de materie te geven zal de overheid cursussen organiseren. Deze zullen door twee externe ingehuurde docenten worden gegeven. De cursussen, aldus Isebia, zijn verplicht voor leidinggevenden bij de overheidsdiensten.

Nieuwe richtlijnen voor naamswijziging

WILLEMSTAD — De Raad van Ministers heeft onlangs haar goedkeuring gehecht aan de hernieuwde vaststelling van de richtlijnen voor geslachtsnaamswijziging.

Het betreft de wijziging van onwelvoeglijke of bespottelijke namen, veel voorkomende namen, namen van vreemde herkomst en onjuist gespelde namen. Deze wijziging vervangt de eerdere richtlijnen voor geslachtsnaamswijziging, zoals gepubliceerd in de Curaçaose Courant van 6 juli 1984.

De regering is van mening dat in het belang van de rechtszekerheid het gewenst is, dat het beleid ten aanzien van geslachtsnaamswijziging, zoals dit tot nog toe gevoerd wordt vastgelegd en openbaar gemaakt wordt. Middels publicatie in de Curaçaose Courant en via persberichten wil de regering hieraan uitvoering geven.

Artikel 1: 1. De geslachtsnaam van een persoon wordt op zijn verzoek of op verzoek van zijn wettelijke vertegenwoordiger gewijzigd indien:
a. de naam op zichzelf of in verband met het beroep, de maatschappelijke positie of een persoonlijke hoedanigheid van de betrokkene kennelijk onwelvoeglijk of bespottelijk is;
2. de naam zo veelvuldig voorkomt, dat zij onvoldoende onderscheidend vermogen heeft;
c. de naam toebehoort aan personen die door naturalisatie of door het doen van een kennisgeving de Nederlandse nationaliteit hebben verkregen, of aan hun afstammelingen in rechte lijn; ten tijde van de naturalisatie of de kennisgeving dient de in artikel 12 van de Rijkswet op het Nederlanderschap (stb. 1984, 628, PB 1985 no. 6) genoemde grond tot wijziging te hebben bestaan;
d. de verzoeker aantoont dat de naam in de akten van de burgerlijke stand sinds de invoering daarvan op 26 april 1831 (PB no. 156) onjuist is gespeld en in de volgens de verzoeker juiste spelling sindsdien is gevoerd.

2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan op verzoek van de betrokken persoon of zijn wettelijke vertegenwoordiger de geslachtsnaam worden gewijzigd, indien, gelet op de omstandigheid van het geval, afwijziging van het verzoek de lichamelijke of geestelijke gezondheid van de betrokkene in ernstige mate zou schaden.

3. De wijziging op grond van het eerste lid onder a, b of c geschiedt bij voorkeur door omzetting van enkele letters of door toevoeging van een voor- of achtervoegsel; is dat niet mogelijk, dan geschiedt wijziging door het kiezen van een andere geslachtsnaam. De andere geslachtsnaam kan die van een ouder zijn.

Onverminderd het bepaalde in artikel 54A BWNA, strekt een besluit tot wijziging of vaststelling van een geslachtsnaam zich uit tot de minderjarige kinderen en ook tot die kinderen die op het tijdstip van indiening van het verzoek nog niet geboren waren. Kinderen, die na de uitvaardiging van het landsbesluit zijn geboren, ontlenen het recht om de gewijzigde of vastgestelde geslachtsnaam te dragen aan het bepaalde in bovengenoemd artikel.

Een besluit tot wijziging of vaststelling van de geslachtsnaam wijkt af van de hoofdregel zoals vervat in meergenoemd artikel in de volgende gevallen, namelijk:
1. minderjarige kinderen van de verzoeker die vóór de datum van het landsbesluit meerderjarig zijn geworden of niet (meer) onder diens gezag staan, behouden hun oorspronkelijke geslachtsnaam;
2. een latere erkenning en/of wettiging van verzoeker strekt niet tot een andere wijziging van de gevraagde en verkregen naamswijziging.

Fatum-kalender '91

WILLEMSTAD — Zoals bekend is de twaalfde maand van het jaar bij uitstek de maand voor het uitdelen van allerlei kalenders voor het nieuwe jaar. Ook dit jaar doet Fatum daaraan mee. De 1991 kalender, die Fatum uitdeelt, is op de eerste plaats bedoeld voor kantoren, scholen, ziekenhuizen, winkels, fabrieken, hotel enzovoorts.

Bestuursverkiezing Prensa Uni

WILLEMSTAD — De bestuursverkiezing van de journalistenorganisatie 'Prensa Uni' is vorige week zondag uitgesteld, bij gebrek aan belangstelling; slechts 13 leden kwamen naar de bijeenkomst, waar in ieder geval het jaarverslag is behandeld. Morgen waagt Prensa Uni opnieuw een kans.

In het Holiday Beach Hotel en Casino wordt van 14.00 tot 16.00 uur de bestuursverkiezing gehouden, die nu zeker wel doorgaat, ook als er weinig leden komen opdagen. In totaal heeft het huidige bestuur 60 journalisten en fotografen aangeschreven om te komen.

Een ieder van hen kan zich aanmelden als bestuurslid. Tot nu toe zijn er ongeveer vier leden die zich kandidaat hebben gesteld.

Drijvend Dok CDM krijgt nieuwe plaats

WILLEMSTAD — De Curaçaose Dok Maatschappij is gisteren met de werkzaamheden begonnen om het drijvende dok op haar nieuwe plaats te zetten.

Zoals bekend werd het drijvende dok drie jaar geleden gekocht. Nadat het dok naast het Beatrix Dok werd geplaatst, heeft de directie van de CDM besloten om een nieuwe ruimte daarvoor te construeren.

De bagger-werkzaamheden werden vorig jaar door het onder Cubaanse vlag varende baggerschip 'XXX Aniversario' uitgevoerd. Meer dan 130.000 kubieke meter zand werd door het schip uitgebaggerd om plaats te maken voor het nieuwe drijvende dok.

De werkzaamheden, die twee weken zullen duren, worden door de Drydock Marine Construction & Engineering (een dochteronderneming van de CDM) uitgevoerd.

Jeltsin

MOSKOU - Boris Jeltsin, de president van de Russische federatie, heeft woensdag opgeroepen een referendum te houden over de vraag of Sovjetpresident Michail Gorbatsjov vergaande bevoegdheden moet krijgen om het land uit de economische crisis te halen.
"Als we willen weten of het volk een volledig presidentschap voor Gorbatsjov wil of niet, laten we dat de bevolking vragen. Dat wil zeggen een referendum houden", aldus Jeltsin. Een dergelijke volksraadpleging zou in wezen een openbare motie van wantrouwen zijn tegen Gorbatsjov. Gorbatsjov werd in maart tot president gekozen door het parlement. Radicalen, onder wie Jeltsin, hadden toen al gepleit voor het houden van algemene verkiezingen.

Salvadoraans verzet haalt luchtmacht-vliegtuig omlaag

■ USULUTAN - Militairen van de Salvadoraanse luchtmacht bekijken de wrakstukken van een A-37 Dragonfly bommenwerper welke door het linkse verzet is neergeschoten vlakbij de stad Usulutan op ongeveer honderd kilometer van de hoofdstad. Dit gebeurde toen het vliegtuig de grondtroepen ondersteunde bij een anti-guerrilla-actie.

(AFP-satellietfoto)

VS-Syrische top in Geneve

■ GENEVE - President George Bush van de Verenigde Staten ontmoette in Geneve zijn Syrische ambtgenoot Hafez el Assad (rechts). Het is jaren geleden dat de Syrische president een persoonlijk gesprek kon voeren met zijn Amerikaanse collega. Het is nog niet zo lang geleden dat Syrie door Washington werd uitgemaakt als een der bronnen van terrorisme in de wereld en dan in het bijzonder in het Midden Oosten. Het optreden van hun beider collega Saddam Husayn van Irak in Kuwayt heeft hen dichter bij elkaar gebracht.

(AFP-satellietfoto)

VS-Syrie-top: overleg over terreur

Voorkeur vreedzame oplossing in Golf

GENEVE - De Amerikaanse president George Bush en zijn Syrische collega Hafez Al-Assad geven de voorkeur aan een vreedzame oplossing van de Golfcrisis, maar zijn tevens van mening dat de bezetting van Kuwayt door Irak niet acceptabel is.
Een verklaring van die strekking is vrijdagavond door het Witte Huis uitgegeven na een ontmoeting van Bush en Al-Assad in Geneve. In de verklaring van het Witte Huis staat verder dat Bush de Syrische president heeft verzocht "al het mogelijke te doen" om de Amerikaanse gijzelaars in Libanon vrij te krijgen.

De twee spraken ruim drie uur met elkaar, een uur langer dan gepland. Aan de orde kwam ook het onderwerp terrorisme, waarover beide landen in de toekomst zullen doorpraten, aldus het Witte Huis. In de verklaring werd het gesprek gekwalificeerd als "openhartig".

Gevraagd naar de zin van zijn ontmoeting met Al-Assad zei Bush vrijdagavond: "Ik praat met iedereen die er op uit is het optreden van Saddam Husayn te laten mislukken". Bush voegde er aan toe dat er verschillen van inzicht bestaan tussen hem en de Syrische president, maar dat "het meedoen van Syrie aan de multi-nationale strijdmacht de kans vergroot om de Iraakse agressie ongedaan te maken".

BRITISH Petroleum en de Franse oliemaatschappij TOTAL Marine willen bepaalde delen van hun velden in het Noorse deel van de Noordzee ruilen. BP wil zich concentreren op het gebied Ula-Gyda, terwijl Total haar positie rond het veld Frigg wil versterken. Total wil het belang van vijftig procent van BP in een van de twee concessies in het veld Hild-veld in gebied Oseberg-Frigg overnemen. In ruil daarvoor krijgt BP het belang van 8,33 procent in een blok in het Ula-Gyda gebied dat door de Franse ELF wordt geexploiteerd.

IN GOLF-CONFLICT

Van den Broek in Kamercommissie:

"Militaire" resolutie nog enige drukmiddel

DEN HAAG - Minister Van den Broek (Buitenlandse zaken) denkt dat alleen een VN-resolutie waarin militair optreden tegen Irak niet wordt uitgesloten, de politieke druk op het bewind in Baghdad nog kan vergroten. Van een verdergaande aanscherping van het embargo verwacht de minister geen heil.
Van den Broek zei donderdag in een commissievergadering in de Tweede Kamer dat door de onwrikbare houding van Saddam Husayn de internationale gemeenschap weinig anders rest dan de aanname van zo'n VN-uitspraak. "We zijn helaas zeer dicht in de buurt gekomen van dat moment".

De minister beklemtoonde daarbij dat een resolutie die een militaire optie bevat, in eerste instantie moet worden gezien als een "ernstig waarschuwingssignaal" aan Bagdhad. Aanvaarding van zo'n uitspraak door de Veiligheidsraad, waarvoor de Verenigde Staten zich beijveren, betekent niet dat ook onmiddellijk tot militair optreden wordt overgegaan. De Nederlandse regering blijft zich onverkort inzetten voor een vreedzame oplossing, aldus de minister.

De Kamercommissie vroeg Van den Broek welke minder verstrekkende maatregelen de VN nog kan nemen om de politieke druk op Baghdad op te schroeven. De PvdA'er Van Traa vindt dat eerst zou moeten worden bekeken of sancties mogelijk zijn tegen landen die het bestaande embargo ontduiken. Hij opperde verder de mogelijkheid van een totale blokkade. Van den Broek zei echter geen aanwijzigingen te hebben dat het VN-embargo op grote schaal wordt ontdoken. Verdere resoluties van die strekking zijn dan ook niet zinvol. Zij zouden landen onder verdenking plaatsen zonder dat er ook maar al het vermoeden van ontduiking bestaat. Bovendien zou het zenden van VN-waarnemers voor de naleving van het embargo (met name tegen het vervoer over land) op uitvoeringsproblemen kunnen stuiten.

BEIJING - Sovjetminister Edoeard Sjevardnadze van Buitenlandse zaken vertrekt vrijdag naar China om de Golfcrisis te bespreken. Centraal staat de vraag of de twee communistische mogendheden moeten instemmen met een VN-resolutie die het gebruik van geweld tegen Irak toelaat, aldus diplomaten.
Sjevardnadze zal zijn Chinese ambtgenoot Qian Qichen ontmoeten in de Westchinese stad Urumqi. Een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken in Beijing gaf geen commentaar over het bezoek, maar benadrukte dat China blijft streven naar een vreedzame oplossing voor de crisis.

Volgens minister Arens van Israel:

VS schrappen Syrië van terrorismelijst

JERUZALEM - De Verenigde Staten overwegen om Syrie te schrappen van de lijst van staten die terroristische activiteiten steunen. Dat heeft de Israelische minister van Defensie Moshe Arens donderdag in Jeruzalem gezegd.
Bush ontmoet de Syrische president Hafez Al-Assad vrijdag in Geneve voor overleg over de Golfcrisis. Syrie wordt door Israel beschouwd als een aartsvijand. Arens vergeleek Al-Assad donderdag met de Iraakse leider Saddam Husayn. Volgens hem zijn zowel Al-Assad als Husayn wrede dictators die het gebruik van geweld niet schuwen. Israelische functionarissen zeiden teleurgesteld te zijn over het voornemen van Bush Al-Assad te ontmoeten.

Premier Yitzhak Shamir drukte zich voorzichtiger uit. Hij zei te hopen dat de ontmoeting Syrie niet zal aanmoedigen de vijandigheden tegen Israel op te voeren. Volgens Shamir moet het overleg tussen Al-Assad en Bush worden gezien in het licht van de pogingen van de Amerikaanse president het front tegen Saddam Husayn in stand te houden.

Syrie heeft enkele duizenden militairen beschikbaar gesteld voor de multinationale strijdkrachten die in Saudi-Arabie zijn gelegerd als antwoord op de Iraakse invasie van Kuwayt.

Volgens minister Arens kan de ontmoeting tussen Bush en Al-Assad in het Midden-Oosten wel eens verkeerd worden begrepen.

Zwitserland heft geheime organisatie op

BERN - De Zwitserse regering heeft besloten een geheime organisatie te ontbinden die in geval van een buitenlandse bezetting het verzet in het land zou moeten organiseren.
Dit is vrijdag in Bern door een parlementaire commissie meegedeeld, die onder meer deze dienst onder de loep heeft genomen. Volgens berichten in de Zwitserse media is de organisatie die de naam P-26 draagt, tussen 1976 en 1981 opgezet en heeft zij zo'n tweeduizend mensen in dienst gehad. Slechts enkele ingewijden op het terrein van de Zwitserse militaire defensie waren van het bestaan van P-26 op de hoogte. Volgens de parlementaire commissie is de organisatie zonder een gedegen wettige grondslag opgezet en werd zij niet behoorlijk gecontroleerd door parlement en regering. Dit hield volgens de commissie het gevaar van machtsmisbruik in. De regering heeft verklaard bereid te zijn "de restanten van de koude oorlog op te ruimen" en heeft daarom enkele dagen geleden besloten p-26 op te heffen.

Steeds door De Klerk van hand gewezen

Mandela wil praten over interim-kabinet

Nelson Mandela zal volgende week met de Zuidafrikaanse president F.W. de Klerk de instelling van een interim-regering voor Zuid-Afrika bespreken. Dit heeft de vice-voorzitter van het ANC vrijdag gezegd op een Afrikaanse top in Mbabane, de hoofdstad van Swaziland.

"Ik zal De Klerk ontmoeten om te proberen het vredesproces weer op de rails te zetten", zei Mandela op een bijeenkomst van staatsleiders van zuidelijk en Oost-Afrika. Tijdens zijn gesprek met De Klerk, dat dinsdag moet plaatsvinden, wil hij praten over een interim-regering die moet toezien op de afschaffing van de apartheid. Ook moet er een datum worden vastgesteld voor de bijeenkomst van een nieuw multiraciaal parlement, dat een nieuwe grondwet moet opstellen.

Tot dusver heeft De klerk de oproepen van het ANC om een nieuw parlement en een interim-regering in te stellen steeds afgewezen. Hij ziet liever onderhandelingen tussen alle bestaande politieke partijen en belangengroepen, gevolgd door een referendum waarin blanken hun visie kenbaar kunnen maken, en tenslotte algemene verkiezingen voor een post-apartheidsregering.

Mandela beschuldigde de regering van "kwade wil, bedrog, en het meten met twee maten". Met zijn eis dat het ANC afziet van massabetogingen wil De Klerk de beweging verzwakken, zegt Mandela. Het onvermogen van de regering om het zwarte geweld te bedwingen, waar het leger en de inlichtingendiensten de hand in zouden hebben, maakt het Mandela moeilijk zijn medewerkers in het ANC ervan te overtuigen dat De Klerk en zijn ministers integere mannen zijn, zei hij.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **The Exorcist III** (horror/thriller, 18 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Ghost** (comedy/drama, 14 jr).

******

BOTICA'S (nachtdienst)
Pabao brug: Popular, tel.: 32147.
Pariba brug: San Lucas, tel.: 45119.

******

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter A.J.F. Croes, Madiki Kavel 23, tel.: 34482/24797.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter M. Cheung via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.

******

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

******

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dra L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

******

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

******

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

******

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA (P.O. Box 1029): tel.: 27808/48124.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 The Infinite Voyage: 'The Living Clock'; 19.00 Style with Elsa Klensch; 19.15 Big Story; 19.40 Crossfire; 20.00 Nos ku Nos;

21.00 CNN International News; 21.20 Crisis in the Gulf; 22.00 Estreno: 'Avenging Angel'; 23.30 Sports Late Night; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 14.20 Special program via CSS Westart 5; 18.00 Sunday Movie: 'Westworld'; 19.30 Show-time; 20.30 Special: 'Fundashon Betico Croes; 21.00 Movie: 'WIOW'; 24.00 Sluiting.

****

DIVERSEN
QUOTACLUB ARUBA: 19.30 uur diner/modeshow - Ballroom American Hotel.

NEW SONG: 20.30 uur concert van Amerikaanse gospelzanger Bob Bailey - Surfside.

****

ZONDAG
DIVERSEN
ACTIECOMITE VAN HET KIND VOOR HET KIND: 16.00 uur aankomst Sinterklaas in de haven van Oranjestad.

PIEREWIETJE/FLASH: 16.00 uur nieuwe show 'Pierewietje y Flash '90 - Cas di Cultura.

SPORT
GOLF (Esso Superoil Tournament): 07.30 uur finale-wedstrijden; 14.00 uur prijsuitreiking - Aruba Golfclub.
ATLETIEK (IDEFRE): 07.00 uur start 'Perrier jeugd-biathlon' bij Bucuti Yachtclub.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: **voorlopig geen diensten wegens verbouwing.** Zie Tanki Leendert.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

Mr Helen Werleman

"Uitspraken Bos waren de bekende druppel"

ORANJESTAD — Mr Helen Werleman is momenteel met vakantie en haar — afgelopen dinsdag ingediend — ontslag als Hoofdofficier van Justitie gaat eind januari aanstaande in. Begin oktober al had ze mondeling laten weten ontslag te zullen nemen nadat de Procureur-Generaal (PG) van de Nederlandse Antillen mr Robert Pietersz benoemd werd tot waarnemend PG van Aruba. Hierna was de verklaring van mr Bos in Het Parool de bekende druppel die mr Werleman deed besluiten schriftelijk haar ontslag in te dienen.

Uit Nederland kreeg zij dezelfde dag een telefoontje van mr Bos die te kennen gaf de woorden - zoals in Het Parool gepubliceerd - niet te hebben gebezigd en aan mr Werleman verzocht haar ontslag in te trekken. 'Ik zei hem dat ik er schoon genoeg van had omdat mijn capaciteiten en werk niet geapprecieerd worden', zo verklaarde Werleman vrijdag in het Sonesta Aruba Hotel waar zij een persconferentie 'a titre personel' gaf.

Werleman vertelde over haar rechtenstudie, die zij in 1983 afrondde, en haar werkzaamheden bij het parket en als advocaat. In het begin al werd zij beloofd binnen korte tijd haar benoeming tot advocaat-generaal te zullen krijgen. Na bepaalde tijd echter, kreeg zij te horen dat Aruba geen PG zal krijgen. Werleman begon hierna aan de opleiding voor rechter. In juni 1989 deed de minister van Justitie een beroep op haar om weer bij het parket te komen werken, waarbij Werleman als voorwaarde stelde dat zij hoofd van het parket zou worden. Voorts werd afgesproken dat zij na bepaalde tijd in aanmerking zou komen voor benoeming tot Procureur-Generaal, daar zij haar opleiding tot rechter had onderbroken.

Werleman liet horen dat zij als Hoofdofficier van Justitie, overeenkomstig de wet, degene is die de PG vervangt wanneer deze niet aanwezig is en dat zij gelooft de inhoud van het werk van een PG beter te kennen dan welke andere jurist op Aruba ook. Van de regering kreeg zij de toezegging dat in de vijf maanden - na pensionering van mr Florencio Wernet - dat er geen PG voor Aruba wordt benoemd, zij tot waarnemend PG zou worden benoemd. Nadat Werleman voor twee maanden al het werk van waarnemend PG had gedaan, naast haar functie van hoofdofficier, kreeg zij van de regering te horen dat mr Robert Pietersz tot waarnemend PG van Aruba werd benoemd.

ZEKERHEID

Van mr Pietersz vernam mr Werleman dat hij de functie zal aanvaarden, maar zekerheid wil hebben dat Werleman aanwezig zal zijn om het werk te doen daar hij (mr Pietersz) slechts twee dagen per week op Aruba zal kunnen zijn. Begrijpelijk - aldus Werleman - dat ik daarmee niet akkoord kon gaan.

Op 1 oktober liet zij de minister-president weten ontslag te zullen nemen, welk besluit zij op 12 november weer kenbaar maakte aan de minister van Justitie. Haar schriftelijk ontslag diende zij op 20 november in, na de verklaring van mr Bos in Het Parool.

MR HELEN WERLEMAN

Toerisme: drukke weken

ORANJESTAD — De directie Toerisme Aruba heeft een aantal drukke weken achter de rug.

Groepen reisagenten uit Italië, de Verenigde Staten, Nederland, Guatemala, Spanje en België bezochten Aruba, terwijl ook journalisten uit het buitenland op bezoek waren. Ook bezochten filmgroepen, zoals Très Belfleur, Video Tours uit Nederland en Travel Channel uit de Verenigde Staten, Aruba voor het maken van opnamen.

Voorts werden seminars gehouden, waaraan ruim honderd personen uit het buitenland deelnamen. De directie Toerisme zorgde verder voor de ontvangst en het informeren van de bezoekende gedeputeerden Isebia en Mendes uit Curaçao, die zich op de hoogte kwamen stellen van het groeiende Arubaanse toerisme.

Ook gesprek Lufthansa en bezoek Miami:

Briesen naar toerisme-conferentie in Londen

ORANJESTAD — De minister voor Economische Zaken en Toerisme ing. Eddy Briesen vertrekt dit weekeinde naar Londen waar hij de vergadering van de World Tourism Organization (WTO) zal bijwonen.

Op de terugreis gaat hij via Miami waar hij tezamen met premier Nelson Oduber de CBI-vergadering bijwoont. Minister Briesen zal van zijn verblijf in Engeland gebruik maken om over toerisme uit het Verenigd Koninkrijk te spreken en vooral wat in 1992 aan toeristen uit dit land verwacht kan worden na de éénwording van Europa.

Door bemiddeling van de Duitse consul op Aruba, Hans Jansen, zal de bewindsman in Londen ook een ontmoeting hebben met directieleden van de Lufthansa. Hij wil nu wel eens weten waarom Lufthansa zo onverwacht de eerste vlucht op Aruba introk en of er nog kans bestaat dat Lufthansa op Aruba gaat vliegen. Zoals bekend, wilde Aruba destijds een delegatie naar Lufthansa zenden om opheldering te krijgen doch de Lufthansa had toen geen tijd om een Arubaanse delegatie te ontvangen omdat men druk doende was met nieuwe verbindingen en lijnen in het herenigd Duitsland.

Tijdens de CBI-conferentie in Miami zal dit jaar ook gesproken worden over de honderd miljoen dollar, die de Amerikaanse regering beschikbaar stelt voor het toerisme in het Caribisch gebied.

■ *ORANJESTAD — Minister van Financiën Guillermo Trinidad (rechts) diende de verlate begroting 1991 in bij Statenvoorzitter Felix Flanegin en in het bijzijn van de griffier der Staten Jossy Semeleer. De minister verklaarde dat vanwege de vele technische problemen de begroting nu pas ingediend kon worden. Ofschoon laat heeft de minister van de leden van de Raad van Advies kunnen begrijpen dat zij de begroting 1991 als één van de beste begrotingen beschouwen.*

■ *ORANJESTAD — Bij Dienst Openbare Werken (DOW) herdacht Joannes Martinus Tromp het feit dat hij 35 jaar geleden als leerling bij de Wegendienst in dienst trof. Na verschillende rangen doorlopen te hebben, is hij nu uitvoerder A. Waarnemend directeur ing. Richard Mercera bood in het bijzijn van familieleden van de jubilaris en Junior Oduber, chef van de Wegendienst, zijn gelukwensen en de gebruikelijke enveloppe aan.*

Bij Wegendienst 35 jaar in dienst

Beklaagde berouwvol, zal schade betalen

Twaalf weken voor fraude ambtenaar

ORANJESTAD — De ambtenaar R.Y. werd vrijdag veroordeeld tot een gevangenisstraf van twaalf weken, waarvan zes weken voorwaardelijk, wegens verduistering van een bedrag van 8982,95 florin.

R.Y., werkzaam op één der Hulpbestuurskantoren als incasseerder van het Water- en Energiebedrijf, had het bedrag verduisterd in de periode december 1989-augustus 1990. Hij had van een aantal abonnees waterrekeningen en de daarop betrekking hebbende geldbedragen in ontvangst genomen. Hij droeg deze bedragen niet aan 's landskas, maar maakte er zelf gebruik van.

De Officier van Justitie sprak van een ernstig misdrijf omdat het te maken heeft met het vertrouwen, dat een kleine gemeenschap moet hebben in haar overheidsdienaren. Bij het bepalen van de strafmaat hield de officier rekening met de omstandigheden waaronder het misdrijf gepleegd werd, het berouw dat de beklaagde in het begin al toonde en het feit dat hij aanbood het totale bedrag terug te zullen betalen. De eis van de officier luidde: gevangenisstraf van twaalf weken, waarvan zes weken voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar en terugbetaling van het bedrag binnen een jaar na aanvang van de proeftijd.

Beklaagdes raadsman mr Andresito Bikker was van mening dat niet alle schuld op beklaagde alleen moet neerkomen omdat de regering geen gedegen controle uitoefent op ambtenaren die geld ontvangen. Evenmin wordt een selectie gemaakt bij het in dienst nemen van personen in functies waar geld een grote rol speelt.

De rechter veroordeelde R.Y. conform de eis van de officier.

Meer bezoekers uit VS, Venezuela, Brazilië, Antillen

Toerisme nog in lift

ORANJESTAD — Van de directie Toerisme Aruba — samengesteld door Arlène Giel Research and Planning — blijkt dat ook in de afgelopen maand het toeristenbezoek aan Aruba een stijgende lijn vertoonde. Er kwamen 39.128 bezoekers, in verhouding tot oktober 1989 7.908 meer of tewel een stijging van 25.3 procent.

Het aantal bezoekers uit de Verenigde Staten nam toe met 9.8 procent van 19.244 tot 21.135, uit Venezuela steeg het bezoek met niet minder dan 36.2 procent van 3.619 naar 4.930 bezoekers. De stijgingen van bezoekers uit Nederland 29.3 procent, Brazilië 153.5 procent - waaraan de rechtstreekse verbinding van Air Aruba een belangrijke rol speelt - en uit de Nederlandse Antillen 54.8 procent.

Ook het aantal bezoekers uit Duitsland steeg met 179 procent, uit Colombia met 39 procent en uit Argentinië 24.4 procent.

OVERNACHTINGEN

De overnachtingen liepen iets terug: van 7.8 naar 7.6. Doch tot en met oktober 1990 bleek dat het totaal aantal overnachtingen dit jaar met 26.9 procent is gestegen.

De bezettingsgraad van alle hotels liep in oktober iets terug van 81.3 in oktober 1989 naar 77.3 procent. Bij de grote hotels was de teruggang van 73.6 naar 69 procent, terwijl de kleinere hotels een stijging vertoonden van 92.7 procent naar 93.2 procent.

Het cruisetoerisme nam in oktober met tien procent toe. Er kwamen twintig schepen met 9.947 passagiers, terwijl in oktober vorig jaar zestien schepen met 9.041 passagiers op bezoek kwamen. Voor dit jaar vertoont het cruistoerisme reeds een stijging van 114.5 procent, van 52.213 naar 11.973 passagiers.

Consumidornan Arubano solidario:

Geen medewerking bij onderzoek

ORANJESTAD — Uit een overzicht van de laatste controle van Consumidornan Arubano Solidario (CAS) blijkt dat de verschillende supermarkten geen medewerking gaven aan de controleurs van deze particuliere organisatie, welke zetels in Hulpbestuurskantoor te San Nicolas, om onderzoeken te doen.

Ditmaal werden 24 supermarkten bezocht en 144 artikelen onderzocht. Ook ditmaal zijn er volgens CAS grote prijsverschillen van de 144 gecontroleerde produkten; 49 prijzen varieerden van één gulden tot 7.46 florin. Ook zouden niet juiste prijsaanduidingen de kopers parten spelen in verschillende supermarkten.

Zoals bekend, worden achter de controles van CAS vraagtekens gezet omdat niemand weet op welke basis en hoe de controles worden uitgevoerd en of dit overal dezelfde produkten betreft. Tijdens de recente ledenvergadering van de ATIA werden over deze organisatie CAS ook vragen gesteld, doch niemand kan een antwoord geven ofschoon desondanks wel toegejuicht wordt dat controles plaats vinden, mits dit op verantwoorde wijze geschiedt.

Eerste steen voor Topaz- hotel

ORANJESTAD — Minister van Justitie ing. Eddy Briesen legde gistermiddag de eerste steen voor de bouw van het drie sterren honderd kamers tellend Topaz Hotel, dat tegenover het Americana Hotel gebouwd wordt en volgend jaar november in gebruik moet worden genomen.

Het is een investering van ruim negen miljoen, waarbij de ABN Aruba en Curaçao belangrijke medewerking verleenden aan de initiatiefnemers Irwin Franka, Jamil Saade en Bryson.

Minister Briesen noemde het belangrijk dat ingezetenen vertrouwen in Aruba en de toekomst tonen door in eigen land te investeren. De bewindsman wees erop dat de Europese toeristenmarkt groeiende is en ook bijzonder belangrijk is voor het stijgende toerisme op Aruba. Men denkt wel eens dat het alleen vijf sterren-hotels moeten zijn op Aruba, maar een drie sterren-hotel voldoet zeker ook aan de vraag van bezoekers uit Latijns-Amerika en Europa.

PARTISIPASHON

Den kuadro di modernisashon di su ret di telekomunikashon, riba

djasabra 24 i

djadumingu 25 di novèmber 1990

SETEL N.V. lo ehekutá trabounan di instalashon riba su ret di kabel den area di Punda.

En konekshon ku e trabou aki, riba e fechanan ariba menshoná

LO SURGI INTERUPSHON DEN NAN TRAFIKO TELEFONIKO

ku abonadonan konektá den e siguiente areanan: Fort Amsterdam - Plasa Piar - Handelskade -Steenrijk i Otrabanda.

Setel N.V. ta pidi públiko pa tene kuenta ku esaki.

SETEL

Servisio di telekomunikashon

GROTE GARAGE SALE!

op zondag 25 november, van 11 a.m. tot 3 p.m. aan de Snipweg 23.

muziek apparatuur, bandapparatuur, drumaccessoires, planten...planten....veel planten, gereedschappen, cd-spelers, cd's.... van alles en nog wat.

en... gratis koffie!!!!!

AANMELDING STUDIERICHTING LOGOPEDIE

Studiejaar 1991/1992

De opleidingen in Nederland maken bekend dat de aanmeldingen voor LOGOPEDIE voor de kandidaten van de Nederlandse Antillen door het Departement van Onderwijs te Str. Rosa 45 Curacao, worden gecoördineerd.

Criteria: De kandidaat moet in het bezit zijn van minimaal HAVO-diploma of een daarmee gelijkgesteld diploma.

De kandidaten worden via het Departement van Onderwijs Curacao, op één van de opleidingen in Nederland voorlopig geplaatst, nadat zij alle tests met positief resultaat hebben afgelegd.

Aanmeldingsformulieren zijn verkrijgbaar op:

- Bonaire: Dept. van Onderwijs, Kaya Gen. M. Piar 9
- Curacao: Dept. van Onderwijs, Sta. Rosa 45
- Bovenwinden: Dept. van Onderwijs, Backstreet 30, St. Maarten.

Sluitingsdatum:
vrijdag 30 november 1990.

De Onderwijsdirekteur Curacao
R.D. Kleinmoedig.

OPENBARE VERKOPING

Op donderdag 10 januari 1991, des morgens om 10.00 uur, zal ten overstaan van een van de notarissen van het kantoor SMEETS, THESSELING & VAN BOKHORST, of diens waarnemer, te kantore aan de Emancipatie Boulevard 18, in het openbaar worden verkocht krachtens onherroepelijke volmacht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen:

a. een perceel grond, naar berekening groot 339 ha, gelegen in het derde district van Curaçao, deel van de plantages Engelenbergh en Giffenbergh, ook bekend als "de plantage Cas Abao", zijnde geheel voormalige plantages volgens het in het jaar 1913 samengestelde, ten hypothesikantore alhier berustende plantageregister, oorspronkelijk groot 445 ha — verminderd met de percelen, respectievelijk omschreven in meetbrief nummer 139 van 5 april 1963 en meetbrief nummer 1.. van .. april 1963, respectievelijk groot 100 ha en 6 ha —, met het daarop gebouwde landhuis;

b. een perceel grond, naar berekening groot .. ha, 14 are en 60 ca, gelegen op "CAS ABAO", in het derde district van Curaçao, nader beschreven in meetbrief nummers 139 van 5 april 1963, ... verminderd met de percelen respectievelijk omschreven in meetbrieven nummer 7 en 8 van 19 januari 19.., respectievelijk groot 9 ha 58 are 30 ca en 29 ha 27 ...

c. een perceel grond, gelegen op "CAS ABAO", in het derde district van Curaçao, ter grootte van 24 are en .., nader omschreven in meetbrief nummer 561 van 14 september 1973;

d. een perceel grond, gelegen op "CAS ABAO", in het derde district van Curaçao, ter grootte van 8 are en 70 ca, nader omschreven in meetbrief nummer 625 van ...

Be ... de ... percelen ... te worden ... voorts ... blijkt uit de openbare registers ...

De veilingvoorwaarden liggen vanaf 8 dagen vóór de veiling ter inzage ten voormelden kantore van Smeets, Thesseling & Van Bokhorst.

...

SMEETS, THESSELING & VAN BOKHORST
Emancipatie Boulevard 18
...

AANKONDIGING

Laura Ilona Dometilia Trapenberg, wonende aan de Saturnusstraat no. 18, alhier, heeft zich per verzoekschrift gewend tot Zijne Excellentie de Gouverneur van de Nederlandse Antillen, met verzoek haar toestemming te verlenen haar geslachtnaam "Trapenberg" te veranderen in "Trappenberg". Belanghebbende partijen kunnen zich binnen één jaar na heden bij verzoekschrift aan Zijne Excellentie de Gouverneur tegen dit verzoek om geslachtnaamsverandering verzetten.

Het Hoofd van het Centraal Bureau voor Juridische en Algemene Zaken:
voor deze:
mr. H. Coffie

STATIA TERMINALS N.V.

is seeking a highly motivated individual to fill the position of

OPERATIONS MANAGER

This position requires the following qualifications:

A minimum of ten plus years experience in supervision of marine terminals operations.
Applicants must have at least three years in a management position of a multigrade terminal operation.
Applicant must be well versed in all phases of multigrade storage, transfers, line pigging, line displacing and multigrade blending operations.
This key position entails complete supervision of the plant operations.
A University Business Administration diploma required.
Applicant must have advanced marine training diploma and must have U.S. Merchant Mariners document with tankerman endorsements.
All applicants must speak fluent English and be able to write it.
Please send application and resume to:

STATIA TERMINALS N.V.
P.O. Box 170,
St. Eustatius, Netherlands Antilles

Curaçaosche Huisartsen Vereniging

Het Bestuur heeft de eer en het genoegen haar leden uit te nodigen voor de opening van het:

- Curaçao Tropical Huisartsen Congres -

plaats: Princess Beach Hotel
datum: 25 november 1990
aanvang: 20.00 uur

DRINGEND TE KOOP GEVRAAGD

LUXE HUIZEN

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag, 4 december 1990 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van één van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & ... in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

het tot 13 juli 2033 lopend recht van erfpacht op een perceel grond gelegen in het tweede district van Curacao, bekend als Blok A, Kavel ... van het verkavelingsplan "MONTAGNE DI REY ZUID", ter grootte van ..., nader omschreven in meetbrief nummer 66 van 6 februari ..., met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als ...

De veilingvoorwaarden liggen ter inzage ten voornoemd notariskantoor vanaf 8 dagen vóór de veiling ..., onder meer in dat iedere bieder gehouden is ... of andere vorm van zekerheid te stellen ... van zijn bod en de bijkomende kosten.

Nadere informatie ...

NOTARISKANTOOR ...
Polarisweg 31 ...
Tel. 613190

TE KOOP

(wegens omstandigheden)

2 Weken Cadushi Cliffs Units 10 en 11

Tel. 79676

TE HUUR

per 1 december

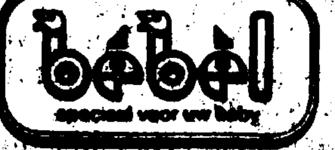
WONING

met 3 slaapkamers + 2 badkamers

Telefoonaansluiting aanwezig

Huur f. 900,— p.m.
3 maanden vooruit

Mgr. Kieckensweg 44
Welgelegen

Landhuis *Jan Kock*

zondag: 25-11-1990
Sunday Special:

- Lekkere pannekoeken
- Sopi-Mondongo
- Kadushi
- Sea Food combination
- Kabes ku igra

RONDLEIDING 3 UUR Kelder: Live - Music from 3 - 8
With Ramses Seinpaal

Come enjoy your SUNDAY at Landhuis Jan Kock

Voor onze hoofdredacteur zoeken wij een ONGEMEUBILEERD WOONHUIS

3 slaapkamers in een rustige buurt.

Bereid 6 maanden vooruit te betalen

Aanbiedingen:

Tel 672000 toestel 28
Tel 673376 na 6.00 uur p.m.

HOLIDAY BEACH HOTEL & CASINO

Pater Euwensweg

... 12% service charge.

MANHATTAN STORE

CHRISTMAS BLOW-OUT

Kortingen van 40% en meer

Kom en profiteer en U bespaart veel geld.

Vanaf zaterdag 24 november tot en met dinsdag 27 november

MANHATTAN STORE - TROMPSTRAAT z/n - TEL. 612439

LOTS FOR AS LOW AS US$ 200 A MONTH

Purchase your lot in a beautiful location, in a key development area near Caracas. Mountain lots of minimum 2,000 m² (half an acre), with a wonderful climate all year around.

Easy access, just 30 minutes away from the city, and with all the necessary utilities.

Don't miss this opportunity, the best investment for today and tomorrow.

... this coupon, including your name and address, and our ... sales representatives will gladly provide you with further information.

ADMINISTRADORA UNION C.A.
Avenida Este 2, Edif. Administradora Unión, Piso 7, Oficina A, Los Caobos, Caracas 1050 - Venezuela.

NAME ____
ADDRESS ____
PHONE ____

SENEGALEES BRENGT TSJIZJOV EERSTE NEDERLAAG TOE

Drie dammers nu samen aan de leiding

Sensationele slotfase verwacht bij wereldkampioenschap dammen

GRONINGEN - De wereldtitelstrijd dammen in Groningen gaat een sensationele slotfase tegemoet. Titelverdediger Tsjizjov liep in de veertiende ronde tegen zijn eerste nederlaag op.

Macodou N'Diaye en oud-wereldkampioen Sijbrands kwamen daardoor op gelijke hoogte met de Russische grootmeester, die echter protest aantekende tegen zijn verliespartij. Zijn klok zou in de tijdnoodfase doorgedraaid zijn.

De Letse kampioen Valneris won op schitterende wijze van Van der Wal en bleef als enige in het spoor van de koplopers. Vatoetin viel iets terug door een puntendeling tegen Autar en ook Gantwarg moest terrein prijsgeven.

Opschudding en ontgoocheling in de speelzaal, waar vreemde dingen gebeurden. Al eerder was geconstateerd dat in de tijdnoodfase niet alle klokken exact dezelfde tijd aangaven, maar de onderlinge verschillen bleven klein.

Maar een van de speciaal voor dit toernooi gekochte klokken vertoonde vrijdag wel een heel merkwaardige afwijking. Uitgesproken in het topduel tussen Macodou N'Diaye en Tsjizjov bleek het uurwerk in de tijdnoodfase geheel van streek.

Het beladen duel, waarin Tsjizjov heel wat te stellen had met zijn Senegalese tegenstander, kreeg daardoor een opmerkelijk slot. N'Diaye probeerde lange tijd niet in de klassieke valstrikken van de wereldkampioen te geraken en slaagde daarin wonderwel. Beiden hadden de bedenktijd helemaal nodig. Althans, volgens het uurwerk, dat in de kritieke fase dolgedraaid bleek te zijn.

Terwijl Macodou nog tien minuten bedenktijd tegoed had, begon de twee-minutenfase van Tsjizjov. Zonder dat de wereldkampioen het merkte. Het kon ook niet, want er waren nog geen 220 van de beschikbare 240 minuten verstreken.

Opmerkelijk genoeg had geen van de vier aanwezige arbiters gemerkt dat iets niet klopte. De klok had ergens in vier beschikbare speeluren tien minuten "vertikt". Terwijl Tsjizjov zijn 46ste zet had gedaan en de Senegalees over de voortzetting nadacht, gebeurde het onwaarschijnlijke.

Tsjizjovs klok bleef doorlopen en plotseling viel zijn vlag. Macodou zag uit een van zijn ooghoeken dat er iets met de klok gebeurde en wees Tsjizjov erop dat zijn vlag was gevallen.

HOE KAN DAT NOU?

De Rus keek ongelovig maar zag dat het waar was. "Hoe kan dat nou?", stamelde hij, toen een van de arbiters naderbij schoot om zijn klok weer in werking te stellen. Tenslotte moest hij aantonen de vereiste vijftig zetten te hebben gedaan.

Dat kon Tsjizjov natuurlijk niet en de partij werd voor hem verloren verklaard. "Wat kan ik nu doen?", vroeg de ontgoochelde Rus. Tenslotte besloot hij een protest in te dienen dat door de jury d'appel moet worden behandeld.

"Ik was zo geconcentreerd met de stand bezig, dat ik niets heb gezien. Wie rekent er nu op dat die klok niet goed werkt?", was het antwoord van de wereldkampioen op de vraag of hij de tijd niet in de gaten had gehouden. "Ik had nog zeker drie minuten en plotseling zijn die weg, terwijl Macadou aan zet was." De ontgoocheling was hem uren later nog van het gezicht te lezen.

Zelfs Sijbrands, die de Italiaan Specogna versloeg, was verbijsterd. "Op die manier kun je toch geen partij verliezen. Het wereldkampioenschap mag op die manier niet beslist worden", aldus de Nederlander, die plotseling weer op gelijke hoogte is gekomen.

De uitslagen en de stand na de veertiende ronde:

Autar (Sur) - Vatoetin (Sov) 1-1, Van der Wal (Ned) - Valneris (Sov) 0-2, Beyart (Fra) - Veitsman (Vst) 0-2, Van Aalten (Ned) - Ba (Sen) 0-2, Macodou N'Diaye (Sen) -Tsjizjov (Sov) 2-0, Stokkel (Ned) - Mamina N'Diaye (Mal) 1-1, Tchicaya (Can) -Lepsic (Joe) 0-2, Sijbrands (Ned) - Specogna (Ita) 2-0, Clerc (Ned) - Koeperman (Vst) 2-0, Traore (Ivo) - Gantwarg (Sov) 0-2.

Stand:

1. Sijbrands, Tsjizjov en Macodou N'Diaye 20 punten, 4. Valneris 19, 5. Vatoetin 18, 6. Gantwarg 17, 7. Stokkel 16, 8. Clerc, Van der Wal, Van Aalten, Mamina N'Diaye 15, 12. Koeperman, Veitsman 14, 14. Ba 13, 15. Traore 12, 16. Autar 11, 17. Beyart en Lepsic 8, 9. Specogna 7, 20. Tchicaya 3.

Vandaag voortzetting WK schaken

LYON - Vandaag wordt de strijd voortgezet om de wereldtitel schaken tussen de wereldkampioen Gari Kasparov en uitdager Anatoli Karpov. Beide Russische grootmeesters hebben in hun eerste twaalf partijen elk zes punten veroverd.

De uitdager moet twaalfeneenhalfpunt hebben om zich de nieuwe wereldkampioen te mogen noemen. Hij moet daartoe in de Franse stad Lyon minstens een partij winnen en er geen enkele verliezen.

Op de foto beide schakers tijdens een van hun partijen in New York.

Van Basten had andere uitspraak verwacht

Schorsing Van Basten met een duel verminderd

GENEVE - De schorsing van Marco Van Basten voor vier Europese clubwedstrijden is door de beroepscommissie van de UEFA vrijdag terug gebracht tot drie duels. Dit betekent dat de Nederlandse spits, mits AC Milan zich plaatst, mag meedoen aan de halve finales van het Europese toernooi voor landskampioenen.

Van Basten mist het tweede duel in de strijd om de Supercup, op 29 november tegen Sampdoria, en de kwartfinales van het evenement voor landskampioenen.

Van Basten was niet helemaal tevreden met de strafverlichting. "Drie duels is natuurlijk beter dan vier, maar ik had gehoopt op nog minder." De spits kreeg op 7 november, in de tweede wedstrijd tegen Club Brugge, de rode kaart van de Schotse scheidsrechter Syme na een elleboogstoot in het gezicht van Pascal Plovie. De Belg brak een jukbeen.

Het feit dat Plovie zwaar geblesseerd raakte, had grote invloed op de strafmaat en het definitieve oordeel van de beroepscommissie onder leiding van de Zwitser Dr. Leon Strassle.

Van Basten: "Ik had pech dat hij in het ziekenhuis belandde." De verklaringen van scheidsrechter en UEFA-waarnemer waren duidelijk: Van Basten trof Plovie in het gezicht, waarbij de Belg zwaar geblesseerd raakte.

Van Basten mocht tijdens de zitting zijn versie geven. "Ik vertelde dat we beiden naar de bal sprintten. Voor we bij de bal waren, probeerde ik Plovie het lopen te beletten. Hij was iets voor mij, dus ik duwde hem wat opzij en gebruikte daarbij mijn arm."

De commissie deelde de mening van Milan en Van Basten, dat de elleboogstoot niet met opzet werd uitgedeeld. Anderzijds was dat niet genoeg de speler vrij te pleiten, want hij heeft een tegenstander ernstig verwond.

De commissie vindt dat een internationaal gelouterde speler als Van Basten dient te weten hoe gevaarlijk het is de arm of elleboog te gebruiken in een duel, zelfs al is dat in een gevecht om de bal.

AC Milan werd tevens veroordeeld tot het betalen van de proceskosten, 8.000 gulden.

Gedeputeerde reikt beker uit

WILLEMSTAD - Onlangs heeft gedeputeerde Jaime Francisco de beker uitgereikt aan de winnaar van het bolas krioyastoernooi.

Dit geschiedde in de Octagon Simon Bolivar aan de Penstraat. Het toernooi was georganisseerd door de Commissie Pro Bolas Krioyas Korsou.

Op de foto de gedeputeerde met de winnaars van de beker.

Bevestiging vanuit Sovjetunie

Konisjev definitief naar ploeg van Priem

DEN HAAG - Dimitri Konisjev komt definitief naar de TVM-ploeg van Cees Priem.

Afgelopen donderdag ontving de teamleiding de bevestiging van de Sovjetrussische wielerfederatie dat de vice-wereldkampioen van 1989 met ingang van volgend jaar in Nederlandse dienst mag rijden.

Door deze officiële mededeling is een einde gekomen aan het geharrewar rond Konisjev. Hoewel TVM beschikte over een getekende verbintenis, beweerde de Spaanse formatie Seur ook een schriftelijke overeenkomst met de kopman van Alfa Lum te hebben afgesloten.

"We hebben nooit getwijfeld aan zijn komst", reageerde de directeur van TVM, Ad Bos. "Niet Konisjev maar zijn manager had een contract met de Spanjaarden afgesloten. Wij stonden al die tijd al sterk."

Naast Konisjev contracteerde TVM ook diens landgenoot Oeslamin, die ook deel uitmaakte van Alfa Lum, de compleet uit Sovjetrussische renners bestaande wielerploeg die inmiddels opgeheven is. Oegroemov, Ivanov en Klimov vonden wel onderdak bij Seur, dat zich versterkte met Pensec en Elliot.

WK dammen zet voor zet

GRONINGEN - De gewonnen partij van Sijbrands met zwart tegen de Amerikaanse Rus koeperman had het volgende zettenverloop:

Wit: Koeperman (Vst)
Zwart: Sijbrands (Ned)

1. 32-28 18-23. 2. 33-29 23x32. 3. 37x28 20-25. 4. 41-37 17-21. 5. 37-32 15-20. 6. 38-33 21-26. 7. 43-38 26x37. 8. 42x31 19-24. 9. 46-41 14-19. 10. 41-37 10-15.

11. 49-43 9-14. 12. 47-42 16-21. 13. 31-26 4-9. 14. 26x17 11x22. 15. 28x17 12x21. 16. 32-28 8-12. 17. 38-32 6-11. 18. 43-38 2-8. 19. 37-31 11-16. 20. 42-37 21-26.

21. 31-27 7-11. 22. 48-42 5-10. 23. 28-23 19x28. 24. 33x22 24x33. 25. 39x28 12-18. 26. 44-39 20-24. 27. 39-33 14-19. 28. 34-30 25x34. 29. 40x20 15x24. 30. 45-40 10-15.

31. 40-34 11-17. 32. 22x11 16x7. 33. 28-22 26-31. 34. 37x26 24-30. 35. 34x25 15-20. 36. 25x12 8x48. 37. 33-29 13-19. 38. 38-33 9-13. 39. 50-44 48-42. 40. 35-30 13-18,

Wit geeft op.

Vitesse uitverkocht

ARNHEM - Vitesse speelt tegen Sporting Lissabon voor een vol huis.

Vrijdag werd het laatste kaartje voor het eerste duel in de derde ronde van het toernooi om de UEFA-beker verkocht. Stadion Monnikenhuizen zal woensdagavond met ruim 11.000 toeschouwers zijn gevuld.

De thuiswedstrijden tegen Derry City en Dundee United leverden geen volgepakte arena op.

Vitesse heeft Marlon Keizer (21) voor de rest van het seizoen uitgeleend aan streekgenoot NEC. De talentvolle middenvelder, die dit seizoen van trainer Bert Jacobs nog geen kans kreeg, kan in de thuiswedstrijd tegen Fortuna Sittard debuteren.

Europa Cup II naar De Kuip

ROTTERDAM - De finale van het toernooi om de Europa-Cup voor bekerwinnaars wordt volgend jaar op 15 mei zo goed als zeker in De Kuip gespeeld.

De stadion-commissie van de Europese voetbalunie (UEFA) heeft bij monde van Bert Millichip, woensdag aanwezig bij de EK-interland tussen Nederland en Griekenland, een toezegging gedaan.

"De schriftelijke bevestiging verwacht ik over een paar weken", aldus Jaap de Jong, gedelegeerd commissaris van de nv Stadion Feijenoord.

Op 17 december tijdens de loting voor de kwartfinales van de drie Europese bekertoernooien in Zürich maakt de UEFA officieel de namen bekend van de twee stadions, die een finale mogen organiseren. De eindstrijd van het toernooi om de Europa-Cup voor landskampioenen wordt waarschijnlijk in Bari (Italië) afgewerkt.

EINDHOVEN - PSV heeft doelman Hans van Breukelen een nieuwe contract-aanbieding gedaan.

De 34-jarige international kan voor twee jaar bijtekenen, met een optie voor nog een jaar.

Van Breukelen, die tot dusver 59 interlands speelde, heeft het voorstel van PSV in beraad genomen.

Stephanie Rottier op 156ste plaats

Nederlands vrouwen-tennis met nieuwe ster verrijkt

GOIRLE - De jongste aanwinst van het Nederlandse vrouwentennis heeft het ijskouwe van Steffi Graf en een voornaam waar 's werelds nummer een jaloers op is. Stephanie Rottier uit het Zeeuwsvlaamse St. Jansteen.

Zestien is ze, 1.80 meter lang en sinds drie maanden tennisprofessional. In vier weken Amerika steeg ze met stip; vanuit het niets naar de 156ste plaats op de WTA-ranglijst. Donderdag maakte zij een succesvol debuut in het keurkorps van bondscoach Stanley Franker.

Ze versloeg in Goirle de Finse Nanne Dahlman met 6-3 6-2, waarna het voor Brenda Schultz een koud kunstje was 6-3 6-4 tegen Petra Thoren Nederland in de eerste wedstrijd voor de tweede divisie van het Europees teamkampioenschap een winnende voorsprong te bezorgen.

Dat kwam goed uit. Het zit Franker dwars, dat juist in een jaar dat individuele successen niet langer met ongeloof worden begroet, alles in teamverband misging. De vrouwen vielen uit de eerste divisie van het Europees kampioenschap; de mannen verdwenen zowel in de Kingscup als de Daviscup uit de hoogste klasse.

Graag had de Nederlandse bondscoach in Goirle, bij de eerste mogelijkheid dat recht te zetten, gebruik willen maken van de diensten van de nummers een, twee en drie. Maar Manon Bollegraf zegde af vanwege een rugblessure en Nicole Jagerman was nog niet voldoende hersteld van een achillespeesoperatie.

De vraag was wie ingezet moest worden naast Brenda Schultz, die qua gestalte en positie op de ranglijst (43ste) met kop en schouders boven de modale bezoeksters uitsteekt.

Buitenlandse toppers passen ervoor naar Goirle te komen. Er is niets te verdienen. Toeschouwers zijn gratis welkom. Schultz is wel gekomen. Ze wil graag wat terugdoen voor het vele werk dat Marian Laudin en Stanley Franker aan haar hebben besteed. Ze krijgt zelfs een zakcentje. Ongeveer een vijfde van wat ze per dag in de Duitse competitie verdiende. "Tof, want ik had op niets gerekend."

Franker loste het vraagstuk van de bezetting van de tweede plaats op met een compromis. Tegen een servevolleyspeelster wordt Miriam Oremans, de 18-jarige Brabantse ingezet.

Tegen de defensief ingestelde Finse mocht Stephanie Rottier het proberen. Als kampioene bij de groep onder achttien heeft 'het Zeeuws' meisje een contract bij Jong Oranje. Rottier had weinig last van de zenuwen, die bij zo'n vuurdoop horen.

Met haar tweehandige backhand zorgde ze voor zoveel spreiding, dat de Finse er niet tegen bestand was. Maar buiten haar schoenen stapte ze niet. "Er kan nog van alles worden verbeterd. Vooral mijn volley. We werken er hard aan."

Zaterdag (vandaag) speelt het Nederlands team zijn tweede groepswedstrijd tegen Tsjechoslowakije, waarna bij winst zondag de finale volgt tegen de winnaar van de andere poule, die uit Zwitserland, Oostenrijk en Denemarken bestaat. De uiteindelijke winnaar mag volgend jaar uitkomen in de hoogste klasse van de Europese (winter) competitie.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

****

ZONDAG
ATLETIEK
(Curaçaosche Atletiek Bond)
07.00 uur start 7.5-km veldloop te Boca Tabla.

VOETBAL
(FFK)
tweede divisie
12.00 uur Rooi Santu vs Charo Stars;
14.00 uur Montagne Abao vs Indekor;
16.00 uur Porta Blanku vs Centro Barber - Porta Blanku-veld.

****

VOETBAL / ALMELO - Heracles heeft Bart Broeder van Wageningen gecontracteerd. De Almelose eerste-divisieclub kreeg de laatste tijd met een te kleine selectie te kampen. De 21-jarige Broeder debuteert voor zijn nieuwe club in de thuiswedstrijd tegen Helmond Sport.

■ *TEHERAN - De commandant van de Iraanse marine heeft de pers meegedeeld dat Iran met ingang van 12 december de grootste militaire oefening ter land en ter zee gaat houden in het Golfgebied. Deze oefening is bedoeld om de Iraanse strijdkrachten op een dergelijke manier paraat te houden dat zij in staat zijn te reageren op elke nieuwe situatie welke zich mocht voordoen in verband met de aanwezigheid van vreemde troepen in het Golf-gebied.*

Het percentage werklozen onder de beroepsbevolking in de EUROPESE Gemeenschap is in september voor de zevende achtereenvolgende maand blijven staan op 8,3, zo heeft het EG-bureau voor Statistiek meegedeeld. Het eerder voor augustus opgegeven percentage van 8,4 is gecorrigeerd. In september van het afgelopen jaar was 8,7 procent werkloos. Sinds juni is er in de meeste EG-landen geen verandering opgetreden, terwijl het werkloosheidspercentage in de VS steeg van 5,2 tot 5,7.

In Engeland, VS en Nederland:

Kerkelijke zorg over Golfconflict

LONDEN - Vijftig Engelse kerkleiders en theologen hebben de Britse regering voor een oorlog in de Golf gewaarschuwd. Een Golfoorlog kan nooit een rechtvaardige oorlog worden, omdat het er naar uitziet dat er een groter kwaad wordt aangericht dan het kwaad dat reeds geschied is.

De Britse regering kan zich beter inspannen om de sancties van de Verenigde Naties te laten slagen. "De sancties hebben nog niet gefaald", aldus de verklaring, die ook door enkele Anglicaanse en Rooms-katholieke bisschoppen is ondertekend.

De Westerse militaire aanwezigheid in het Golfgebied is volgens de ondertekenaars "het meest recente voorbeeld uit de lange geschiedenis van militaire interventies in het Midden-Oosten, waarvan altijd de Arabische bevolking het slachtoffer was".

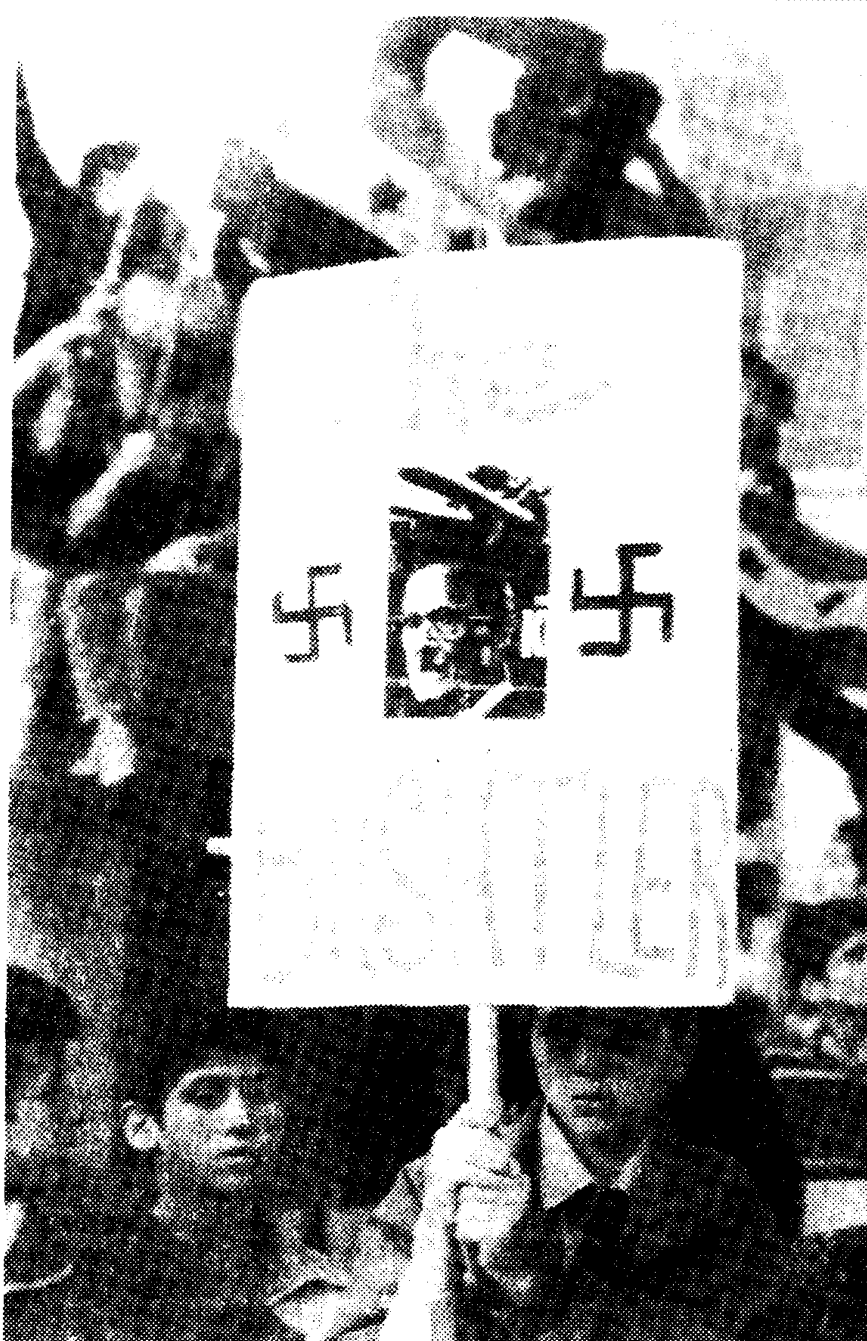
In de Verenigde Staten is donderdag een nationale gebedscampagne voor vrede in de Golf begonnen, waaraan vooral evangelische groepen meedoen. De evangelist Billy Graham, volgens wie er in de Golf niet alleen een strijd om olie maar ook een "geestelijke strijd" gaande is, heeft christenen overal ter wereld opgeroepen het Amerikaanse voorbeeld te volgen.

De kerken moeten trouw blijven aan hun eigen woorden en protesteren tegen elke vorm van geweld in het Golfgebied. "Dus een duidelijk Nee tegen Saddam Husayn, maar ook nee tegen iedereen die denkt dat geweld in de Golfcrisis desnoods toelaatbaar is." Deze boodschap verkondigde ds. W.R. van der Zee, secretaris van de Raad van kerken in Nederland, donderdag in de kloosterkerk in Den Haag. IKV en Pax Christi hielden daar, met steun van de raad van kerken, een bezinningsbijeenkomst voor een vreedzame oplossing van de Golfcrisis.

We zijn voor een handelsboycot tegen Irak maar tegen een oorlog en maken ons grote zorgen over de opbouw van het militaire apparaat in de Golf. Dit standpunt heeft een delegatie van Pax Christi en het IKV donderdag uitgedragen in een rondgang langs de Iraakse ambassade, de Amerikaanse ambassade en het Binnenhof.

De W.I. Verduijn-groep uit Raamsdonksveer is sinds 1 november eigendom van Campbell Europe food 'Confectionary Belgie. W.I. Verduijn is een van de belangrijkste importeurs in Europa van biscuits, chocolade en suikerwerken met een jaaromzet van Nf 57 miljoen. Verduijn verkocht vorig jaar reeds zijn Belgische bedrijven Audenaerde- Intercandy.

Betoging in Jordanië

■ *SALT - Tijdens een betoging in Jordanie hebben zo'n duizend mensen hun sympathie betuigd voor Saddam Husayns Irak. Zij protesteerden vooral tegen het bezoek van de Amerikaanse president George Bush aan Saudi-Arabie. Een van de jongelui bespeurde Nazisme in Bush.*

(AFP-satellietfoto)

Pond en goud ook omhoog

Dollar duurder

AMSTERDAM - De koers van de Amerikaanse dollar is vrijdag op de Europese wisselmarkten bij een zeer stille handel met driekwart cent gestegen.

Handelaren die in de afgelopen tijd voornamelijk dollars verkochten, opereerden nu even aan de vraagkant. Met het weekeinde in het vooruitzicht, waarin in het Golfconflict altijd wat kan gebeuren, werden shortposities ingedekt. In Amsterdam noteerde de dollar tegen het slot van de handel Nf 1,6765 tegen een slot donderdag van Nf 1,6700. Veel handelaren in de VS hebben met Thanksgiving day achter de rug vrijdag maar een vrije dag genomen om- zo een lang weekeinde in te gaan. Bovendien waren alle markten in Japan gesloten wegens een nationale feestdag. De handel werd dan ook als muisstil omschreven.

De koers van het **Britse pond** was bijna een cent hoger. Tegen het eind van de handel noteerde het pond Nf 3,2990 tegen een slot donderdag van Nf 3.2905. Vrijdagochtend opende het pond op Nf 3,2955 om in de loop van de dag licht te stijgen. Handelaren menen dat het pond de komende dagen stabiel zal blijven met het uitzicht op de tweede verkiezingsronde om het leiderschap van de Conservatieve partij dinsdag en daarmee automatisch de aanwijzing van een nieuwe premier als opvolger van Margaret Thatcher.

De goudprijs was vrijdag hoger. Op de markt in Zurich noteerde het edele metaal een slot van 383,75 dollar per ounce van 31,1 gram tegen een slot donderdag van 380,75 dollar.

Van den Broek:

Zorg over geweld in Oost Timor

DEN HAAG - Minister Van den Broek van Buitenlandse zaken heeft aan de Indonesische regering laten weten verontrust te zijn over recente berichten inzake gewelddadigheden in Oost-Timor.

In antwoord op schriftelijke kamervragen zegt Van den Broek dat hij aanwijzingen heeft dat tegen verscheidene jongeren na hun arrestatie geweldddadig is opgetreden en dat leden van de politie zijn gemolesteerd en mishandeld. Van den Broek laat de Kamer verder weten dat er onlangs kennelijk van de kant van het Indonesische leger is bevestigd dat er sedert december vorig jaar zes burgers door het leger zijn gedood.

Nog 28 Nederlanders tegen wil in Irak en Kuwayt

Luns wil oud-minister Udink in missie voor Baghdad meenemen

DEN HAAG - Na het vertrek donderdag van de zeven Nederlandse gijzelaars uit Irak, verblijven er nu nog 25 Nederlanders tegen hun zin in Baghdad en drie in Kuwayt. Volgens het ministerie van Buitenlandse zaken waren er vrijdag dus 28 Nederlandse gijzelaars over. Voor hun vrijlating gaat de missie-Luns zich inzetten. De vroegere NAVO-secretaris wil in zijn missie zijn 'vriend en Midden Oostenkenner' Udink opgenomen zien.

Er zijn verder drie Nederlandse vrouwen die met Iraki's getrouwd zijn. Zij en hun zes kinderen hebben indertijd geen gebruik gemaakt van de gelegenheid het land te verlaten en de vraag is of zij inderdaad als gijzelaars aan te merken zijn. Er zijn in totaal nog 145 Nederlanders in Irak en Kuwayt: 105 baggeraars (die de toezegging hebben gekregen het land te mogen verlaten), de negen vrouwen en kinderen, drie stafleden van de Nederlandse ambassade in Baghdad en 28 gegijzelden. Onder de 28 "echte" gijzelaars bevindt zich een vrouw, een verpleegkundige.

Oud-minister Luns wil oud-minister en oud-OGEM-topman Udink meenemen op zijn eventuele missie naar Irak. "Udink is een persoonlijk vriend van me. Ik hecht veel waarde aan zijn oordeel. Hij kent het Midden-Oosten erg goed", aldus Luns. Udink was vrijdagavond zeer verrast door de uitspraak van Luns dat hij hem wil meenemen naar Irak. De reacties op de uitspraak van Luns dat hij Udink wil meenemen naar Irak waren vrijdagavond verdeeld. CDA-fractievoorzitter Brinkman beklemtoonde namens alle fractievoorzitters dat het hier gaat om een missie van Luns. Brinkman zal over de Udinkoptie van Luns nog overleg voeren met Luns. In politieke kringen lijkt men niet onverdeeld gelukkig te zijn over deze keuze van Luns. Bij het familie=-comite Gijzelaars vrij was men er wel enthousiast over.

Twee vroegere topdiplomaten, Jaap de Hoop Scheffer en Charles Rutten, zijn ingeschakeld bij de voorbereiding van de missie van Luns naar Irak. De Hoop Scheffer en Rutten waren voor hun pensionering respectievelijk vertegenwoordiger bij de NAVO en bij de Europese Gemeenschappen in Brussel, ongeveer de hoogste functies die een diplomaat kan bereiken. Het vertrek van de missie-Luns naar Irak zal nog wel enkele dagen op zich laten wachten.

Londense beurs optimistisch gestemd

Wall Street: vrijdag niets te beleven

NEW YORK - Op de Newyorkse effectenbeurs viel vrijdag, tussen Thanksgiving day en het weekeinde, vrijwel niets te beleven. De omzet was met 64 miljoen aandelen de kleinste in bijna vier jaar.

Alleen een stroomstoring die de handel kort na de opening voor anderhalf uur stillegde zorgde voor enige opwinding. De Dow Jones-index van dertig industriele aandelen sloot na bescheiden schommelingen 12,14 punten lager op 2.527,23. In totaal hielden de aantallen lager en hoger sluitende fondsen elkaar met respectievelijk 677 tegen 644 vrijwel in evenwicht.

De **Londense effectenbeurs** is vrijdag flink hoger gesloten onder invloed van optimisme over de politieke vooruitzichten en de rente-ontwikkeling. De Financial Times-index steeg met 42,6 punten tot 2.170,5, een winst van twee procent. Donderdag gingen de koersen na de aankondiging van het aftreden van premier Thatcher aanvankelijk ook flink omhoog, maar de winst ging later weer verloren.

Handelaren verwachten dat het aantreden van een nieuwe leider bij de Britse Conservatieven snel zal leiden tot een daling van de rente. Bovendien bestaat het gevoel dat de Conservatieven onder nieuw leiderschap betere verkiezingskansen hebben tegenover de Labourpartij, waarvan de financiele markten traditioneel weinig heil verwachten.

De beurzen elders in Europa lieten een heel ander beeld zien. De Dax-index in Frankfurt daalde met 12,74 punten tot 1.483,36, een verlies van 0,85 procent. Op de beurs in Parijs steeg de boekte de Cac-40 index een minimale stijging met 0,38 punt tot 1.640,06 en de CBS-stemmingsindex in Amsterdam sloot onveranderd op 96,6.

Genoemd in zaken rond homo's

Parijs ontslaat politie-inspecteur

PARIJS - Een politie-inspecteur in Parijs, die een voormalige Franse minister probeerde te compromitteren door het arrangeren van een ontmoeting met een homoseksuele man, is vrijdag ontslagen. Dat is door een woordvoerder van het Franse ministerie van Binnenlandse zaken meegedeeld.

Het ontslag volgde op een onderzoek naar de handel en wandel van inspecteur Jean-Marc Dufourg, die de leiding had over een afdeling van de Franse inlichtingendienst. Dufourg had vorige maand tegenover het dagblad "le figaro" uit de doeken gedaan dat hij, op last van hogerhand, had geprobeerd de voormalige minister van Justitie Pierre Arpaillange in "een homoseksuele val" te lokken.

Minister van Binnenlandse zaken Pierre Joxe ontkende vrijdag dat de regering onwettige opdrachten "aan wie dan ook" zou hebben gegeven.

Inspecteur Dufourg kwam onlangs eveneens in opspraak bij een onderzoek naar de moord op de homoseksuele geestelijke Joseph Douce. Douce, wiens toegetakelde lichaam in een bos buiten Parijs werd gevonden, was het laatst in het gezelschap van drie politiemannen gezien. Het was algemeen bekend dat Dufourg fel gekant was tegen de activiteiten die Douce ontplooide ten bate van seksuele minderheden.

Haagse Post/De Tijd:
Grote tegenstelling arm-rijk in Suriname

— door Victor Hafkamp —

DEN HAAG/WILLEMSTAD — Aan de vooravond van vijftien jaar onafhankelijkheid blijkt dat de Surinaamse regering niet het tij heeft kunnen keren. De economische problemen in dat land blijven zich opstapelen. Dat gaat vooral ten koste van de Surinamers die het al zo moeilijk hebben. Aan de andere kant is een groep Surinamers die stinkend rijk is. Deze groep baadt zich in illegaal verdiend geld, het 'zwarte goud'. De tweedeling tussen arm en rijk wordt na vijftien jaar steeds duidelijker. Dat schrijft het weekblad HP/De Tijd ter gelegenheid van de vijftiende verjaardag van de Surinaamse onafhankelijkheid.

Roy Bhikarie behoort tot de groep die er materieel warmpjes bijzitten. Hij heeft drie auto's, een kast van een huis en een zwembad. Bhikarie pronkt graag met zijn rijkdom. Bhikarie heeft zijn academische titel als psycholoog en hij is directeur van de meelmaatschappij De Molen en de Veevoerfabriek Suriname. Bhikarie is voorstander van het vrije markt-mechanisme. Wat hem betreft, wordt de zwarte markt gelegaliseerd. 'Zo'n zwarte markt is slechts een symptoom van de ziekte: je moet die zwarte markt niet aanpakken, maar de economie genezen', zegt hij.

De handelaren hebben zodanige banden met de regering en personen daar omheen dat ze ongestraft kunnen doen en laten wat ze willen. De directeur van de Surinaamse Rekenkamer, Hans Prade, wijst erop dat een groot deel van de elite, de 'nouveau riche', bij de overheid zelf zit. Prade: 'Ambtenaren die als tussenpersoon bemiddelen, die hun invloed aanwenden om zaakjes als vergunningen of vrachtruimte te regelen'. Volgens Prade is het grootse probleem dat Suriname geen goed werkend controle-mechanisme heeft. 'Het ontbreekt hier vooral aan de politieke moed om een efficiënt controle-systeem op te zetten', aldus Prade in HP/De Tijd.

Officieel moet iedere dollar die met export van goederen verdiend wordt, op een rekening van de Centrale Bank gestort worden. De exporteur krijgt er dan weer Surinaamse guldens voor, tegen de officiële koers. Veel exporteurs hebben echter verschillende methoden gevonden om een deel van die vreemde valuta in eigen zak te kunnen steken. Volgens Prade wordt vooral met aan bederf onderhevige goederen gesjoemeld. De handelaar kan wel zeggen dat de helft van de lading bedorven is, maar niemand controleert of dat daadwerkelijk zo is.

De andere helft van de bevolking van Suriname denkt met weemoed terug aan de tijd vóór de onafhankelijkheid. Een arbeider in de grensplaats Nickerie vertelt: 'Suriname was nog een paradijs geweest als Nederland was gebleven'. Een ander: 'Er is ons al zoveel beloofd, maar er komt niets van terecht. Laat uw koningin maar weer hier komen'. Veel Surinamers hebben het geloof in eigen toekomst allang verloren. Nachtenlang wachten ze voor de Nederlandse ambassade in de hoop eens een visum te krijgen, aldus het weekblad HP/De Tijd.

Sprekers op symposium houden pleidooi:
Concubinaat wettelijk regelen

■WILLEMSTAD — Voor het door de Antilliaanse Juristen Vereniging georganiseerd symposium over niet huwelijkse samenlevingsvormen bestond veel belangstelling. Een der sprekers op deze bijeenkomst was dr Jandi Paula. Achter de tafel de andere sprekers: professor Moltmaker, de moderator mevrouw mr drs Gerda Lieuw, mr S. Gangaram Panday en mr Elmer Joubert.

WILLEMSTAD — De wetgever op Curaçao schiet ernstig tekort voor wat betreft wetten waarin het concubinaat geregeld wordt. In een gebied waarin deze samenlevingsvorm van oudsher bestaat is dat een onlogische zaak die te verklaren is uit het feit dat de Nederlandse wetgeving, waarin men uitgaat van het monogame huwelijk, ooit model heeft gestaan voor het Curaçaose recht. Mr Joubert, lector aan de U.N.A., pleit dan ook voor een onderzoek naar de bestaande regelgeving in de Caribische regio. In Nederland kent men de ongehuwde samenlevingsvorm de laatste 25 jaar als een alternatief voor het huwelijk en is het regelen van een samenlevingscontract en een testament bekender dan op Curaçao.

Joubert maant de samenwonenden aan contact op te nemen met de notaris: latere problemen kunnen met een samenlevingscontract voorkomen worden. Notarissen kunnen dan ook als adviseurs een grotere rol gaan spelen in het aanbieden van deze mogelijkheden aan de ongehuwd samenwonende Curaçaoënaars.

Dit kwam gisteravond op de U.N.A. aan de orde op het congres 'Juridische aspecten van niet-huwelijkse samenlevingsvormen', dat georganiseerd werd door de Antilliaanse Juristenvereniging.

CHRISTENDOM

De historische aspecten van het concubinaat werden belicht door dr Paula, die het Christendom en het Afrikanisme aanduidde als de wortels van de huidige ongehuwde samenlevingsvormen op Curaçao. In de tijd van de slavernij werden de slaven geconfronteerd met drie moralen: het Christendom hield hen een monogaam huwelijk voor als ideaal, de slavenhouder verbood hen echter te trouwen en als Afrikanen neigden zij tot polygamie, waarbij de status van het hebben van veel kinderen belangrijker was dan het hebben van meerdere vrouwen. Aangezien in het Caribisch gebied het ongehuwd samenleven voorkomt als alternatief voor het polygaam huwelijk, constateert dr Paula dat een samenlevingscontract in dat geval weinig zin heeft. Aan de basis van zo'n contract ligt immers de wederzijdse trouw en die ontbreekt in polygame relaties. 'Regulering heeft dan ook alleen maar zin als het concubinaat een alternatief is voor het monogame huwelijk', aldus dr Paula.

MONOGAAM

Professor mr Moltmaker, hoogleraar Notarieel Recht aan de V.U. te Amsterdam, verklaarde dat Nederland weer 'op de monogame toer' is. Het concubinaat is ook wettelijk geaccepteerd gezien de uitgebreide regelgeving in het civiel- en het fiscaal recht, hoewel die niet helemaal consequent is te noemen. Momenteel heeft 30% van de ongehuwd samenwonenden een samenlevingscontract bij de notaris afgesloten. De laatste ontwikkelingen spitsen zich toe op de mogelijkheid van het 'homohuwelijk', dat kortelings nog werd afgewezen door de Hoge Raad. Nederland is de laatste decennia een 'permissive society' aan het worden, volgens Moltmaker. Men denkt na over andere benaderingen. 'Er wordt zelfs gesproken over de benadering van rechtspersonen in de zin van individuen en niet meer zozeer in de relaties die zij met elkaar hebben. Dit denken zou als voordeel hebben dat een huwelijk niet meer gesloten of ontbonden zou worden vanuit financiële overwegingen', aldus de professor.

BURGERLIJK

In Curaçao is in tegenstelling tot Nederland geen enkele bepaling te vinden die rekening houdt met het bestaan van concubinaatsrelaties, volgens mr Joubert. 'De burgerlijke moraal viert op de Nederlandse Antillen nog altijd hoogtij. Concubinaatsrelaties zijn niet 'netjes'', vervolgde hij. En wat er geregeld is heeft het karakter van een bestraffende wetgeving, die Joubert aanduidt als 'preuts'. De jurisprudentie over dit onderwerp is helaas moeilijk toegankelijk, aldus Joubert. Hij pleit voor meer publiciteit aangaande de gerechtelijke uitspraken voor wat betreft de juridische gevolgen van concubinaatsrelaties. De enige aanwijzing die tot het ongehuwd samenwonen concludeert is het criterium dat de partners twee jaar op hetzelfde adres ingeschreven staan. Een uitzondering in de wetgeving is gemaakt voor de buitenlanders die zich willen vestigen op Curaçao. Het bleek dat een aantal van hen niet wilde trouwen om beiden toegelaten te kunnen worden. Teneinde de vestiging van hoog gekwalificeerd personeel uit met name Nederland mogelijk te maken is een toelatingsvergunning voor de concubine mogelijk als het paar een notarieel samenlevingscontract kan overleggen. Ook over deze regeling is volgens Joubert te weinig bekend gemaakt. 'Voor de rechtszekerheid zou het juister zijn als de richtlijnen die de toelating regelen gepubliceerd zouden worden'.

SURINAME

Ook in Suriname worden er net als op Curaçao nog niet huwelijks samenlevingscontracten afgesloten. Daarentegen wordt de laatste 30 jaar het concubinaat wel meer en meer erkend in de wetgeving. Als voorbeelden noemde mr Gangaram Panday, rechter te Paramaribo, collectieve arbeidsovereenkomsten, pensioenregelingen en medische voorzieningen waaraan de concubine bepaalde rechten kan ontlenen. De rechter is gekant tegen een registratieplicht van ongehuwd samenwonenden. 'Dat wordt een chaos', volgens hem. Overigens bekijkt men in Nederland momenteel de mogelijkheid van een registratieplicht voor deze groep, hoewel men zich kan afvragen of een huwelijk dan niet een makkelijker alternatief zou zijn. Gangaram Panday is evenwel een voorstander van het bij de wet regelen van medische- en pensioensvoorzieningen voor de kinderen die uit concubinaatsrelaties worden geboren. Ook zou moeten worden gekeken naar de huurbescherming van de concubine in geval van overlijden van de partner.

HUWELIJK

Mr Palm, belastingadviseur op Curaçao, wees op de tendens in Nederland om het concubinaat zoveel mogelijk te laten lijken op het huwelijk. 'Op Curaçao bespeur ik echter meer de gedachte dat het huwelijk op het concubinaat moet lijken', vervolgde hij. Het is volgens hem de kunst om het concubinaat niet te bevoordelen ten opzichte van het huwelijk. Momenteel zijn de samenlevenden op Curaçao voor wat betreft de buitengewone lastenaftrek bevoordeeld, wat ook geldt voor ondernemingswinsten. De concubine van een ondernemer betaalt zelfstandig belasting waardoor haar een progressievoordeel ten deel kan vallen. Globaal gezien is de inkomstenbelastingdruk voor ongehuwd samenwonenden aantrekkelijker dan voor gehuwden. Palm spreekt dan ook van een discriminatie van het huwelijk in de Curaçaose wetgeving in deze. Hij beveelt aan om in toekomstige wetswijzigingen met name tegemoet te komen aan de gehuwde belastingbetaler voor wat betreft de aftrek van kosten voor studerende kinderen. 'Het zou ideaal zijn als deze aftrek gegeven zou worden ongeacht op wie de onderhoudsplicht rust', aldus de belastingadviseur. Uit de praktijk blijkt bovendien een grote behoefte aan de fiscale acceptatie van het partnerpensioen, volgens Palm.

HENNIE HARINCK

Betreffende Kiesreglement:
Advocaat Martina verwijst Papu naar overheid

WILLEMSTAD — Advocaat mr Ornelio (Kees) Martina vindt dat Richard Hooi en Andres Albert, leider en kandidaat van de Partido di Pueblo (Papu) bij het gerecht aan het verkeerde adres zijn om hun gelijk te halen. De Papu-vertegenwoordigers willen via een bodemprocedure proberen de ondersteunings-procedure voor de verkiezingen voortaan in het geheim te laten houden. "De eisers moeten daarvoor niet bij het gerecht zijn maar bij de Staten en de Eilandsraad", zo betoogt advocaat Martina in deze zaak.

Gisteren is de bodemprocedure openbaar behandeld bij het gerecht. Eisers de heren Hooi en Albert hebben zowel het eilandgebied Curaçao, de gezaghebber van Curaçao, het land De Nederlandse Antillen, en vicevoorzitter van het stembureau Angel Ramirez gedaagd om de ondersteuningsprocedure aan te vechten.

Volgens die procedure kunnen potentiële kiezers hun handtekeningen zetten voor een partij, zodat deze partij, als er voldoende aanhang is, kan meedoen aan de eerstkomende verkiezingen.

In tegenstelling tot de verkiezingen zelf is dit proces niet geheim. Kiezers die een ondersteuningshandtekening willen zetten, doen dat in het openbaar. Het grote bezwaar van Richard Hooi is dat volgens hem de mensen niet voor het Papuloket zouden durven gaan staan. Hij verwacht een grotere aanhang voor de Partido di Pueblo wanneer de mensen in het geheim hun krabbel kunnen zetten. Hooi verzocht de rechter om maar eens een kijkje te gaan nemen bij het hoofdstembureau.

Hooi heeft al sinds 1985 zich sterk gemaakt om de ondersteuningsprocedure te veranderen, maar dat is hem tot nu toe niet gelukt.

Advocaat Martina over de eisers: "De eisers hebben getracht deze wijziging te bewerkstelligen via organen van de overheid en dat is niet gelukt. Zij hebben geprobeerd via de individuele politici, zonder succes; de media zijn ook vaak ingeschakeld, eveneens zonder resultaat. Nu proberen zij het via de rechter."

Volgens Martina kan dat niet, want de rechter wordt in dit soort zaken beperkt door een aantal artikelen uit de Algemene Bepalingen der Wetgeving van Curaçao. Daarin staat dat de rechter moet rechtspreken volgens de Algemene Verordeningen. "Zolang die niet in strijd zijn met een hogere regeling is de rechter verplicht de bepaling van de landsverordening in tact te laten en dat is met artikel 17 van het Kiesreglement niet het geval", aldus Martina.

Deze stelling is onder meer aangenomen door de rechters Holtrop, Offers, Vrieze Sinia en Saleh.

De Staten en de Eilandsraad zijn de enigen die wijzigingen kunnen aanbrengen in het Kiesreglement, zo bepleitte Martina.

Speelgoedwinkel "Playworld" geopend

■WILLEMSTAD — Curaçao is een speelgoedzaak rijker: de officiele opening van 'Playworld' vond gistermiddag plaats. De nieuwe winkel is een filiaal van Monika in Punda. Eigenaar van beide zaken is de familie Posner. De winkel is gevestigd op de Ontarioweg 10, Zeelandia. Op de foto Ma en zoon Michael Posner, zijn echtgenote en twee werknemers.

DE DUITSE bouwonderneming WTB en de BRITSE branchegenoot Trafalgar House gaan samenwerken bij de uitvoering van speciale opdrachten in binnen- en buitenland. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat beide bouwgiganten een belang in elkaar nemen. WTB heeft met zeventienduizend werknemers een omzet op jaarbasis van 4,2 miljard mark (Nf 4,7 miljard).

Het Bruto Nationaal product van GROOT-BRITTANNIE is in het derde kwartaal van dit jaar een procent kleiner geweest dan in het tweede kwartaal. De vermindering, die kleiner was dan verwacht, is de grootste van de laatste tien jaar. In vergelijking met het derde kwartaal van vorig jaar was er sprake van een groei van 0'5 procent. De groei in het tweede kwartaal ten opzichte van het eerste is herzien van 0,9 tot 0,3 procent en ten opzichte van het tweede kwartaal van 1989 van 2,7 tot 2,2 procent.

***

De ZWITSERSE luchtvaartmaatschappij Swissair verhoogt half december haar tarieven voor vluchten binnen Europa met vier procent en die voor intercontinentale vluchten met zes procent. De maatregel is een uitvloeisel van het besluit van de maatschappijen die zijn aangesloten bij de International Air transport association (IATA) om aan te sturen op nieuwe tariefsverhogingen wegens de stijging van de brandstofprijzen door de Golfcrisis.

■WILLEMSTAD — De eerste donaties voor de dierentuin komen binnen. Gisteren ontving voorzitter Jac Visser (links) geheel spontaan van een dierentuinbezoekster een biljet van 50 gulden. Dat gebeurde tijdens het bezoek van zanger Gerard Joling (midden) aan de tuin. Hij zingt morgen in Rum Runners voor de dieren...

Donaties dierentuin komen binnen

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

23ste Trekking

Donderdag 22 NOVEMBER 1990

TIEN TALLEN

28 100
57 100
60 100
67 100
69 100
73 100
76 100
79 100
85 100
90 100
93 100

HONDERD TALLEN

109 100
114 100
119 100
120 100
126 100
137 100
145 100
152 100
153 100
173 100
190 100
195 100
198 100
206 100
209 100
210 100
217 100
229 100
237 100
241 100
243 100
245 100
251 100
259 100
264 100
265 100
284 100
296 100
304 100
309 100

1537 100
1575 100
1577 100
1578 100
1582 100
1584 100
1589 100
1591 100
1611 100
1627 100
1631 100
1632 100
1641 100
1642 100
1670 100
1674 100
1685 100
1695 100
1696 100
1699 100
1702 100
1709 100
1715 100
1723 100
1725 100
1737 100
1744 100
1756 100
1821 100
1838 100
1843 100
1851 100
1858 100
1860 100
1880 100
1882 100
1899 100
1907 100
1916 100
1919 100
1926 100
1965 100
1980 100
1984 100
1991 100
1993 100

TWEE DUIZEND

3158 100
3165 100
3179 100
3184 100
3185 100
3188 100
3204 100
3218 100
3226 100
3227 100
3248 100
3250 100
3268 100
3281 100
3292 100
3296 100
3375 100
3381 100
3382 100
3390 100
3418 100
3421 100
3474 100
3488 100
3499 100
3500 100
3514 100
3532 100
3533 100
3535 100
3538 100
3539 100
3545 100
3553 100
3554 100
3576 100
3585 100
3620 100
3630 100
3639 100
3645 100
3665 100
3666 100
3668 100
3674 100
3707 100
3708 100
3710 100
3713 100

4828 100
4831 100
4835 100
4844 100
4883 100
4895 100
4898 100
4905 100
4907 100
4925 100
4926 100
4929 100
4937 100
4939 100
4942 100
4966 100
4967 100
4970 100
4977 100
4980 100

VIJF DUIZEND

5005 100
5057 100
5058 100
5064 100
5081 100
5084 100
5092 100
5097 100
5100 100
5106 100
5109 100
5113 100
5138 100
5139 100
5143 100
5144 100
5146 100
5158 100
5196 100
5199 100
5206 100
5208 100
5221 100
5222 100
5223 100

6296 100
6300 100
6305 100
6310 100
6312 100
6313 100
6317 100
6323 100
6332 100
6346 100
6359 100
6364 100
6386 100
6415 100
6419 100
6437 100
6441 100
6443 100
6449 100
6460 100
6473 100
6482 100
6484 100
6503 100
6508 100
6518 100
6525 100
6540 100
6548 100
6558 100
6563 100
6566 100
6581 100
6585 100
6590 100
6605 100
6617 100
6624 100
6629 100
6630 100
6631 100
6647 100
6650 100
6679 100
6680 100
6688 100
6691 100
6693 100
6696 100

[illegible]

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door
Namens de Procureur-Generaal N. A. SCHOOP.

De Direkteur L. E. DIDIEZ

23ste trekking op donderdag 22 november 1990.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
19598	2.000	28583	1.500	13154	1.000
19599	**125.000**	**28584**	**35.000**	**13155**	**10.000**
19600	2.000	28585	1.500	13156	1.000

Getuigen:
J. Th. WILSON
O. I. NAHR

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO	8.00—11.30 en 13.30—16.00
ARUBA	
Oranjestad	8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolaas	8.00—11.00 en 14.30—17.00
BONAIRE	8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)
ST. MAARTEN	7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)
SABA	s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch
ST. EUSTATIUS	s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Druk groeit op regering in Bulgarije

SOFIA - De roep om het aftreden van de door vroegere communisten gevormde Bulgaarse regering van premier Andrej Lukanov klinkt steeds scherper. In de hoofdstad Sofia betoogden zondagavond zeker honderdduizend mensen tegen de regering. Zij dreigden met een algemene politieke staking. De voorzitter van de oppositie voerende Organisatie van democratische krachten, Peter Beron, gaf de alleen regerende Socialistische partij, die vroeger de Communistische partij was, nog uiterlijk een week de tijd om af te treden. "Wij kunnen niet langer wachten", zo waarschuwde hij.

Dominicaanse passagiers beschermd

■ SANTO DOMINGO - Om het openbaar vervoer nog enigszins gaande te houden worden militairen ingezet op bussen van werkwillige chauffeurs in de Dominicaanse hoofdstad. De Dominicaanse Republiek werd namelijk getroffen door een algemene staking waarbij de vakbeweging onder meer het aftreden eist van de bejaarde president Joaquin Balaguer die amper een jaar aan het bewind is.

De industriele productie in **TSJECHOSLOWAKIJE** is in de eerste negen maanden van dit jaar 3,7 procent kleiner geweest dan in dezelfde periode van 1989. De hardste klappen vielen in de olieverwerking en de kolenwinning. De buitenlandse handel nam met 5,8 procent af.

Nieuwe federatie vakbonden Zuid-Afrika:

Voor opheffen van sancties

JOHANNESBURG - In Johannesburg is woensdag een federatie van vakbonden opgericht die gekant is tegen de sancties die gelden tegen Zuid-Afrika in verband met de nog steeds niet verdwenen politiek van apartheid.

De nieuwe federatie zegt dat ze achthonderdduizend leden heeft. Ze heeft de ambitie de spreekbuis te worden van 177 vakbonden die met elkaar 3,5 miljoen leden hebben. Op de oprichtingsvergadering waren maar 43 vakbonden vertegenwoordigd, zo meldt het Zuidafrikaanse persbureau SAPA.

De federatie, die pleit voor investeringen in de Zuidafrikaanse economie door buitenlandse particulieren en bedrijven en op die manier de werkgelegenheid ziet toenemen, wil een aparte plaats innemen naast het congres van Zuidafrikaanse vakbonden (COSATU) dat een miljoen mensen vertegenwoordigt en de nationale raad van vakbonden (NACTU). Ze zegt onafhankelijk te zijn van alle politieke partijen.

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(**openingstijden** voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/8688.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

(25 november)
PIER VAN KRALENDIJK
11.00 uur aankomst Sinterklaas.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 1.

Delegatie tevreden teruggekeerd

Fiat voor financieringsplan van 18 miljoen gulden

KRALENDIJK — Een Bonaireaanse delegatie bestaande uit gedeputeerde Arthur Domacassé, Ramoncito Booi en Raymundo Saleh, heeft een werkbezoek gebracht aan Nederland. Het doel was om meer informatie te verstrekken en vooral wat meer spoed te geven aan de goedkeuring van de in Nederland ingediende projecten. Het zijn projecten die in het kader van de Ontwikkelingssamenwerking worden gefinancierd.

Tijdens hun verblijf in Nederland spraken de heren met de directeur van Radio Nederland Wereldomroep (RNWO), vertegenwoordigers van de Nationale Investeringsbank en functionarissen van de PTT. Voor wat betreft de ontwikkelingsprojecten stond Domacassé aan het hoofd van de delegatie en werd gesproken met minister mr Ernst Hirsch Ballin en de directeur van het kabinet van de Nederlandse Antillen en Aruba.

Op basis van de nota die Hirsch Ballin recentelijk overhandigde en waarin voorgesteld werd om meer aandacht en geld te besteden aan deskundigen in het kader van technische bijstand en minder voor projecten die gebouwd moeten worden, bleef de Bonaireaanse delegatie staan voor hulp die een verbetering konden geven in de infrastructuur van het eiland, zoals de uitbreiding van de luchthaven en de haven. Ook bracht de delegatie de renovatie en verbetering van de wegen en de restauratie van historische gebouwen onder de aandacht van de minister.

In de drie (verschillende) besprekingen die werden gevoerd, bracht de delegatie een aantal details naar voren die de laatste belemmering waren voor de goedkeuring van een aantal projecten. Nederland bleek geenszins afwijzend te staan over hetgeen naar voren werd gebracht. Zeker niet nu Bonaire een plan heeft voorgelegd voor de investeringen voor de komende vijf tot zes jaar. Gehoopt wordt, dat de goedkeuring verleend zal worden op het moment dat de laatste informatie is toegestuurd.

In de bijeenkomst met de PTT-Telecom werd gesproken over de deelname van het Nederlandse bedrijf in de Telbo nv, vooral in verband met de veranderingen in de wet (decentralisatie; red.) die in de lucht hangt. Op verzoek van de delegatie zal de PTT een functionaris ter beschikking stellen wiens taak het wordt de kantoren en het materieel te coördineren.

Ook werd er gesproken met drs Verheugd van RNWO. Daar was ook een functionaris van het WEB nv bij betrokken omdat Bonaire de RNWO wil verzoeken om de benodigde elektriciteit bij het WEB te kopen. Momenteel wekt het bedrijf zijn eigen stroomvoorziening op. De aankoop van de benodigde energie zou in het voordeel zijn van het WEB en de RNWO, maar ook van de bevolking, omdat een grote levering aan bedrijven een gunstige invloed hebben op (de verlaging van) de prijs.

FINANCIERING

Tenslotte werd gesproken met functionarissen van de Nationale Investeringsbank. Er zal een gedeelte van de nieuwe investeringen van het WEB gefinancierd moeten worden. Dat is een zaak van de komende jaren. Het financieringsplan omvat een totaalbedrag van achttien miljoen gulden. Dat zou dan voor veertig procent afkomstig zijn van de door Nederland beschikbaar gestelde fondsen, veertig procent via een langlopende banklening en twintig procent via een kortlopende commerciële instelling. Het proces van deze financiering is al voortgeschreden en ziet er positief uit voor Bonaire.

Nederland gaf in ieder geval gehoor aan Bonaire door op een speciaal verzoek van het BC een bedrag van 1,7 miljoen vrij te geven als de eerste veertig procent beschikbaar te stellen voor de aanleg van leidingen in Kralendijk en de vernieuwing van de transformator. Dit project zal spoedig gerealiseerd kunnen worden.

Naar de Amigoe heeft begrepen, ziet de Bonaireaanse delegatie terug op een uiterst vruchtbare missie. Momenteel zal op technisch administratief terrein de zaken uitgewerkt moeten worden.

Gijzelaars in Irak enthousiast

Luns leidt gastenmissie naar Baghdad

DEN HAAG - CDA-fractieleider Brinkman, oud-minister van Buitenlandse zaken Luns en het familie-comite "Gijzelaars vrij" voeren op zo kort mogelijke termijn onderling overleg over de vraag hoe invulling kan worden gegeven aan de missie die onder aanvoering van Luns binnenkort naar Irak vertrekt om te proberen de nu nog 38 Nederlandse gijzelaars vrij te krijgen. Dat gesprek zal vermoedelijk vrijdag aan het eind van de dag al plaats hebben.

De fractieleiders in de Tweede Kamer willen dat de missie-Luns officieel onder de vlag en op verzoek van het familie-comite "Gijzelaars vrij" naar Baghdad vertrekt. Daarbij is de missie vanuit Den Haag wel alle steun toegezegd die nodig is, zolang althans het humanitaire karakter van de missie niet in het gedrang komt. Bij de ambassade van Irak in Den Haag is overigens nog geen verzoek om een visum ingediend, liet een woordvoerder donderdagavond weten.

"Formeel gezien gaat Luns op verzoek van ons", aldus woordvoerder Jan Ruijter van het familie-comite. Met wie Luns naar Baghdad vertrekt is nog onzeker. Brinkman repte donderdag tijdens de persconferentie waarin hij bekendmaakte dat Luns naar Irak gaat over "secretariele ondersteuning, alsmede een tolk". In dat laatste ziet Luns zelf, die inmiddels van Brinkman het officiele verzoek heeft gekregen naar Baghdad te gaan, niets.

■*KRALENDIJK — Tijdens het bezoek aan de KABNA heeft de Bonaireaanse delegatie uitgebreid gesproken over de huidige en komende projecten voor Bonaire.*
Op de foto vlnr Raymundo Saleh (BVO), gedeputeerde Arthur Domacassé, Statenen Raadslid Ramoncito Booi, J. Huizinga, F. Palm en Wuyten (allen KABNA-functionarissen).

■*KRALENDIJK — De Bonaireaanse delegatie heeft samen met de vertegenwoordigers van het Water- en Energiebedrijf (WEB) nv gesproken met de directeur van Radio Nederland Wereldomroep (RNWO). Onderwerp was de aansluiting van RNWO op het elektriciteitsnet van het WEB.*
Vlnr H. de Palm (WEB), gedeputeerde Arthur Domacassé, B. Statia (WEB), drs Verheugd (directeur RNWO), Raymundo Saleh en Ramoncito Booi in zijn hoedanigheid als president-commissaris van het WEB nv.

De MEXICAANSE industrieel Carlos Bustamante heeft met het in Hongkong gevestigde bedrijf Denbridge een overeenkomst gesloten voor de bouw van een groot complex voor het onderhoud van vliegtuigen. Er komt daartoe een gezamenlijke onderneming waarin Denbridge een belang van zestig procent krijgt. Het complex, met een waarde van tweehonderd miljoen dollar, kan in 1993 aan drie- tot vierduizend mensen werk bieden. Het moet verrijzen aan de Mexicaans-Amerikaanse grens bij San Diego en is volgens de twee partners een van de grootste in zijn soort ter wereld.

MEDEDELING

WIJZIGING TELEFOONNUMMERS

Met ingang van **maandag 26 november** zullen zowel de **diensten BVO** als de **SEF** onder

telefoonnummer 5330

vallen.

Eddie Crestiaan, voorzitter PDP:

"Redden wat er te redden valt"

KRALENDIJK — Geen enkele partij heeft de winst van twee achtereenvolgende verkiezingen zo duur moeten bekopen als de Partido Democratico Boneriano (PDB). In 1983 behaalde de partij een ruimschootse winst bij de raadsverkiezingen, terwijl in 1985 deze winst nog eens werd bekrachtigd bij de Statenverkiezingen. Vooral het behalen van de beide Statenzegels in '85 heeft de partij uitgehold en tot aan de rand van de afgrond gebracht.

Onderling gekrakeel, het constant de vuile was buitenhangen, partijleden te kijk zetten en afkraken en tenslotte het overlopen van Alipio Goeloe hebben de partij de das omgedaan. Hierbij speelde Goeloe wel de 'judasrol', maar Goeloes rol was meer de aanleiding van de val van de PDB dan de oorzaak.

Die lag namelijk in 1985, toen het 'oude' Bestuurscollege van de PDB gesplitst werd ten gunste van de benoeming van mr George Soliana als gezaghebber van Bonaire. Dit was de voornaamste reden, dat Monchin Soliana (vader van George) uit het Bestuurscollege besloot te stappen, maar wel opteerde voor een zetel in de Staten. De in 1983 in de politiek terechtgekomen onderwijzer Ernesto Melaan kreeg de andere Statenzetel, terwijl Jopie Abraham zijn adviseurschap voor gezien hield en besloot om minister te worden in het kabinet van Don Martina.

Op zich zou dat geen probleem opgeleverd hebben, ware het niet dat de toenmalige gedeputeerde Crestian niet te stuiten was in zijn 'image building' en zijn 'jeune premiere'-rol met zoveel verve speelde, dat er voor zijn mede-gedeputeerde geen enkele eer te behalen viel. Het feit, dat Franklin Crestian zich ook niet onthield om verklaringen af te leggen over portefeuilles van de andere gedeputeerden deden daar uiteraard ook geen goed aan. Dat zette vooral kwaad bloed bij minister Jopie Abraham, die openlijk Crestian bekritiseerde en daarmee de vriendschapsband - zo die al had bestaan - niet verstevigde.

Abraham zelf begon zijn ministersloopbaan met een rechtszaak waar hij zich moest verdedigen in verband met drugsgebruik. Een probleem dat Abraham nooit meer heeft losgelaten, ook al werd er geen bewijs tegen Jopie Abraham geproduceerd. Zijn manier van doen op Curaçao riep veel vraagtekens op en eindigde tenslotte in zijn vertrek na één jaar ministerschap. Nu Abraham zich in eerste instantie uitgerangeerd zag in de landspolitiek, herinnerde hij zich het Statenlidmaatschap van Ernesto Melaan. Deze werd te verstaan gegeven dat zijn aspiraties even de koelkast in moesten en Abraham werd Statenlid en zelfs fractievoorzitter.

AFGROND

Vanaf dat moment bleven er verdachtmakingen jegens de eigen partijleden binnen de partij. Niet eens de politieke tegenstanders behoefden enige moeite te doen om de partij naar de afgrond te helpen. Het bestuur ging zelfs geen rechtszaak uit de weg om te bepalen wie partijvoorzitter zou worden. Een opmerkelijk sterke figuur hierin was ex-onderwijzer Nochi Willem, de latere oprichter van de Partido Boneriano Sosial (Paboso).

De raadsverkiezingen van 1987 werden verloren en de tweede grootste stemmentrekker van de PDB, Avelino Cecilia, bedankte voor zijn zetel in de Eilandsraad. Ook Abraham kon de zetel niet aannemen aangezien zijn zwager Rudi Ellis (UPB) meer stemmen had vergaard dan hij. De verkiezingen werden gewonnen door de combinatie UPB/POB, maar na een jaar viel het Bestuurscollege omdat de POB zijn steun onttrok in verband met de Warahama-kwestie. De PDB kon - met behulp van de POB - weer het BC vormen.

Vanaf het moment echter dat de UPB door toedoen van Ramoncito Booi uit het BC was gezet, bleef Booi trachten in de gelederen van de PDB overlopers te vinden. Er waren contacten met Ernesto Melaan, met Marelva Soliana-Pourier en het zou tenslotte Goeloe zijn die overliep, 'omdat de moties niet werden uitgevoerd door het PDB/POB-Bestuurscollege'.

VOORZITTERSCHAP

In de partij zelf was geen enkele leiding. Abraham had zich van de leidinggevende functies onttrokken en daarbij niet duidelijk zijn opvolger aangewezen. Avelino Cecilia zou de partij moeten reorganiseren en verzocht alle leden met een functie die in te leveren. Cecilia liet zich volledig leiden door Nochi Willem en de groep van Ciro Emerenciano.

Bij het wel of niet steunen van het kabinet Liberia-Peters kwam de 'clash'. Crestian had de ministerrol van Abraham overgenomen en bij het niet steunen van het kabinet was die rol uitgespeeld. Avelino Cecilia echter wilde op advies van Willem, Gijsbertja en Emerenciana niets horen van die steun en zette vraagtekens bij het streven van Crestian.

Deze noemde zich daarop -hij was vice-voorzitter - voorzitter aangezien bij het vertrek van Abraham nooit een voorzitter was gekozen.

In een rechtszaak waar alle vuile was, werd buitengehangen bepaalde de rechter dat de wijkleiders moesten kiezen. Zo ver kwam het niet omdat Crestian zich terugtrok. Intern werd echter ook de reorganisatie van de partij stopgezet en dat betekende het vertrek van Willem, Gijsbertha en Emerenciana die de Paboso gingen oprichten. Cecilia liet het voorzitterschap ook maar voor wat het was. Na het plotselinge vertrek van fractievoorzitter José Winklaar (met wachtgeld naar Nederland) was de PDB-fractie ernstig gelimiteerd en deed geen enkel oppositiewerk meer.

Ernesto Melaan - tot fractievoorzitter gebombardeerd, maar geen partijvoorzitter -begon aan wat hij noemde de reorganisatie die moest leiden tot een aanvaardbare partij voor de komende verkiezingen.

NIEUW BESTUUR

Of de problemen in de PDB voorbij zijn, zal zondag blijken. Morgen wordt namelijk een algemene vergadering belegd voor leden, wijkleiders en sympatisanten van de rode partij in Jeugdhuis Jong Bonaire. Daar zal een nieuw bestuur en een nieuwe voorzitter gekozen moeten worden. Naar de Amigoe uit betrouwbare - maar niet geconfirmeerde - bron heeft vernomen, is er een splitsing in de PDB onderweg. Als nieuwe voorzitter van de partij wordt genoemd Eddie Crestian, de broer van de ex-minister Franklin Crestian.

MENSEN

■ *De hoorbril, de naam zegt het al een bril die het gehoor moet verbeteren. In de gaatjes van de nu nog dikke brillepoot zijn gevoelige microfoontjes verwerkt die het voor hardhorenden makkelijker moet maken te horen.*

Bij rugklachten: Snel herstel met fysiotherapie

Behandeling van nek- en rugklachten door een **fysiotherapeut** of een manueel therapeut leidt vaak tot een sneller herstel. Dat is de conclusie van een onderzoek van de rijksuniversiteit Limburg naar de effectiviteit van manuele therapie en fysiotherapie bij langdurige rug- en nekklachten. Naar schatting 80 procent van de bevolking krijgt ooit met dit soort klachten te maken.

De resultaten van het Limburgse onderzoek zijn vrijdag in Den Haag door drs. B. Koes gespresenteerd op het tweedaagse wetenschappelijke jaarcongres van het koninklijk Nederlands genootschap fysiotherapie. Aan dit congres nemen 1.500 fysiotherapeuten deel.

De precieze oorzaak van rug- en nekklachten is meestal niet duidelijk. Bij het onderzoek waren 256 patiënten betrokken die er al lang last van hadden. Ze werden in vier groepen verdeeld en gedurende maximaal drie maanden behandeld door een huisarts, een fysiotherapeut, een manueel therapeut of via een neptherapie (placebo).

Volgens Koes hadden de patiënten die door een fysiotherapeut of manueel therapeut werden geholpen na zes weken aanzienlijk minder klachten dan de patiënten uit de andere groepen.

Op het congres komt ook een systeem van verplichte na- en bijscholing van fysiotherapeuten aan de orde.

Wega di Number Kòrsou

8 5 7 3 9 6 10 7 4 2

4270
8090
0208

Diefstal op politiebureau

In mei werd uit de kluis in het hoofdbureau van de Rotterdamse politie 30.000 gulden gestolen. Sinds die **diefstal** hebben enkele "doorgewinterde adjudanten" de om en nabij 600 "bewoners" van het pand aan de tand gevoeld. Zonder resultaat is de zaak deze week onopgelost afgesloten, zo heeft een woordvoerder van de politie vrijdag desgevraagd gezegd.

Indertijd besloot de politie de diefstal niet aan de grote klok te hangen. Behalve geld werd niets gestolen, terwijl de kluis toch een flinke verzameling microfilms bevatte met veel gegevens over veel mensen. De microfilms bleven keurig liggen, het was de dief slechts om het geld te doen.

De diefstal was "mooi schoon" gepleegd, er waren nauwelijks sporen van braak. Alles wees erop dat de dader binnen het bureau te vinden zou zijn. Maar het interne onderzoek leverde niets op.

De Bredase politie heeft een **35-jarige man uit die plaats** aangehouden, die heeft bekend dat hij de laatste weken een flink aantal anonieme **brieven** heeft geschreven aan familieleden van pas overleden Bredanaars. Daarin liet hij zich zeer beledigend over de overledene uit.

Vrouwen: let op uw hart

In Nederland overlijden jaarlijks 53.000 mensen aan hart- en vaatziekten. Deze groep bestaat inmiddels voor bijna de helft uit vrouwen. Ook voor vrouwen zijn hartziekten de belangrijkste doodsoorzaak geworden. Bij de mannen is sprake van een duidelijke daling van het sterftecijfer, bij de vrouwen doet zich juist een stijging voor.

Deze gegegevens kwamen vandaag in Scheveningen aan de orde op een door het blad "de vrouwelijke patiënt" georganiseerd symposium over **hartziekten bij vrouwen.**

Doordat steeds meer vrouwen steeds ouder worden stijgt het absolute aantal gevallen van hart- en vaatziekten, waardoor ze de mannen inhalen. Ook hun veranderde rookgedrag kan van invloed zijn. Volgens de cardiologe I.M. Hellemans verliezen vrouwen na de menopauze hun voorsprong op mannen. Overigens gelden voor hen dezelfde -beïnvloedbare- risicofactoren: roken, hoge bloeddruk, een verhoogd cholesterolgehalte, overgewicht en te weinig lichaamsbeweging.

De rol van de vrouw bij de preventie van hart- en vaatziekten moet volgens Hellemans niet worden onderschat: zij bepaalt in het gezin vaak wat er wordt gegeten, of er mag worden gerookt en of er al dan niet aan sport wordt gedaan. In navolging van de Verenigde Staten zou er dan ook -in samenwerking met de Nederlandse hartstichting- een programma moeten komen dat vrouwen bewust maakt van hun mogelijkheden om de risico's voor henzelf en hun gezin te beïnvloeden en beperken.

Volgens de epidemiologe ir. J.C.M. Witteman speelt de menopauze een "intrigerende rol". Er is meer inzicht nodig in processen die rond de menopauze optreden waardoor vrouwen hun bescherming tegen hart- en vaatziekten lijken te verliezen. Dr. M.G.A. Baggen, internist, meent dat het na de menopauze toedienen van oestrogenen (een bepaald soort hormonen) het risico van vrouwen op hart- en vaatziekten kan verlagen.

Roald Dahl overleden

De Britse schrijver **Roald Dahl** bekend om zijn kinderboeken en griezelverhalen is vrijdag in Oxford overleden. Hij was 74 jaar. Dit heeft een woordvoerster van zijn agent Murray Pollinger bekendgemaakt.

Van zijn kinderboeken, waaronder "Sjakie en de chocoladefabriek" en "Gremlins" (in samenwerking met Walt Disney), werden meer dan acht miljoen exemplaren verkocht en ze verschenen in ten minste zeventien talen.

Zijn macabare korte verhalen voor volwassenen gaven hem een enorme lezersaanhang. Vele verschenen in het magazine 'New Yorker'.

Volgens de woordvoerster stierf Dahl elf dagen nadat hij met een mysterieuze infectieziekte was opgenomen in een ziekenhuis.

■ *Bij Madame Tussaud laten ze er echt geen gras over groeien. Het publiek moet goed geïnformeerd blijven. Dus onlangs werd op het beeld van Margaret Thatcher het bordje aangebracht: 'Resigned 22 november 1990'. Op de achtergrond het beeld van Michael Heseltine, kandidaat van de Conservative partij die aan de verkiezingen van 27 oktober aanstaande zal meedoen.*

TBS

ZATERDAG

16.05 Munsters
17.35 Beverly Hillbillies
18.05 Andy Griffith
18.35 Happy Days
19.00 World Championship Wrestling
21.05 Basketball: Philadelphia 76ers at Atlanta Hawks
23.20 US Olympic Gold
24.20 Night Tracks® - Chartbusters
25.20 Movie: 'Coma' (1977, Michael Douglas)
03.30 Night Tracks®
06.30 Night Tracks®

ZONDAG

12.35 Movie: 'The Beastmaster' (1982, Marc Singer)
16.05 Movie: 'Christmas Story' (1983, Darren McGiven)
18.05 Tom & Perry's Funhouse

18.35 Captain Planet
19.05 NWA Main Event
20.00 Movie: 'Jetsons Meet the Flintstones'
22.00 Nat'l Geo. Explorer
23.00 Cousteau: 'Rediscovery of the World'
24.00 Network Earth
24.30 Beauty Breakthrough
01.00 Please help me lose Weight.

HBO

ZATERDAG

17.00 Bobby Kennedy: 'In his Own Words'
18.00 Solarbabies (PG13)
19.30 Beyond the Stars (PG)
21.00 Julio Iglesias in concert
22.00 Fat Man and Little Boy (PG13)
24.15 HBO Comedy Hour: 'George Carlin'
01.20 Stepfather II (R)
02.50 Jack's Back (R)
04.30 Terror Within (R)
06.00 Perfect Witness (R).

ZONDAG

14.00 Contract for Life
15.00 Christmas Wife
16.30 She's having a Baby (PG13)
18.15 Crossing Delancey (PG)
20.00 Crocodile Dundee II (PG)
22.00 Descending Angel
24.00 Dream On: 'Over Your Dead Body'
24.30 1st & Ten: 'Take my Wives... Please'
01.00 Harlem Nights (R)
03.00 HBO Comedy Hour: 'Paul Poundstone - Cats, Cops and Stuff'
04.00 Fish called Wanda (R)
05.50 After Midnight (R).

NBC

ZATERDAG

21.00 Parenthood
21.30 Working it Out
22.00 Golden Girls
22.30 Empty Nest
23.00 Carol & Company
23.30 American Dreamer.

ZONDAG

20.00 Hull High
21.00 Lifestories
22.00 Movie: 'NBC Sunday Night at the Movies'.

TELECURAÇAO

ZATERDAG

17.00 Telefiesta met tante Irma;
18.57 Kòktel Turístiko met captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko: 'Cass Timberlain';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno: 'Hey Babe';
23.30 Sluiting.

ZONDAG

15.00 Sala di konsierto;
16.00 Sena di Señor: 'pastoor Alejandro Montoya met koor Spiritu Santu di Tera Cora-koor';
17.00 Big Story;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita'ku...! Jopie Hart;
18.30 E Oloshi/Wil di Suerte;
19.30 Modísima met Saida en Anne-Marie;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Best Seller: 'The man who lived at the Ritz' (deel 2);
22.00 Easy Street;
22.30 Santo Domingo Invita met Negro Santos;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

* * * * * *

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
A. van Leeuwen (adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde,
Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso):
mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

HENRY® By Dick Hodgins

HENRY BOUGHT VITAMINS...
...TO HELP HIS MEMORY...
...BUT HE FORGETS TO TAKE THEM!

BONER'S ARK® By Addison & Frank Johnson

LOOK AT ALL THE NEAT BOTTLES I COLLECTED, UNCLE BONER!
FOR THE RECYCLING PROGRAM, CUBCAKE?
TO SEND LETTERS TO MY PEN PALS IN!

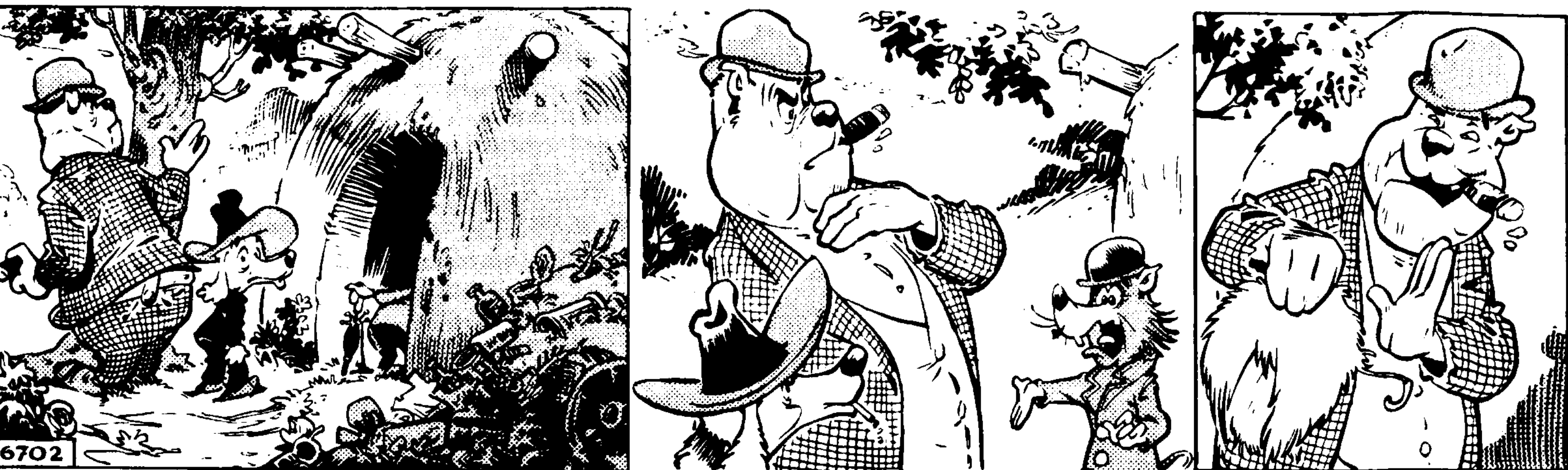
BEETLE BAILEY® By Mort Walker

SOME SAY THAT DOG IS MAN'S BEST FRIEND
WRONG!

REDEYE® By Bill Yates & Mel Casson

THIS STUFF TASTES AWFUL! WHAT IS IT?
BEATS ME...
AFTER I MADE IT, I DISCOVERED THAT TWO PAGES OF THE COOKBOOK HAD STUCK TOGETHER

Heer Bommel en de Platmaker door Marten Toonder

6702 — Heer Bommel en Tom Poes waren net met hun last over de heuvel verdwenen toen de nieuwe bezoekers bij de hut aankwamen.

'Het is hier een dooie boel', gromde Super, terwijl hij misprijzend rondkeek. 'Een vervallen zaakje, zo te zien. Dit is kruimelig aangepakt, jongens. Het wordt tijd dat een echte zakenman de boel in handen neemt. Van mooie gedachten alleen kan je niet leven, dat zie je maar weer eens. Waar is die Zweder?'

'Ik zie hem niet, baas', zei Hyper verontschuldigend. 'Misschien is hij met zijn bundel de boer op.

'Nee!' riep Pastuiven Verkwil, die de hut had onderzocht. 'Gisteren vertelde hij me nog dat er vandaag een lading zwammen uit Prol aan zou komen. Daar moest hij op wachten, zei hij. En nu is hij er niet! Er moet iets met hem gebeurd zijn. Dit is erg!'

'Maak niet zo'n drukte om een kleinigheid', zei Super sussend. 'Het is natuurlijk een groot gemis, dat zo'n hoogstaand denkertje ons eh... ontvallen is. Maar hij deed niets dat ik niet beter kan doen... Ik neem de winkel over, voel je 'm? Als jullie nu voor klanten zorgen, zal ik laten zien dat ik een goeie Prol ben'.

Zo sprekende trok hij een valse baard uit zijn zak die hij voor dit soort gevallen altijd meevoerde en glimlachte breed.

'Zweder zou niet willen dat de zaken stil stonden', besloot hij zalvend. 'En daarom moeten we in zijn geest handelen. Hier zitten super-zaken, jongens'.

In het verkeerde keelgat

Ingezonden

IN NEDERLAND staat de Amigoe bekend als een goede kwaliteitskrant op Curaçao, maar de manier waarop deze krant en haar kunstkriticus Nel Casimiri zijn omgegaan met de kunstenaar Anesi, ruikt sterk naar een journalistieke wanprestatie.

Allereerst behandelt Nel Casimiri (Amigoe 20 oktober) een expositie van Anesi en zijn vrouw Martha. Ondanks het feit dat het werk van de professionele artiest Anesi onlangs in Nederland door kritici aldaar goed ontvangen is en door belangrijke Antilliaanse politieke kopstukken als de heren Jesurun, Capriles en Sorton vol lof bekeken is, vinden we daar in de recensie niets van terug. Sterker nog, Nel Casimiri beperkt zich tot een gemakkelijk biografisch verhaaltje om daarna in enkele regels voor de vuist weg wat persoonlijk commentaar te leveren, als: 'De (.....) had hij niet bij zijn werk in het museum moeten hangen' en 'Dat ik zijn prijzen voor een aantal werken wel erg hoog vind'. Zij durft het dan ook nog aan hem zonder blikken of blozen een amateur te noemen.

Het is mijns inziens dan ook meer dan logisch dat de professionele artiest Anesi door middel van een ingezonden brief (Amigoe 23 oktober) boos reageert op deze recensie; er wordt tenslotte al weinig aandacht aan kunst besteed, en als dat dan op zo'n manier wordt gedaan, dan is boosheid wel op zijn plaats. Zeer terecht merkt Anesi dan ook op, los van de discussie over feitelijke onjuistheden in de recensie, dat hij een professioneel kunstenaar is en ook als zodanig beoordeeld wil worden. In uitstekend Engels geeft hij daarna ook kort en bondig weer wat daaronder verstaan moet worden.

Nel Casimiri verweert zich in haar antwoord dat een artiest het risico loopt dat er een mening over zijn of haar werk wordt geformuleerd. Maar mevrouw Casimiri, uw mening wordt wel in een krant gezet die door ik weet niet hoeveel mensen wordt gelezen en u, als professioneel criticus, zou toch ook moeten weten dat een puur subjectieve mening weergeven, zonder een genuanceerde, gedegen inhoudelijke of technische onderbouwing, van weinig professionalisme getuigt. Uw recensie hoort meer thuis op een namiddags theekransje of nachtelijk borreluurtje. Die kunnen vaak heel gezellig zijn, maar wat daar gezegd wordt, is vaak ook niet geschikt voor een groter publiek.

Het is dan ook zeer terecht dat de Amigoe de reactie van Anesi geplaatst heeft. Voor mij is het echter een groot raadsel waarom zijn brief ongecorrigeerd en integraal is opgenomen. De Amigoe is een krant die door veel mensen (ook in Nederland) gelezen wordt en het heeft mij veel verdriet gedaan dat zijn brief zo geplaatst is.

En niet alleen mij, ook van andere mensen in Nederland en zelfs van jonge bevriende studenten uit Curaçao komen reacties van onbegrip en verdriet. Zonder in allerlei speculaties te willen vervallen, ben ik toch wel erg benieuwd waarom deze brief zo geplaatst is. Het moet toch ook voor de redactie van de Amigoe duidelijk zijn dat het voor een Antilliaan, nota bene met zoveel liefde voor zijn eiland, erg pijnlijk kan zijn dat zoveel mensen geconfronteerd worden met zijn moeizame Nederlandse schrijfvaardigheid. Ik als Nederlandse, ken hem goed en weet wat hij waard is, maar ik kan me voorstellen dat mensen die hem minder goed kennen hem vanwege zijn moeizame taalgebruik misschien niet serieus nemen. Hier wordt mijns inziens een integer kunstenaar gekleineerd op een vlak dat hij minder beheerst en nog wel in een voor hem zo belangrijke brief.

Elk mens heeft het recht in zijn of haar waarde gelaten te worden, maar dit kan men nauwelijks nog zo noemen. Het zou een kleine moeite geweest zijn om eerst met Anesi zelf contact op te hebben genomen om zijn mening hierover te vragen; het zou een kleine moeite geweest zijn om zijn tekst in duidelijk Nederlands om te zetten zodat iedereen, ook mensen die hem niet goed kennen, op een onbevooroordeelde wijze van zijn mening kennis hadden kunnen nemen. Zoals ik al zei is de integrale weergave bij velen in het verkeerde keelgat geschoten en ik vraag u daarom nog eens uitdrukkelijk welke argumenten u daarvoor heeft gehad.

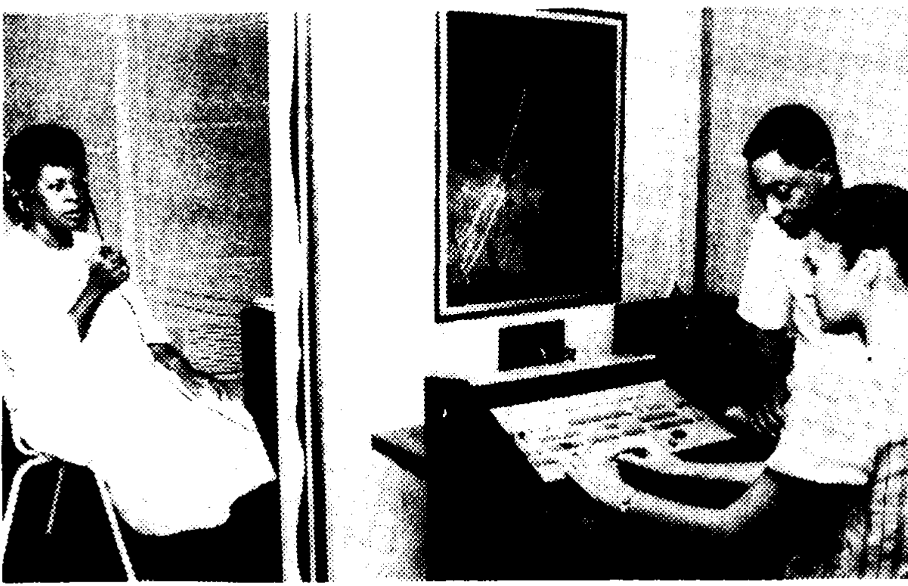
Want hoewel ik de Amigoe een goede krant vind en het ook zeer waardeer dat zij aandacht besteden aan kunst, is Anesi wel erg dubieus behandeld. En kunst en kunstenaars zijn dermate belangrijk voor cultuur en volk, dat men er wel met wat meer respect mee zou kunnen omgaan.

Hoe het ook zij, ik vind het erg moedig van Anesi dat hij als Antilliaan (en hoewel Nederlands niet zijn favoriete taal is) toch een Nederlandse reactie naar een Nederlands-Antilliaanse krant heeft durven sturen, en ik wil hem, die in Nederland veel vrienden gemaakt heeft, vanaf deze plaats een hart onder de riem steken. Anesi, ga alsjeblieft door met het maken van je prachtige kunst, want wij in Nederland genieten er nog steeds met volle teugen van.

MEVROUW A. VAN GORP
Tilburg

NASCHRIFT Redactie Amigoe:
Mevrouw Van Gorp heeft recht op haar mening. De recensiste heeft ook recht op haar mening.
Hierbij sluiten we de discussie over dit onderwerp af.

De winst voor belastingen van het Amerikaans-Britse farmacieconcern SMITHKLINE Beecham is in het derde kwartaal gestegen van 168 miljoen pond sterling tot 218 miljoen pond (Nf 720 miljoen). De omzet daalde van 1,28 miljard pond tot 1,08 miljard pond (Nf 3,57 miljard) als gevolg van de verkoop van belangen en de daling van de dollarkoers.

■ *WILLEMSTAD — De KNO (keel, neus en oor)-afdeling in de polikliniek van het St Elisabeth Hospitaal beschikt sinds kort over een audiometrie opzet bestaande uit een geluidsarme kabine, een audiometer en een tympanometer. Met behulp van deze apparatuur kan er nu precies gemeten worden over hoeveel gehoor een patiënt beschikt, of dat er sprake is van gehoorverlies. Zo kan er nagegaan worden in welke mate de patiënt slechthorend of totaal doof is. Een groot deel van de patiënten die de KNO-poli bezoekt, bestaat uit kinderen en ouderen.*

De audiometrie werkt als volgt: De patiënt gaat in de geluidsarme kabine zitten en krijgt een koptelefoon op het hoofd. Er worden geluiden van verschillende sterkte en verschillende frequenties geproduceerd en de patiënt kan door het indrukken van een knopje reageren. Via de audiometer kan nauwkeurig worden gemeten hoeveel gehoor er aanwezig is. Er worden toon- en spraakaudiogrammen gemaakt. De arts kan dan aan de hand van dit resultaat bepalen of er een gehoorapparaat moet worden aangemeten of dat er geopereerd moet worden. Ingeval van een kind dat doof of ernstig slechthorend geboren is, beslist hij of er verwezen moet worden naar de dovenschool.

WILLEMSTAD — Eind november wordt een op de praktijk gerichte cursus aroma-therapie georganiseerd. Deelnemers krijgen behalve de nodige theoretische informatie over de diverse aromatische oliën, ook op de praktijk gerichte behandelings-methoden, het werken met basisolie voor allerlei vormen van massages, hydrolaten of aromatisch water en leem (groene klei) in combinatie met essentiële olie. Deze cursus wordt aanbevolen voor schoonheids-specialisten en fysiotherapeuten.

Stockmarkets - NEWS

NEW YORK	PREV.	23-11	FRANKFURT	PREV.	23-11	AMSTERDAM	PREV	23-11
DOW JONES	2525	2538	DAX INDEX	1496	1483	CBS GEN.INDEX	96.90	96.60
AM.BRANDS	37.50	37.88	ASKO	979.00	981.00	ABN-AMRO	31.40	31.20
AM.EXP.	19.63	19.88	BASF	204.90	205.50	AEGON	108.00	108.90
ANHEUSER B	39.25	40.00	BMW	425.50	420.50	AHOLD	135.50	135.00
ATT	32.50	32.38	COMMERZBANK	236.50	233.50	AMEV	48.00	48.10
BORDEN	27.88	28.38	DAIMLER BENZ	613.50	606.50	AKZO	68.00	67.80
CAMPBELL S	84.63	84.88	DEUTSCHE BANK	626.50	623.00	BOLS	168.50	168.00
CHRYSLER	11.50	11.63	HOECHST	192.60	192.00	BUHR.TET.	48.60	47.60
CITICORP	12.50	12.38	KAUFHOF	554.005	554.005	DAF	18.60	18.50
COCA COLA	45.63	46.13	MAN	383.00	383.00	DSM	80.90	80.80
DIGITAL	49.00	49.13	PREUSSAG	297.00	295.20	ELSEVIER	75.10	75.00
DUPONT	35.00	35.25	SIEMENS	635.50	627.00	FOKKER	34.30	34.40
EAST.KODAK	42.75	42.88	VW	368.80	365.30	GIST.BROC.	28.90	28.90
EXXON	50.50	51.00				HAGEMEYER	107.00	106.50
FORD	26.75	26.88				HEINEKEN	130.50	131.00
GEN.ELECT.	53.25	53.75	LONDON			HOOGOVENS	55.40	54.60
GEN.MOTORS	37.63	37.38				KLM	20.10	19.90
HEINZ	33.75	34.63	FT-100 INDEX	2127	2170	KNP	37.50	37.40
HOMESTAKE	16.63	17.00				NEDLLOYD	38.30	38.00
IBM	113.50	113.38	ARGYLL	2.40	2.42	NMB	40.60	41.30
KELLOGG	70.00	70.50	BARCLAYS BANK	3.70	3.87	NAT.NED.	49.30	49.30
MC DONALDS	28.50	28.75	BASS	10.07	10.34	PHILIPS	21.80	21.80
MERCK	84.13	84.38	BRITISH STEEL	1.16	1.18	ROBECO	85.70	86.10
MINNES.MNG	80.75	80.75	BRITISH TEL	2.85	2.93	ROLINCO	80.10	80.40
MOBIL CORP	57.75	58.00	BTR	3.15	3.25	RORENTO	60.20	60.30
NCR	53.38	54.38	CADBURY	3.27	3.33	RODAMCO	48.90	48.50
PFIZER	77.25	77.25	CABLE & WIRE	4.12	4.20	ROYAL DUTCH	128.20	130.30
P.MORRIS	48.50	48.50	GRAND MET	5.94	6.15	UNILEVER	145.50	145.60
QUAKER	47.13	47.50	MARKS & SPENCER	2.40	2.40	VMF STORK	44.70	44.30
SEARS	25.63	25.63	REDLAND	5.62	5.75	VOC	43.70	43.60
UP JOHN	36.00	36.13	TATE & LYLE	2.78	2.85	VNU	86.80	86.20
USX	31.00	30.88				WESSANEN	62.50	61.20
WOOLWORTH	27.88	28.00						
			TOKYO					
GOLD	378.50	383.40				TORONTO		
				23400				
SILVER	4.10	4.10				TSE 300	3104,0	3115,0
			BRIDGESTONE	1050				
CRUDE OIL	29.92	30.01	CANON	1250		ALCAN	17.13	17.38
			DAI ICHI KANGYO	1810		BELL	38.88	39.25
US$/Yen	127.45	127.30	DAIWA SEC.	1020		BANK OF NS	11.25	11.75
			HITACHI	1100		CAN.PAC.	19.00	19.00
US$/DMARK	1.48	1.49	HONDA MOT.	1100		IMASCO	28.00	28.13
			JAPAN AIRLINES	1060		LAIDLAW	20.50	20.25
GBP/US$	1.96	1.96	NEC	1290		MOORE	27.00	26.88
			NOMURA SEC.	1600		NORANDA	15.50	15.38
US$/NLG	1.67	1.68	NIPPON STEEL	398		PLACER DOME	16.38	16.63
ECU/US$	139.55	138.85	MAZDA	610		POWER CORP.	15.63	15.63
CAN/US$	86.36	86.20	SONY	5770		ROYAL BANK	21.50	21.63

N. A. P. B.
Nederlands Antilliaanse Politie Bond

Ku hondo pena N.A.P.B. ta partisipa fayesimento repentino di su miembro na bida yama:

LUDWIG GREGORY MAMBRE

miho konosi komo LUTY polis
Su gran sentido di kolegialidat, amistat i kompañerismo lo keda semper den nos memoria.

Pas na su restunan

AGENDA
CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 82222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt met voornamelijk in de nacht- en ochtenduren plaatselijk een bui. Matige oostelijke wind (tussen acht en zestien knopen).

WEEROVERZICHT:
De aangevoerde lucht over de Benedenwindse eilanden is voldoende vochtig en onstabiel om in de komende 24 uur enkele plaatselijke buien tot ontwikkeling te doen komen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	zwaar bewolkt	31	24	2.0
Bonaire	half bewolkt	33	26	0.6
Curaçao	half bewolkt	31	25	0.3
St Eustatius	licht bewolkt	29	25	0.0
St Maarten	licht bewolkt	30	25	1.6
Amsterdam	geheel bewolkt	8	2	0.2
Boston	regenbui	11	8	3.6
Caracas	zwaar bewolkt	27	19	0.0
Kingston	zwaar bewolkt	32	26	15.0
Miami	geheel bewolkt	27	19	0.0
New York	half bewolkt	11	9	8.9
Port of Spain	zwaar bewolkt	28	22	2.0
San Juan	half bewolkt	28	22	sp

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster De la Paz, tel.: 290803.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 44231/44232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Liket, tel.: 80139, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Liket, tel.: 80139.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere woensdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Van Herwijnen, tel.: 642798 b.g.g. 601760.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
24 november 1990 vanaf 08.00 uur tot 26 november 1990 om 07.00 uur:
Dokter Mercelina, Spreekkamer: St. Rosa, tel.: 671101; spreekuren: 11.00-12.00 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 369043 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
23 november 1990 vanaf 17.00 uur tot 26 november 1990 om 07.00 uur:
Dokter Heerenveen, Spreekkamer: Muizenberg, tel.: 44349; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 44349 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
23 november 1990 vanaf 17.00 uur tot 26 november 1990 om 07.00 uur.
Dokter Schellens, Sentro Mediko Barber, tel.: 641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641784 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG

Otrobanda
Otrabanda, Winkelcentrum Colon, tel.: 625633-34-35.
Punda
Sta Rosa, Sta Rosaweg 56, tel.: 77679/77650.

ZONDAG

Otrobanda
Sta Maria, Winston Churchillweg 155, tel.: 80800.
Punda
Brievengat, Corriweg 32, tel.: 79098/79567.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS
24 november: P.A.J. Scherptong, Winston Churchullweg 157-E.
25 november: R.J. Grüning, Patrijsweg 9.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen:614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

INTERNATIONAL TRADE CENTER
vanaf 18.00 uur expositie werken van Jean Girigorie;
19.00 uur veiling van de werken - Piscaderaweg z/n.

ZONDAG

LANDHUIS BRIEVENGAT
10.00-15.00 uur 'open house'.

AMNESTY INTERNATIONAL CURAÇAO
10.30 uur schrijfmorgen - Jeugdcentrum De Tamarijn te Mahaai.

AVILA BEACH HOTEL
11.00 uur koffieconcert in de hal.

PERSONEELSVERENIGING MCB
14.00 uur songfestical - Centro Pro arte, Schouwburgweg z/n.

STICHTING VRIENDEN VAN DE DIERENTUIN
19.00-20.00 uur fundraisingavond met de zanger Gerard Joling - The Rum Runners, Porto Paseo.

JPF
19.00-23.00 uur viering 15-jaar Surinaamse onafhankelijkheid - Weg naar Welgelegen..

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
09.00-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Arowakenweg
08.30 uur br. F. Kirindongo (Pap);
17.00 uur ds J. Klapwijk (katechismus).
Seru Fortuna
10.00 uur br. G. Lai.
Buena Vista
08.30 uur ds J. Glas.
19.00 uur ds J. Klapwijk.
Santa Rosa
10.00+19.00 uur ds W.J. Keesenberg.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
09.30 uur ds O.G. Haasnoot (H C)
Tamarijn
09.30 uur ds H. Gilhuis (H.A.)
Emmakerk
09.30+19.30 (zangdienst) uur ds G.J. Schüssler.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Mannebasis Parera.

Nederlandse Taallessen & Stillezen
voor klas 3 t/m 6
Telf. 371710

APARTMENT FOR SALE
in Miami
Kendal Area
2 Bed., 2 Bath
Tennis Court + Pool
Write under number 83

FOR SALE
CHEVROLET CAMARO
IROC-Z 1989
fully equipped
fl. 35.000,00
For further information please call tel: 682428

S.O.V. "ASIENTO"

VRAAGT VOOR DIREKTE INDIENSTTREDING
ERVAREN KOK

zonder diploma's en/of getuigschriften onnodig te reflecteren. Wij bieden een goed salaris en arbeidscondities. Uitsluitend schriftelijke sollicitaties voor 7 december 1990.

Te richten aan S.O.V. "ASIENTO"
RUST EN BURGHLAAN Z/N
EMMASTAD
T.A.V.:
DE FOOD AND BEVERAGE MANAGER

SUNNY CARIBBEE
BINNENKORT OPEN!
Breedestraat 3
PUNDA

Gevraagd
Direktie woning in goede buurt m.i.v. 1 dec '90 of 1 jan '91. Richtprijs huur NAfl. 1500-2000
Aanbiedingen:
Serge Technical Consult N.V. 618111 (kantoor)
78509 (thuis)
hr. A. Lichtveld

Conni's Beauty Parlor
Pietermaai 144 - Tel. 611679

Heeft Special in de week van 26 november tot 3 december

Straight van f. 65,- ....nu voor f. 40,-
Perm. van f. 65,- ....nu voor f. 40,-
Mechita's van f. 85,- ....nu voor f. 50,-
Verven van f. 60,- ....nu voor f. 45,-

Probecha voor de Feestdagen.

Gouvernementsgezin 2 pers.,
wil graag

VAKANTIE-WONINGRUIL

met de A.B.C. eilanden voor ± 2 maanden.
Aangeboden: Mooie bungalow max. 4 pers., nabij natuurgebied en grote stad.
Voor inl. schrijven naar:
Fam. A. Velthuis, Hakkerstraat 1, 7955 AP IJhorst Nederland. tel. 05224-2833.

TEXAS OIL COMPANY
Seeks success oriented individual or company to represent its line of high performance roofing products. Outstanding earnings and growth opportunity. No prior roofing experience needed. We're professionals in our field with 50 years experience and offer complete training. Please respond in English to
B.A. Thomas, Senior Vice Pres.,
Southwestern Petroleum, Box 961005,
Ft. Worth, Texas 76161
U.S.A., Phone: 817-332-2336,
Telex 163222, FAX: 817-877-4047

Zondag 25 nov- 2 dec en 9 dec.
Geen INDONESISCHE RIJSTTAFEL dan zijn we met vakantie in Nederland. Op 16 december zullen wij U wederom verwennen met onze Indoneschische Rijsttafel. Tot ziens.
Fam Kerger - Canadaweg 9 - Telf 83459

Gevraagd voor direkt

PILOOT

Vereisten: FAA Commercial Pilot Airplane Single & Multi Engine land with Instrument Rating.

Sollicitaties te richten onder letters "PILOOT" aan de redaktie van dit blad, kantoor Aruba of Curacao.

MEDEDELING

De Philips Showroom en het Philips Magazijn te Zeelandia zijn
maandag 26 november en dinsdag 27 november gesloten
wegens inventarisatie.

PHILIPS

Kapsalon ZOEKT
een jonge dynamische
KAPPER of KAPSTER

- Minstens 2 jaar ervaring
- Moet zelfstandig kunnen werken
- Spaans Engels en Hollandse taal kunnen beheersen
- Prettige omgangsvormen.

Persoonlijk solliciteren:
Elmesstraat 55A.
Maandag de hele dag.

Split Ends
Elmesstraat 55-A

DOCENT
zoekt met spoed
HUIS of APPARTEMENT
Huur f. 700,— per maand
Tel.: 53065

WAARSCHUWING

De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan HATO:

DINSDAG	27 NOVEMBER 1990 van 07.00 tot 24.00
WOENSDAG	28 NOVEMBER 1990 van 07.00 tot 24.00
DONDERDAG	29 NOVEMBER 1990 van 07.00 tot 13.20

Onveilig zeegebied ± 4000 meter uit de kust.

KRAFT
Tip voor Uw boodschappenlijst:
KRAFT ITALIAN

Monday Special
CACTUS CLUB
Lasagna
served with salad and a basket of bread
f. 13.00
S.B.N. Van Staverenweg - Tel.: 371600

HERMANOS LALO C.A.
Free Zone Trading Company
established 1973.

IN VERBAND MET UITBREIDING BINNEN ONS BEDRIJF HEBBEN WIJ VACATURES VOOR:

[2] ADMINISTRATIEVE WERKKRACHTEN

minimale eisen:
— Mavo IV diploma
— Beheersing van Engels, Spaans en Nederlandse taal
— 4 jaar ervaring in soortgelijke positie
— Ervaring en vaardigheid met computers
— Ervaring met douane documentatie.

[1] SECRETARESSE

— Mavo IV diploma
— Kursus of diploma secretariële opleiding
— 3 jaar werk ervaring
— Ervaring of kursus "Word processor", computer pakket
— Vaardigheid in tikken
— Ervaring of kursus administratie/filing.

[1] RECEPTIONISTE

— Mavo IV
— Minimaal 2 jaar werkervaring
— Ervaring of kursus receptioniste/telex machine.

Sollicitaties moeten gericht worden naar de Personeels manager, P.O. Box 276, Curacao. Sollicitaties moeten vergezeld worden door curriculum vitae en een recente pasfoto. Gelieve contact nummer te vermelden. Sollicitaties kunnen ook persoonlijk worden afgeleverd bij de balie in de vrije zone, Blok D.II. Sollicitaties moeten uiterlijk op maandag 5 december 1990, retourneren.
PERSOONLIJK INTERVIEW UITSLUITEND NA AFSPRAAK. Voertaal Engels.

keycomp
Computer Systems N.V.
zoekt i.v.m. uitbreiding voor de aktiviteiten invulling voor de volgende vakatures:
1. Technicus Elektronica
met leidinggevende kapaciteiten
2. Administratieve krachten
met kennis van computer programma's
3. Verkopers Buitendienst
voor hardware en computer supplies
4. Software Programmeurs
voor data-base applicaties
Sollicitatieafspraken kunnen gemaakt worden met de heer Henno C. de Lijster via telefoon 690224-6

For more fun
Verkrijgbaar in alle botika's

'N DOMO PRODUKT
completa
Jan Hostegom & Co. N.V.

De lekkerste ROTIE'S
pom, pastei, bamie, nassie, chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie moksie, bruine bonen, bloedworst kunt U elke zondag tussen 12 en 4 bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht v/d week
Koraal Partir kav 87
tel. 674103

Ongelofelijk! Jullie hebben je werkelijk te pletter gewerkt! Maar - eh... hoeveel uren zijn er totaal geschreven?

Dat soort zorgelijke vragen is voorbij als je de administratie automatiseert met software van Grote Beer. Dat is software die meegroeit. Geleverd door een dealer die weet wat service is. Wat U ook onderneemt, met Grote Beer kan de administratie niet stuk.

GROTE BEER
DE STANDAARD IN SOFTWARE
Automatiseer met Grote Beer.

schildersbedrijf Perfect
De huisschilder van Huis uit
Gedipl. Mr. Schilder
Tel. 601766
369127

The Jungle
Chobolobo Shopping Center
Tel.: 614136

Just received a new collection of materials, directly from France.

An assortment of old reproduction bird cages.

A new collection of exotic baskets and pottery.

Madera's to drape over furniture.

Exotic bamboo furniture
Pottery in all sizes.

De GROTE BEER programmatuur voor de toekomst [illegible].
AS Curaçao N.V. laat U hiermee kennis maken. [illegible] eens langs voor een demonstratie.
Geautoriseerd dealer.
AS Curaçao N.V. [illegible] Tel.: 618686 Fax.: 617979

Voor vacantiegangers
TE HUUR
in Emmastad
2 Persoons appartementen
Met aparte slaapkamer
f. 45,00 per dag
incl. stroom
Airco - water
Inl.: tel. 73830

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 24 NOVEMBER 1990

Weekend Bijlage

RICHARD DOEST
...muzikale hobby...

= door Nel Casimiri =

EEN BATAFOON, een kaha, een marimbula, een benta, een bamba, een conga, diverse soorten drums, het zijn allemaal muziekinstrumenten. Richard Doest maakt ze, bespeelt ze en leert ook anderen ze te bespelen. Iedere zaterdag oefent een groepje jongens uit de buurt op zijn instrumenten en geniet van het plezier dat het geeft om muziek te maken. Ze leren heel vlug en kunnen door samen te werken, door het samenbrengen van verschillende ritmes al vanaf het begin genieten van het samen spelen, plezier voor de jongens maar ook voor Richard Doest zelf.

'Ik ben er al 25 jaar mee bezig. In Nederland al, toen ik daar studeerde. We speelden met een stel studenten in een bandje in Hilversum. Rob Ritchie was daarbij, en Jaime Rofina en Robbie van Lith, de meesten waren Surinaamse Antillianen of Antilliaanse Surinamers. Voor de pauze speelden we Antilliaanse muziek, na de pauze Surinaamse muziek en af en toe tussendoor soms een calypso. Toen al vertelde ik de andere jongens dat we terug moesten naar de basis. Waarom maken we muziek? Waarom zijn er tempoverschillen? Wat is de invloed van de klank? Ik wilde terug naar de elementaire muziekinstrumenten.'

VAN DE BATAFOON TOT EN MET DE BENTA...

"Maken van trommels niet cultureel gebonden"

Richard Doest maakt en bespeelt alle soorten instrumenten

Richard Doest zat op de HTS in Amsterdam op de afdeling werktuigbouw en daarom was de stap naar het zelf maken van muziekinstrumenten geen probleem, integendeel, het was een uitdaging, een hobby die aansloot bij zijn studie. Boven op een platje boven het huis waar hij woonde, maakte hij geitevellen schoon. Daarbij moest hij ervoor zorgen dat de katten er niet bij konden komen! Op zijn kamer kookte hij koehorens uit. Richard maakte raspu's en kleine bongo's, maar het maken van de trommel lukte niet zelf. Daarvoor miste hij de techniek en het gereedschap. **In Hilversum bij het station** woonde echter nog een ouderwetse kuipenmaker en die heeft toen twee trommels voor hem gemaakt.

TECHNIEK

'Het maken van trommels is niet cultuurgebonden, het is een kwestie van techniek. In die tijd waren conga's nog zeldzaam in Nederland.'

Ook gingen Richard en zijn vrienden op jacht naar grammofoonplaten. Op de Nieuwedijk in Amsterdam kwamen zeelieden die hun grammofoonplaten, vaak al helemaal grijsgedraaid, wel wilden verkopen: 'Ik had een Amsterdamse vriend die alle platen had van Sonora Matancera. Ook op die manier gekregen.'

'De mensen denken vaak dat ik bezig ben met een 'Back to Afrika'-beweging, maar dat heeft er niets mee te maken. Ik ben bezig terug te gaan naar de basisinstrumenten en die zijn bij ons vaak van Afrikaanse oorsprong. Er is niet veel Indiaanse cultuur over.' Wel van Antilliaanse oorsprong is de bamba. De bamboestengels spoelen aan op de kust van Curacao en Bonaire. Die bamba wordt op Bonaire gebruikt bij de maskarade en bij de San Juan en San Pedro-feesten, waar ze samen met de kwarta en de gitaar de liederen begeleiden. De bamba wordt ook in Haïti gebruikt en vroeger in Trinidad. Het instrument is ook bekend in Venezuela, maar daar heet het Kitipla, een klanknabootsing van de wijze van spelen.

RITMIEK

'Met vier of vijf van die instrumenten is een heel mooi polyritmisch geheel te maken. Zo is volgens mij ook ritme ontstaan: door te spelen met klanken, door te spelen met materiaal. Mensen die spelen voor hun plezier, spelen ook altijd met zo'n brede grijns op hun gezicht. Het klopt, net als met weven. Met ritmiek, met de tonen van elementaire instrumenten, zonder dat iemand veel scholing heeft gehad, kun je veel plezier kweken.'

Toen Richard Doest na het afronden van zijn studie weer terugkeerde naar Curacao begon hij ook weer met zelf muziek maken, vooral toen ook zijn vrienden, zoals Charles Monsanto en Jibi Libier terugkwamen en weer mee deden.

'Terug op Curacao was een van mijn eerste bezetenheden, dat ik een tambu wilde hebben. Maar dat viel niet mee. Had ik na veel moeite een vaatje veroverd, gaf ik het iemand om er een tambu van te maken, zag ik het vaatje nooit meer terug. Dat is me twee keer overkomen. En vaatjes werden toen al schaars op Curacao. **Toen ben ik zelf maar tambu**velletjes gaan spannen. Maar daar kwamen allerlei vragen bij naar voren, zoals: 'Waar halen ze die takken vandaan?' of 'Hoe maken ze die hoepels?' Voor de tambu worden gewoon spijkervaatjes gebruikt. Honderd, tweehonderd jaar geleden bestonden er geen plastic emmers. Kuipers zorgden voor het vaatwerk. Er was een belangrijk verschil, er waren vaatjes voor natte waren en vaatjes voor droge waren (bijv. spijkers) Voor de oude tambu's werden vaatjes voor natte waren gebruikt. Dat vertelde Julian Coco me. Hij komt uit een familie die tambu speelde. Vroeger werden aan het eind van het jaar, zover hij het zich kon herinneren, de vaatjes in een teil water gezet, zodat de duigen water konden opnemen en de naden dicht trokken. Aan de hand daarvan heb ik afgeleid dat de oude tambu's gemaakt werden van vaatjes voor natte waren. Vroeger werd de rum in zulke vaatjes aangevoerd. Dat waren de eerste tambuvaatjes. Later pas werden de tambu's van spijkervaatjes gemaakt, toen alleen die vaatjes nog maar te krijgen waren. De naden daarvan sluiten niet zo goed, het is niet zo'n goede kwaliteit eikenhout. Je kunt de tambu vergelijken met een soort hybride Congolese trom. De Congolezen slaan twee tonen op de trom, een bas en een hoge toon. Bij de tambu sla je in het midden een bas-toon en langs de rand een hoge toon. Als nu de trom niet stevig genoeg is, klinkt de bas-toon niet mooi.'

Hij laat als voorbeeld een tambu zien die gemaakt is van een jenevervat. Daarvoor is een goede kwaliteit eikenhout gebruikt en de klank is mooi. Hij klaagt er daarbij over dat veel makers van tambu's tegenwoordig de ring vol slaan met spijkers, zo erg dat ze ring kapot slaan, alleen maar om het vel zo strak mogelijk te krijgen.

'Het is 'toka'-techniek, je moet toucheren, beroeren. Je moet niet hard slaan, je moet de trom alleen beroeren en zo de klank eruitbrengen. Dat is het enige. En dat verklaart ook dat men op maanverlichte nachten urenlang door kon spelen. Ze beroerden de trom alleen maar, ze ramden niet. Als je hard slaat sla je de klank dood. Dat is niet alleen zo met moderne instrumenten, maar met de oorspronkelijke instrumenten was dat precies hetzelfde. Of je nu klassieke muziek speelt of je maakt muziek op een chapi of een benta, de manier van benaderen is hetzelfde.'

Door te lezen, te luisteren en veel te reizen, kwam Richard Doest steeds meer te weten over oude instrumenten. Hij heeft een grote interesse in de geschiedenis van het Caribisch gebied, in waar de mensen vandaan komen en hoe de taal van het Caribisch gebied zich heeft ontwikkeld. Veel van wat we weten, weten we door overlevering en, waarschuwt Richard Doest, dat geeft geen absolute waarheid. Wat we nu weten van horen zeggen, wisten ze tweehonderd jaar geleden ook van horen zeggen. Dat betekent dat men het ook toen niet beter wist dan iemand anders.

NAAM

'De oude muziekinstrumenten van het Caribisch gebied hebben niet overal dezelfde naam. Soms zelfs wordt de naam van het ene instrument in een ander gebied weer aan een ander instrument gegeven. Onze benta wordt ook in Colombia bespeeld. Daar heet hij marimba, waar op Curacao weer een ander instrument mee aangeduid wordt. In het vroegere Afrika had men voor de dans, de muziek en het instrument maar een naam, dat was een soort begrip. Vanuit ons laat-Europese standpunt is dat onbegrijpelijk, voor ons staat de dans apart van de muziek. Maar als we zeggen: 'Nos ta bai baile tambu.' kan dat het instrument bespelen zijn, kan dat de dans zijn, of het hele gebeuren eromheen. Het gebeurde dat de naam voor een bepaalde muziek een bepaalde sfeer weergaf. De klank van de benta en de klank van de marimbula of marimba is dezelfde klank, het is het zachte plukken. Namen van muziekinstrumenten gaan in elkaar over, met die namen wordt vaak de muziek bedoeld. Sommige stammen in Afrika hebben niet eens een apart woord voor muziek.'

UIT CUBA

De eerste marimba's werden naar Curacao gebracht door de eerste arbeiders in de suikerrietvelden vanuit Cuba. Er zijn nog steeds hele oude mensen op Curacao die niet weten wat een marimba is. Toch is het voor de jeugd een heel oud instrument. Dat klopt, maar het is een oud Cubaans instrument, geen oud Curacaos instrument. Richard Doest heeft ook zelf een marimba gemaakt. Hij laat het zien. Die is gemaakt van triplex met veren van een oude grasmaaimachine.

'Mensen denken vaak: 'Dat is van vroeger, dat kunnen we nu niet meer maken.' Dat is een domme manier van redeneren. De kennis is de wereld niet uit. We moeten alleen weer op zoek gaan. We hadden geen tambu's meer, want we hadden geen vaatjes meer. Die werden niet meer gemaakt. Gelukkig zijn er weer jongeren die van hout zelf weer duigen maken en .. we kunnen weer tambu's maken. Dat is wat ik bedoel: als je maar begrijpt waarom iets is zoals het is, kun je het weer herscheppen.'

Richard Doest is niet alleen geïnteresseerd in het maken van de instrumenten, maar ook in het spelen, de techniek, en in de entourage eromheen.

DOBRU

'De Surinaamse dichter Dobru kwam regelmatig naar Curacao. Hij werd er ook weer regelmatig uitgegooid, omdat hij sprak tegen de gevestigde orde. Een vriend bracht ons samen. Dobru trad in die tijd in Suriname op. Hij droeg zijn gedichten voor met trommelmuziek op de achtergrond. We hebben toen samen even getraind en daarna opgetreden in JPF. Daar trad toen ook Yerba Seku (Richard Hooi) op als aankomend Curacaos dichter, en daar waren ook Rene Rosalia en Rudsel Isidora, die nu bij ISOCO zit. Vanaf die tijd begeleidden Rudsel Isidora, Rudsel Soliana, Javier Cordoba en Rene Rosalia Yerba Seku en later ook wel anderen. Zodoende ben ik in contact gekomen met jongeren die ook tambu speelden, ieder met zijn eigen achtergrond. Ik, met mijn Surinaamse invloeden, heb heel lang getraind samen met Rudsel Isidora.'

Van 1977 tot 1979 ging Richard Doest naar Nederland voor zijn werk bij de Shell. Daar ging hij alle Surinaamse groepen, die hij kon vinden af en maakte hij ook een reis naar Senegal. Toen hij weer terug was op Curacao kwam Rudsel Isidora hem opzoeken, want hij wilde de dansgroep Kaska di Pinda, die onder begeleiding stond van Boeis Augusta, begeleiden. Eerst deden ze dat met z'n tweeen maar later kwamen daar meer bij, zoals Rudsel Soliana en Yuchi Cordoba en daarna nog meer jongens uit de buurt. Daarbij kwam Richard's nieuwsgierigheid voor het maken van instrumenten goed van pas. De meeste instrumenten die de groep gebruikte, maakte hij zelf.

PERCUSSION

'De jongens geloofden heilig in Latin Percussion-instrumenten. Maar Cubaanse trommels zijn gemaakt voor een speciaal soort muziek. Je kunt geen folkloristische muziek spelen op die trommels, dat past niet bij die zware klanken. Klanken van trommels verschillen. In het Caribisch gebied heeft elke folkloristische groep die een bepaalde sekte aanhangt zijn eigen trommels. Zo is het ook in Afrika. Elke stam heeft zijn eigen trommels. Ook elke muzieksoort vraagt weer zijn eigen trommels. Voor Kaska di Pinda heb ik speciale trommels gemaakt. Daarbij spelen de instrumenten met de hoogste stemmen het constante patroon, terwijl de bas varieert. Dit is Afrikaans in tegenstelling tot de Europese muziek, waar de bas constant blijft. Je moet de partituur dus precies andersom schrijven. Voor mij was het spelen met Kaska di Pinda een experiment: kijken of je met wat je gelezen en geleerd had, inderdaad folkloristische muziek kon spelen. En het klopte. Het principe is al heel oud. De bas-trom moet je stemmen zodat hij vibreert op het menselijk lichaam, op de benedenbuik. Doe je dat niet, vind je letterlijk en figuurlijk geen weerklank bij je toehoorders.'

MUZIK DI ZUMBI

Maar de meisjes van Kaska di Pinda werden ouder, ze werden zwaarder, raakten verloofd en de animo werd minder. De muzikanten wilden echter doorgaan. De laatste keer dat ze voor Kaska di Pinda speelden, vertelde Richard Doest, klonk de muziek als 'Muziek di Zumbi', zware geluiden van de troms en daarbij de wiri en ook de fluit van Rudsel Soliana. Richard Doest reisde vanuit Curacao naar de Ivoorkust in Afrika. Daar komen allerlei Westafrikaanse culturen samen. In dat land komen de grenzen samen. Je vindt er aspecten van veel verschillende culturen. Daar kocht hij o.a. een paar djimbe's en ook trommels die weer volgens andere principes waren gemaakt. Vlak na zijn terugkomst op Curacao was er een Tula-herdenking (15 augustus) waar Yerba Seku optrad.

'Met fluit en trommel hebben we toen Yerba Seku begeleid. Onder het publiek bevond zich Elis Juliana en die vroeg ons of we geen benta wilden leren spelen. Hij heeft toen de moeite genomen het ons te leren. Zo is uiteindelijk ISOCO ontstaan, eigenlijk uit de begeleiders van Kaska di Pinda. Door mijn werk kon ik zelf niet meedoen, maar ik ben er wel vanaf het begin bij betrokken geweest. Door mijn Surinaamse afkomst had ik wat kennis van wintimuziek en afro-surinaamse muziek, zoals caseco en scrachi pocu, en ik heb ook wel ingevallen als dat nodig was. De bas-trommels van Kaska di Pinda en de bastrommels van ISOCO zijn volgens hetzelfde principe gemaakt. Ze hebben dezelfde constructie, de constructie die ik toen gemaakt heb voor Kaska di Pinda, waar eerst heel hartelijk om gelachen was. Men vond dat als het geen tambutrommel was, men er niet op kon spelen. In Afrika wordt religieuze muziek echter gespeeld op olieblikken waar een vel overheen gespannen is. Wie zijn wij dan in het Caribisch gebied om moeilijk te gaan doen. Het gaat toch om het geluid?'

UIT BOOMSTAMMEN

Ondertussen bleef Richard Doest Yerba Seku begeleiden. De trommels die hij gebruikte bij het spelen, waren dezelfde trommels die ook door ISOCO gebruikt werden. Ze zijn gemaakt uit boomstammen. Zulke trommels vind je b.v. in Jamaica, in Venezuela en in Suriname . Het zijn oorspronkelijk Afrikaanse trommels en de wijze van fabriceren kon daar bewaard blijven omdat daar van die grote bomen groeiden. Dat dacht men, omdat ze op Curacao niet gebruikt werden. Doest bestudeerde die trommels en kwam tot de conclusie dat het met Curacaose bomen net zo goed zou moeten gaan.

'Er moest een andere [illegible] voor bestaan hebben. Een van de redenen is naar mijn mening de afwezigheid van een Afro-amerikaanse godsdienst op Curacao. Er zijn wel nieuwe sekten ingevoerd, maar van die oorspronkelijke Afrikaanse godsdienst is hier niets bewaard gebleven. Op Curacao speelde de Congolese cultuur een veel sterkere rol dan de Ashanticultuur. De Cura-

Vervolg op pag. 3

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

"BETERE EUROPEAAN DAN THATCHER"

Michael Heseltine doet gooi naar leiderschap

Tarzan wint de strijd tegen 'Iron Lady'

LONDEN - De machtsstrijd in Groot-Brittannië heeft zijn hoogtepunt bereikt nu de leider van de conservatieve partij en premier van Groot Brittannië Margareth Thacher haar aftreden heeft aangekondigd. Het begon toen Michael Heseltine zich een aantal dagen terug kandidaat stelde voor het leiderschap van de conservatieve partij en daarmee ook een verhuizing naar Downing street 10, de ambtswoning van de premier, in de zin zei te hebben. Door alle beroering in de regeringspartij, culminerend in een vernietigende aanval van de voormalige vice-premier Sir Geoffrey Howe op partijleider en premier Margaret Thatcher, kwam de kandidatuur van Heseltine niet onverwachts. Sinds zijn aftreden als minister van Defensie in 1986 is de politieke handel en wandel van deze kleurrijke miljonair gericht op het verkrijgen van het hoogste ambt in de Britse politiek. Hij heeft al die tijd beweerd op "het juiste moment" te willen wachten. Dat lijkt nu te zijn aangebroken met de felle kritiek op Thatchers starre houding inzake Europa. Een houding die door Howe werd betiteld als "nachtmerrie-achtig" en die haar positie in de conservatieve partij, die zij al elf jaar leidt, nog nooit zo zwak heeft doen zijn.

MICHAEL HESELTINE, hier met zijn echtgenote Anne, na het bekend worden van het nieuws dat hij zich kandidaat heeft gesteld voor het leiderschap van de conservatieve partij.

Heseltine bleek de steun te hebben van meer dan honderd leden van de conservatieve partij. "Ik denk dan ook op dit moment meer kans dan Thatcher te maken de conservatieve partij naar een verkiezingszege te leiden en zo de rampspoed te voorkomen dat het land in handen komt van een Labour-regering".

Maar ook lang voor zijn publieke aanvaring met Thatcher - *"that bloody woman"* met haar "krankzinnig" economisch beleid, aldus Heseltine - gaf de nu 57-jarige conservatief al van zijn ambities blijk.

Zo beweert hij als student in Oxford een levensplan te hebben uitgestippeld dat hem op 55-jarige leeftijd het premierschap moest opleveren. Veel van deze carrièreplanning is inmiddels wel door hem gerealiseerd. Via de handel in onroerend goed wist hij al tijdens zijn studietijd een vermogen op te bouwen waardoor hij zich met Jaguar en chauffeur naar de collegebanken kon laten rijden. En hij was pas 33 jaar oud toen hij in het Lagerhuis werd gekozen. Deze politieke baan combineerde hij met die van uitgever. Heseltine kocht het bedrijf Haymarket Press op en verdiende met het publiceren van commercieel aantrekkelijke bladen miljoenen Britse ponden.

In 1979 trad Heseltine toe tot het eerste kabinet van Thatcher. Als minister van Milieu verwierf hij een reputatie van keiharde manager. Vier jaar later maakte de grijsblond gelokte minister promotie en kreeg het departement van defensie onder zijn hoede. Snel groeiden vervolgens de tegenstellingen tussen hem en de premier.

Want "tarzan" - zoals hij vanwege zijn lange lokken wordt genoemd - spreidde een meer Europese houding ten toon dan de "ijzeren dame". Hun meningsverschillen escaleerden in 1986 met de zogeheten Westlandkwestie. Heseltine probeerde toen, tegen de zin van Thatcher in, dit noodlijdende Britse helikopterbedrijf in een Europees consortium onder te brengen om daarmee een overname door Amerikanen te voorkomen. De affaire resulteerde in het Heseltines ontslag. Sindsdien voert hij als "gewoon" kamerlid een intensieve persoonlijke campagne met honderden toespraken, interviews en televisie-optredens.

Daarin bepleit hij voortdurend de noodzaak van Europese integratie. Heseltine is een voorstander van de Europese monetaire unie en van de oprichting van een Europese centrale bank. Wat betreft de nationale economie staat de voormalige minister van Defensie een "kapitalisme met een menselijk gezicht" voor, iets waarover hij uiterst vaag blijft maar dat waarschijnlijk weinig overeenkomsten vertoont met het beleidsprogramma van Labour. Want dat hij niet van socialisten is gecharmeerd liet de miljonair in 1976 duidelijk blijken. Toen greep hij als een echte "tarzan" in de vergaderzaal van het parlement de staf van de voorzitter, het symbool van de parlementaire democratie in Groot-Brittannië, en zwaaide deze naar de Labour-ministers omdat zij het socialistische strijdlied "de rode vlag" wilden zingen.

POLL TAX

Heseltine zegt dat als hij de verkiezingen voor het partijleiderschap wint, het snel afgelopen zal zijn met de poll-tax, een personele gemeenschapsbelasting die bij haar invoering in april van dit jaar tot grote beroering heeft geleid in het land. Deze poll-tax vormt, samen met de hoge inflatie, de economische neergang en Thatchers ongenaakbaar optreden, de belangrijkste redenen voor de achterstand die de conservatieve partij momenteel heeft op de socialisten.

Heseltine bestreed de opvatting dat door zijn kandidaatstelling de consistentie van de Britse politiek ten aanzien van de Golfcrisis in gevaar komt. "Hierover is tussen mij en de premier geen enkel verschil van mening."

Desondanks blijven gezaghebbende conservatieven, onder wie de minister van Buitenlandse Zaken Douglas Hurd, trouw aan Thatcher. "De doeleinden waar bijna iedereen van ons in geloofd, worden met het huidige leiderschap het best verwezenlijkt", aldus Hurd. Hurd heeft zich overigens kandidaat gesteld voor de tweede ronde bij de verkiezingen voor het leiderschap van de conservatieve partij. Ook minister van Financiën, John Major, die vorige we[...] Heseltine geen enkele k[...] gaf, heeft zich kandid[...] gesteld, kennelijk met [...] doel de oppositie binnen [...] partij te splitsen en zo [...] kansen van Heseltine te v[...] kleinen. De invloedrijke c[...] servatief Lord Whitel[...] sprak zijn voorkeur uit v[...] Thatcher. "Ik geloof int[...] dat het land in deze tijd [...] dappere en zelfbewuste [...] derschap van de huidige p[...] mier hard nodig heeft", [...] hij vorige week.

EUROPA

Heseltine verliet in 1986 [...] regering omdat hij het n[...] eens was met het beleid v[...] Thatcher ten aanzien v[...] Europa. In zijn verklari[...] zei hij zichzelf te zien als e[...] betere Europeaan dan de pr[...] mier. Heseltine verwe[...] hierbij ook naar vice-premi[...] Geoffrey Howe, die tw[...] weken geleden zijn ontsl[...] nam wegens Thatchers Eu[...] pabeleid. De reden die Ho[...] gaf in het parlement vo[...] zijn ontslag kunnen niet l[...] worden gezien van mijn e[...] dere aftreden en het ontsl[...] van de voormalige minist[...] van Financiën Nigel Laws[...] vorig jaar, aldus Heseltine.

INVESTEERDERS KOPSCHUW

Minder tijd voor politieke hobbies

Leger Ecuador zit in handel

QUITO - Het leger in Ecuador heeft een uitzonderlijke gewoonte ontwikkeld. In tegenstelling tot de buurlanden, waar de collega's overwegend guerrillastrijden [illegible] of wekenlang [illegible] [illegible] ten van Ecuador in de handel.

Tot de leger-activiteiten horen onder andere auto-assemblage, leerverwerking en het runnen van een vliegmaatschappij. Daarnaast is met de verbouw van groenten, de productie van medicijnen en de bouw van een hotel reeds een begin gemaakt. Waarnemers in Quito, die overtuigd zijn van de betrokkenheid van het leger bij de handel in cocaine, constateren een groeiende ongerustheid bij de diplomaten over deze branche-overschrijdende activiteiten. Buitenlandse handelaren en investeerders kunnen gemakkelijk kopschuw raken in de wetenschap dat ze met het leger moeten concurreren, zo luidt de verwachting.

GEWEER OP SCHOUDER

De vorig jaar overgeplaatste Amerikaanse ambassadeur Richard Holwill gooide de knuppel in het hoenderhok door in een krante-interview expliciet op deze problemen te wijzen. "Mijndirecteuren in de Verenigde Staten hebben me verzekerd dat ze niet staan te springen voor onderhandelingen met personen die een geweer over hun schouders dragen", aldus Holwill.

Een Europese diplomaat in Quito onderstreept dit. "Het leger vormt in dit land een staat binnen de staat. Buitenlandse geldschieters staan dus niet te trappelen om te investeren in die markten waar ook het leger opereert".

VENTIELFUNCTIE

De dominante rol van het leger ligt vastgelegd in de grondwet van het land, zoals die in 1979 werd opgesteld. Het leger droeg toen de macht over na een bewind van zeven jaar. In 1972 waren de soldaten door een staatsgreep aan de macht gekomen.

Niet iedereen in Ecuador is even bezorgd over de ondernemingslust van het leger. Waarnemers wijzen op de "ventielfunctie" van de handel. Als de soldaten hun energie kwijt kunnen in de handel zullen ze minder snel genegen zijn zich te bemoeien met de landspolitiek, zo luidt hun filosofie.

De niet-militaire activiteiten van het leger worden gecoördineerd vanuit DINE, een holding waarin 21 bedrijven zijn ondergebracht met in totaal achtduizend werknemers en een jaaromzet van bijna tweehonderd miljoen gulden. Daarnaast zorgt de luchtmacht voor de binnenlandse lijndiensten. De marine heeft twee handelsschepen en 's lands grootste scheepswerf onder zijn beheer.

ZEKERHEID BIEDEND

De sterke man van DINE, kolonel Marco Mino Montalvo, wijst de bezorgdheid van de diplomaten van de hand. "We bieden juist zekerheid. Investeerders die met ons in zee gaan lopen geen enkel risico", aldus Mino. Volgens de DINE-bestuurder zijn al zijn ondernemingen winstgevend. Details wenst hij echter niet te geven.

SFEER DOET DENKEN AAN VOORAVOND REVOLUTIE

"Onze leiders geven geen echte democratie"

Albanezen hebben buik vol van communisme

TIRANA - De orthodox-communistische regering van Albanië, tientallen jaren lang een bastion van autoritair leiderschap, lijkt de laatste tijd haar grip te verliezen en langzaam af te brokkelen. "Wij hebben allemaal genoeg van het communisme", zegt een Albanese ingenieur. En hij voert aan: "onze leiders geven ons geen echte democratie. De economie is een ramp. Iedereen wil emigreren". Zo'n 5.000 van zijn landgenoten deden dat ook in juli. Ze bestormden de ambassades in Tirana en dwongen een ticket naar het westen af, na schermutselingen tussen politieagenten en jongeren die in het centrum van de hoofdstad betoogden voor meer democratie en het recht om te reizen.

"Dat leerde ons dat de regering en de geheime politie waar wij zo ontzettend bang voor waren niet onaantastbaar zijn. Verandering is hier ook mogelijk, net als in Oost-Europa", vertelt een student. "Het is alleen maar een kwestie van tijd. En het zou al heel snel kunnen".

De Albanese leider Ramiz Alia, die de invoering van een meerpartijenstelsel nog steeds krachtig afwijst, kan de hervormingen niet meer tegenhouden. Dit jaar heeft hij een aantal kleine politieke en economische koerswijzigingen toegestaan, de lonen verhoogd, de beperkingen op godsdienst en reizen verzacht en de deur naar het westen op een kier gezet.

Maar de jonge bevolking van Albanië, waar tweederde van de drie miljoen inwoners jonger is dan 35, beschouwt de veranderingen als cosmetische aanpassingen om de spanning te verminderen en de communisten, die een revolutie Roemeense-stijl vrezen, in het zadel te houden.

Om aan te geven dat het isolement van het verleden voorbij is liet Tirana deze maand 90 buitenlandse journalisten toe om de conferentie van Balkanlanden te verslaan. Albanezen uit alle lagen van de bevolking maakten van de gelegenheid gebruik om de verslaggevers op straat en in in cafe's aan te klampen om hun kritiek op het communitisch systeem te spuien.

De hele sfeer doet denken aan de vooravond van een revolutie. Het respect, de angst en de onderworpenheid voor de regering verdwijnen en de bereidheid om in armoede te leven voor zoiets vaags als de economische onafhankelijkheid van het land neemt af.

"Ik leef als een dier. Ons land is net een reusachtig werkkamp. Ik werk in een vieze fabriek met gebroken ramen en kapotte machines. Mijn loon is maar 20 of 30 dollar (34 of 51 gulden, red) per maand waard", schold een monteur uit Tirana. Hij zwaaide met zeven eendollarbiljetten: dat is alles wat hij in zijn leven gespaard heeft.

Een dokter vroeg: "Wat is de zin van het leven hier? dit land is verwoest. Zelfs als wij een democratie hebben dan duurt het nog 20 jaar om een redelijke levensstandaard te krijgen".

Tot 1945 was de Albanese geschiedenis een aaneenschakeling van invallen en bezettingdoor buitenlandse machthebbers. De stalinistische leider Enver Hoxha, die tot zijn dood in 1985 met ijzeren hand regeerde, bracht onafhankelijkheid, industrie, gezondheidszorg, voedsel en onderwijs naar een land dat geteisterd werd door ziektes en honger. Later verbood hij

> Mensen zien lichtjes uit het rijke Westen

godsdienst en buitenlandse investeringen, waarmee hij Albanië van de rest van de wereld isoleerde. Sommige overheidsfunctionarissen in Tirana reageerden ongelovig toen journalisten hen van de onvrede onder de bevolking vertelden maar anderen erkenden de malaise en zeiden dat zij hoopten op veranderingen. "De mensen zien de schitterende lichtjes van het westerse consumentisme als een soort paradijs, maar zij beseffen niet hoe lang het duurt voor een arm, achterlijk land zonder ervaring in democratie de politieke en economische instellingen ontwikkelt om dat te bereiken", zei een regeringsambtenaar.

IEDEREEN GELUKKIG

Een collega van hem zag het iets anders: "Iedereen is gelukkig hier. Het gaat maar om een handvol oproerkraaiers die problemen veroorzaken en proberen weg te komen". Er zijn meer tekenen die erop wijzen dat de regering en de eensalomtegenwoordige geheime politie Sigurimi de controle over mensen kwijtraken. Zo zijn op de granieten gezichten van de grenspolitie en douanebeambten voorzichtige glimlachjes te zie[...] maken jongeren snelle [...] tekens naar buitenland[...] auto's en kunnen vooraa[...] staande intellectuelen tot n[...] toe blijkbaar ongestraft d[...] regering kritiseren. D[...] honger naar democrati[...] wordt daardoor echter ni[...] gestild. "Ik denk dat h[...] mogelijk is hier een mee[...] partijenstelsel te hebbe[...] hoewel er geen aanwijzinge[...] zijn dat dat ook ga[...] gebeuren", merkte Gramo[...] Pashko, een prominente eco[...] noom op. Hij vertelde dat h[...] het een goede zaak vond da[...] de bekendste Albanese sch[...] rijver Ismail Kadare vori[...] maand asiel aanvroeg i[...] Frankrijk nadat hij zonde[...] succes geprobeerd had in zij[...] vaderland een legale opp[...] sitie te vormen.

Tirana zag het overlope[...] van Kadare als verraad[...] maar pashko verdedigde d[...] schrijver in het openbaar [...] iets wat voor de vluchteli[...] gencrisis van juli ondenk[...] baar was- met het argume[...] dat zijn actie uiteindelijk d[...] democratisering in Albani[...] kan bevorderen.

OPPOSITIE

Op dit moment is er gee[...] georganiseerde oppositi[...] Groepjes vrienden[...] bespreken de politiek in h[...] openbaar en staan voo[...] elkaar op de uitkijk als ee[...] van hen met een journali[...] praat. De meesten van he[...] wilden absoluut anoniem[...] blijven. Vrijwel allemaa[...] zeiden zij tegen een geweld[...] dadige revolutie te zijn.

"In Albanië is het traditi[...] om bloed met bloed t[...] wreken. Maar als er oo[...] maar iemand gewondraak[...] kan dat een spiraal va[...] geweld veroorzaken. Dat i[...] onze grote angst", aldus een[...] chemicus uit Tirana. "Wij voelen, ruiken dat het systeem snel zal instorten, maar wij hopen dat dat vreedzaam gebeurt. Wij zijn nu halverwege. Mensen zoals ik zijn niet bang om met U te praten, zelfs nu we in de gaten gehouden worden door die geheim-agenten daar op de hoek". Daarop stapte hij op zijn fiets en reed weg om, zoals hij uitlegde, te voorkomen dat hij opgepakt zou worden.

WELK KIND kent niet het verhaal van Pinokkio, het aandoenlijke jongetje met de grote neus, de levend geworden marionet? Dit jaar is het een eeuw geleden dat de schrijver van het verhaal, de Italiaan Carlo Lorenzini, beter bekend als Carlo Collodi in Florence overleed. De stad staat in het teken van de herdenking van Collodi en dat bracht Dominique Pruneti op het idee om ook op Curacao aandacht te besteden aan Pinokkio.
Dominique Pruneti is afkomstig van Curacao maar al jaren woonachtig in Florence waar zij afstudeerde in de klassieke talen. En de beste manier om Pinokkio bij de Curacaose jeugd te introduceren leek haar een vertaling van het wereldberoemde boek in het papiamentu. Ze nam contact op met Frank Martinus van de Instituto Lingwistiko Antiano (ILA) en samen werd het idee verder uitgewerkt.
Inmiddels is de vertaling klaar, maar het geld ontbreekt voor illustraties en drukken. Vandaar dat een beroep wordt gedaan op eenieder die een bijdrage kan leveren om dit initiatief van Dominique Collodi te steunen.

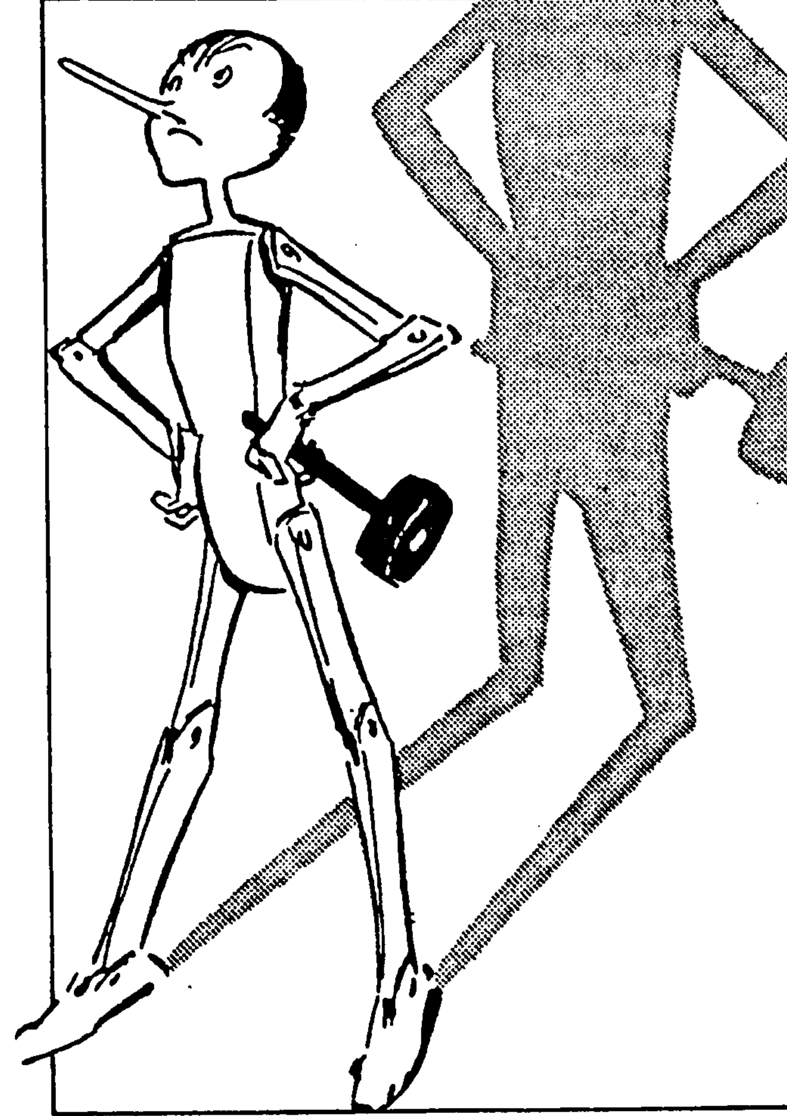
Vader van marionet had veelbewogen leven

Pinokkio in papiaments ter viering 100e sterfdag schepper Carlo Collodi

= door Dominique Pruneti =

CARLO LORENZINI ...*Pinokkio's vader*...

WEINIGEN WETEN dat, na de Bijbel, een van de meest gelezen boeken ter wereld een kinderboek is en wel 'Avonturen van Pinokkio', het meesterwerk van de Italiaanse schrijver Carlo Lorenzini, beter bekend als Carlo Collodi.

Dit jaar wordt herdacht dat het 100 jaar geleden is, dat Pinokkio's geestelijke vader overleed. Ter gelegenheid daarvan willen wij proberen een beeld te geven van de schepper van de beroemdste marionet ter wereld.

Carlo Lorenzini is op 24 november 1826 te Florence (Italië) geboren in het huis van de Markies Ginori-Lisci, waar zijn vader Domenico en zijn moeder Angiolina Orzali werkten als kok en dienstmaagd: van nederige en arme afkomst, maar opgevoed in een nobele omgeving, vol kultuur. Hoewel de familie Lorenzini dagelijks te kampen had met financiële problemen (Carlo was de eerste van tien kinderen) kon Carlo, dankzij de steun van Markies Ginori-Lisci, studeren aan een seminarie dichtbij Siena (50km van Florence) en zo kreeg hij een goede intellectuele voorbereiding.

Maar Carlo heeft zich nooit kunnen aanpassen aan het geregeld en gedisciplineerd leven in het klooster en hoewel de docenten vijf jaar lang zijn opstandig karakter probeerden in te tomen, hield hij het niet uit en op 16-jarige leeftijd verliet hij de school tot groot verdriet en schaamte van zijn ouders, vooral van zijn moeder die zielsveel van hem hield.

Na deze 'daad van rebellie' heeft het zijn oom grote moeite gekost de jonge Carlo te overtuigen om door te studeren en zijn studie in Florence af te maken. Toen dat een jaar later was gelukt, besloot Carlo zich los te maken van zijn familie en economisch onafhankelijk te worden.

Hij was 17 toen hij in een boekhandel begon te werken, waar hij het bulletin van alle nieuwe uitgaven moest verzorgen. Dit was zijn eerste belangrijke kontakt met de florentijnse kulturele sfeer, zeer vruchtbaar op dat moment voor de idealen van vernieuwing en vrijheid.

Het was de tijd vóór de eenheid van Italië en vanaf het ogenblik dat Carlo in de florentijnse intellectuele kringen terecht kwam, werd hij een fervente voorvechter van de Italiaanse eenheid. En de liefde voor zijn vaderlands bleef niet alleen beperkt tot het erop nahouden van idealen. Carlo heeft meer dan eens gestreden tegen vijanden, die de grenzen bedreigden en die de eenheid bemoeilijkten.

Gedurende de periode van vrede werkte hij voor verschillende tijdschriften in Milaan en Florence zelf. Wars van alle vormen van binding, is hij nooit getrouwd en de enige band die altijd stabiel is gebleven, was die met zijn moeder, een lieve en geduldige vrouw, die hem steeds weer terugnam in huis, telkens als hij arm en vol schulden terugkwam.

GOKKER

Carlo hield van drinken en gokken en dit bracht hem veel problemen. Om zijn speelschulden te kunnen betalen, moest hij artikel na artikel schrijven voor verschillende kranten en tijdschriften; zo verspilde hij zijn echte aanleg voor literatuur en kreeg hij geen kans om zijn verborgen talenten te etaleren.

Naast journalist en schrijver lukte het hem een vaste baan te krijgen bij de overheid, met een goed salaris, maar toch niet genoeg om zijn schulden te betalen, die elke dag groter werden. En juist de behoefte aan geld deed Pinokkio het levenslicht aanschouwen.

In 1881 begon in Florence Ferdinando Martini, een vriend van Carlo, een tijdschrift voor kinderen 'Giornale per Bambini'. Zo begon de schrijver, om wat extra geld te verdienen, aan zijn 'Geschiedenis van een marionet', die hij in hoofdstukken opstuurde aan Martini om in het kindertijdschrift te worden gepubliceerd onder het pseudoniem Collodi (als eerbetoon aan het geboortedorp van zijn moeder).

Zodra het kindertijdschrift uitkwam boekte het verhaal van Pinokkio groot succes onder de kinderen en wanneer door het wisselvallige karakter van de schrijver het verhaal een of twee weken niet uitkwam, protesteeren de kinderen van Italië in koor door middel van zelfgeschreven brieven aan directeur Ferdinando Martini. Het enthousiasme van zijn jonge publiek gaf Collodi voldoende kracht om het verhaal van Pinokkio af te maken.

In het jaar 1883 verzamelde uitgever Felice Paggi alle belevenissen, die in het kindertijdschrift waren uitgegeven, in een boek dat uitkwam onder de titel 'Avonturen van Pinokkio'. De uitgever Paggi kon zich niet voorstellen, dat hij bezig was het meest bekende kinderboek uit te geven.

Zeven jaar later, op 26 oktober 1890, stierf de vader van Pinokkio op 64-jarige leeftijd op de trap van zijn huis aan een hartaanval na een veelbewogen leven, maar zonder te hebben kunnen genieten van het succes van zijn meesterwerk. Kort na de dood van zijn schepper werd 'Avonturen van Pinokkio' het beroemdste en meest vertaalde kinderboek ter wereld. Wij weten nu dat Pinokkio in meer dan 200 talen is vertaald, zelf in de Afrikaanse taal Bantoe.

Om de 100ste sterfdag van Collodi te vieren zal Florence, zijn geboortestad, een speciale editie van Pinokkio aan hem opdragen, geïllustreerd door schoolkinderen. Dezer dagen is er een wedstrijd en de leukste tekeningen zullen in het nieuwe boek geplaatst worden.

In het park van Collodi, waar al vele standbeelden staan die zijn toegewijd aan Pinokkio en zijn vrienden zal een monument voor Carlo Lorenzini geplaatst worden.

PAPIAMENTS

Een echo van deze viering heeft ook Curaçao bereikt, overgebracht door het altijd groeiende enthousiasme voor de vorming van Papiamentse literatuur. Dit jaar is door toedoen van de 'Instituto Lingwistiko Antiano' Pinokkio ook in het Papiaments vertaald. Wat is een beter eerbetoon aan Carlo Collodi?

Al is de vertaling klaar, het werk is nog niet voltooid, het moet nog worden geïllustreerd. Enthousiaste ideeën zijn er al hieromtrent, doch dat is niet genoeg om te komen tot een uitgave. Alvorens de drukkerij binnen te treden heeft Pinokkio de totale medewerking nodig van het publiek, in dit geval van de bevolking van Curaçao, Aruba, Bonaire, zoals dit het geval was in alle andere landen, waar het gepubliceerd werd.

Wij zijn er zeker van dat de steun zal komen en dat het enthousiasme van een aantal medemensen aanstekelijk zal werken, zodat spoedig I.L.A. de bevoorrechte peetvader kan zijn van 'Avonturen van Pinokkio' in het Papiaments.

Richard Doest maakt allerlei instrumenten

Vervolg van pag. 1

caose tambu-trom is een verbasterde Congolese trom: een Ntuba, dat is een trommelsoort in de Congo. Op Curacao deed zich een sterke invloed gelden van de Bantoezijde en daardoor hebben de rituele Afrikaanse trommels zich hier niet zo gevestigd. Bij de Bantoes gebruikte men meer ratels, marimbula's en hele kleine handtrommeltjes. Die werden gebruikt op sociale feesten, het waren profane trommels, gewone grbuiksvoorwerpen, simpele dingen. Als we reisbeschrijvingen lezen uit vroeger eeuwen en er worden feesten beschreven, slavendansfeesten, waren dat Congolese feesten. De rituelen van de religieuze feesten geschiedden in het geheim. Daar konden geen bezoekers bijkomen.

Populaire dansmuziek is afkomstig uit de Congomuziek. En dat is ook logisch. Dat waren de enige trommels die op zaterdagavond bespeeld konden worden. Dus die houttheorie klopt niet. Als je een houten vijzel kon maken, kon je ook een trom maken. Maar die zware troms uit boomstammen werden alleen gebruikt op religieuze bijeenkomsten. Zodoende ben ik mijn eigen trommels gaan maken met een eigen geluid. Later is Latin Percussion ook gaan omporteren uit Ghana, trommels met hun eigen stempel erop.'

De interesse bleef bestaan, niet alleen voor trommels, maar ook voor snaarinstrumenten en voor slaginstrumenten. Daarbij heeft de populariteit van ISOCO een grote rol gespeeld, maar ook in Europa kwam de afrosound met exotische instrumenten en klederdrachten steeds meer in. Richard Doest vindt het leuk om over zijn hobby te praten. Zaterdags houdt hij bij hem thuis in Julianadorp Open House. Dan werkt hij aan zijn trommels, vertelt erover en wie wil komen, komt. Er zijn veel jongens uit de buurt die bij hem komen. Hij is nu bezig een nieuwe groep in de muziek te trainen.

'Het spelen op een trom is als een taal. Als een drummer van de ene stam naar een andere gaat, kan hij niets, verstaat men zijn muziektaal niet. Het gaat om taalformules, het ritme van de taal. Je vindt het ritme van onze taal bijvoorbeeld in de gedichten van Yerba Seku. Een andere taal heeft een ander ritme. Ik zat met Julian Coco in Amsterdam bij de kapper en we spraken Papiaments met elkaar. Komt het zoontje van de kapper en die zegt tegen zijn vader: 'Papa, ze spreken bongo.' Ritmiek zit verweven in een taal. Mensen die niet groot gebracht zijn in een bepaald cultuurgebied, kunnen die andere taal wel leren spelen, maar het kost veel tijd en moeite. In Nederland kun je ook Cubaanse muziek horen spelen, waarbij je als je je ogen dicht doet, je op Cuba waant. En je kunt op de radio Japanse salsa horen. Het kost dezelfde moeite om een andere taal vlekkeloos te leren spreken. Het kan wel, maar als je al wat ouder bent, kost het meer moeite. Zo is het precies hetzelfde met muziek.'

In de muziek vind je ook universele waarden terug. Doest liep in Amsterdam langs een muziekwinkel en zag daar in de etalage een grammofoonplaat liggen, waarop de hoes alleen een hand en een chapi te zien waren. Dat kon alleen een Curacaose plaat zijn, want de chapi wordt alleen bij ons op Curacao gespeeld, dacht hij toen. Maar het ging in dit geval om een Cubaanse grammofoonplaat. 'Als je pas begint denk je nog heel etnocentrisch. Pas later door veel studie, bleek wat een groot terrein de muziek beslaat'. Nu staat er bij hem thuis een hele bibliotheek over muziek en muziekinstrumenten.

VERGETEN

'We zijn de Afrikaanse taal vergeten. Bij ieder volk dat 300 jaar weg is en een geen structuur heeft om de sociale eenheid te bewaren, verdwijnt die oude cultuur. Vergelijk het met Nederlandse enmigranten naar Canada. Bij de meesten, zeker nu, bij de derde generatie, spreekt niemand meer Nederlands. Maar er zijn enkelen die nog vloeiend Zeeuws spreken, als voorbeeld. Op Curacao is niets bewaard gebleven. Maar naar Cuba gingen de meesten pas in de loop van de 19e eeuw. Dat is veel korter geleden. Daar is een veel puurdere vorm van godsdienst bewaard gebleven. Daar is ook de Ashanti invloed groot. In de Congo was de godsdienst veel minder gecentreerd dan bij de Ashanti. De vader was een soort inter tussen God en de familie. Het woord TATA is Congolees.'

'Nederland haalde slaven uit twee gebieden, uit de Congo en bij de Ashanti. In Suriname b.v. geldt het woord tata zowel voor vader als voor priester. Voor een buitenstaander is de aanwezigheid van een Congo-priester niet zichtbaar. Een stokje, een touwtje, het kan een amulet zijn, maar als je het niet weet, zie je het niet. Bij anderen kun je het wel zien, denk maar aan een kralenketting, zonen van Shango dragen rood/witte kralen. Brua, de zwarte kunst, de magische kunst van de Congo, is een enige vorm van godsdienst die nog over is op Curacao van de Congolese godsdienst: spiegeltjes, flesjes blauw, e.d. Nu echter de salsa populairder aan het worden is, gaan heel wat musici santeria gebruiken.'

In Venezuela is de santeria heel sterk in opkomst.

'Er worden musici overgevlogen uit Amerika. Door de opkomst van de salsamuziek komt de Afrikaanse godsdienst weer tot leven. Ze werd geïntroduceerd door de zwarte bevolking van Cuba en komt nu voor in alle lagen van de bevolking en in een groot gebied. In New York was ik een keer op een bijeenkomst van doktoren en advokaten, allemaal blanke Amerikanen, die altaren hadden opgericht, voor elke god aparte vruchten geofferd en kaarsen gebrand. Ze hadden geen van allen een spatje Cubaans bloed. Ik was een van de drummers die daarbij speelde. In het hartje van New York. Allemaal blonde, blanke mensen. Alleen de drummers niet. En de drummers geloofden geen van allen een spat van die religie. Dat is ook een misverstand. Men denkt dat je in trans raakt als je speelt. Dat is niet waar. Degene die drumt blijft cool. Hij verzorgt het ritmische gedeelte, hij moet sturen. Hij drinkt niet, hij eet niet. Als ze met hun armen zwaaien, met hun ogen rollen, is dat geen trans. De drummers hebben onderling juist de grootste lol. De drummers zijn de ongelovigen. Het komt wel eens een enkele keer voor dat een drummer ook priester is, maar dat is omdat hij er veel van weet. De kick is het maken van de muziek, dat geeft de push.'

CHAPI

Richard Doest vertelt hoe hij een vriend in New York blij heeft gemaakt met een chapi. Die zijn in heel New York niet te koop. Grinnikend laat hij het instrument daarna aan mij zien. Er staat op 'Made in West-Germany'. Dan komt hij er nogmaals op terug dat hij het misverstand uit de weg wil ruimen als is hij bezig met een actie 'Back to Afrika'.

'Het gaat er niet om dat je voorouders uit Afrika komen. De groep ISOCO heeft dingen bereikt die geweldig zijn. Daaruit blijkt dat als je het gebruik van de elementaire instrumenten kent, je heel ver kunt komen. Het gaat om de manier van denken, de manier van kijken. Je improviseert kleine stukjes aan elkaar tot een grote lappendeken en we zien wel wat ervan komt.

Dat maakt dat de mensen de toekomst met vertrouwen tegemoet gaan. Net zoals met koken, doen we het ook met muziek: een beetje van dit en een beetje van dat, met losse hand en een zekere flair lukt het. Die flair en dat vertrouwen heeft op buitenstaanders een grote aantrekkingskracht. Dat heeft me ook geholpen mijn medemensen beter te begrijpen en waarschijnlijk ook mezelf. Ik wil graag weten. Ik nam uit Afrika een krukje mee met prachtig houtsnijwerk en ik vroeg me af, hoe doet zo'n bosneger dat? De enige manier om dat te weten te komen, is het zelf te doen. Dan blijk ik door de nerfwerking van het cederhout en door de stand van het stanleymes, het in een mum van tijd ook te kunnen. Mensen vinden het vreemd. Ik heb techniek gestudeerd en ben de hele dag bezig met pijpen en pompen en heb een hobby die er geen fluit mee te maken heb. Maar het loopt allemaal in elkaar over. Afrikaanse instrumenten hebben allemaal iets dat meetrilt. Als het er niet is, maken ze het. Een volle toon klinkt saai, er moet een beetje extra bij.'

'Wist je dat': lesserie over jeugdliteratuur

CAROLINE VAN EIJK bestrijdt vooroordelen

= door Jos de Roo =

NEDERLAND is een multi-culturele samenleving geworden, maar dat is nog niet te merken aan de leerstof die in het onderwijs wordt behandeld. Want ook al bestaat meer dan tien procent van de leerlingen in het voortgezet onderwijs uit allochtonen en doet zich nu met name in de grotere steden het verschijnsel van de zogenaamde 'zwarte scholen' ook in het voortgezet onderwijs voor de leerstof is nog Nederland-centrisch en dat geldt ook voor vakken als wereldoriëntatie. Wel zijn er al prachtige rapporten verschenen dat dat anders moet, dat er intercultureel onderwijs moet worden ingevoerd, maar de praktijk is weerbarstig.

De leraren zijn zelf opgeleid met methodes die ervan uitgingen dat klassen waren bevolkt met autochtone Nederlandertjes en de beschikbare lesboeken gaan daar ook van uit. Je mag van een leerkracht in die omstandigheden niet verwachten, dat hij zelf de kennis bezit waardoor hij in zijn lessen aandacht kan geven aan de Turkse, Marokkaanse, Molukse, Surinaamse en Antilliaans-Arubaanse cultuur en geschiedenis.

DIANA LEBACS, beschrijft in 'Sherry' hoe weinig waardering er was voor de eigen cultuur.

Dat is de Nederlandse overheid en de Europese Gemeenschap een doorn in het oog. Ze hebben daarom de Rijksuniversiteit te Leiden een forse subsidie gegeven om methodes te ontwikkelen die in het voortgezet onderwijs kunnen worden gebruikt bij het inter-culturele onderwijs. Een kleine veertig zijn er nu af. Projectleider Dr. H.L.M. Obdeijn krijgt nog één jaar de tijd om propaganda voor de methodes te maken, want de opzet was vanaf het begin dat de methodes uiteindelijk overgenomen zouden moeten worden door de commercieel opererende uitgeverijen, die zo de ontwikkelkosten van een nieuwe methode kunnen uitsparen.

Ook de Nederlandse Antillen en Aruba krijgen aandacht in de serie *Bouwstenen voor intercultureel onderwijs*. Er is een deel over de slavenhandel, eentje over de Geografie van de Nederlandse Antillen en Aruba en eentje over de Nederlandstalige Antilliaanse literatuur. Alle drie zijn bestemd voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Nu is er een deeltje voor de onderbouw verschenen, getiteld 'Wist je dat...?' over schrijvers van jeugdboeken over de Nederlandse Antillen en Aruba. Samenstelster is Caroline van Eijk, die eerder als neerlandica onderzoek heeft gedaan naar de rol van de zwarte vrouw in de Antilliaanse literatuur.

MENTALITEITSVERANDERING

Volgens haar probeert Leiden met dit project een mentaliteitsverandering tot stand te brengen. Caroline van Eijk: 'We proberen vooroordelen en stereotypen te doorbreken door over de culturele achtergronden van de mensen op de Antillen en Aruba te vertellen. Niet alleen over eten, dansen en muziek, maar vooral over de historische achtergronden. Het materiaal is voornamelijk bestemd voor het vak geschiedenis, omdat de projectleiders ervan uitgingen dat de historische dynamiek van een cultuur het beste tot uiting komt via een historische benadering'.

Het deel over de jeugdliteratuur is dan ook allereerst bestemd voor Nederlandse leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Caroline van Eijk: 'Maar het materiaal kan ook worden gebruikt door leerlingen in de bovenbouw van de mavo en sommige teksten zullen ook geschikt zijn voor leerlingen op de Antillen zelf, maar niet alle teksten, want het is geschreven voor Nederlandse leerlingen.

Maar het is mogelijk zo'n selectie uit het materiaal te maken, dat leerlingen op de Antillen zelf er misschien iets aan hebben. De Antilliaanse leerlingen in Nederlandse klassen kunnen een heel belangrijke bijdrage leveren aan het materiaal door in de klas zelf te vertellen over hun eigen cultuur, door hun visie te geven. Het zou natuurlijk de ideale situatie zijn als er in een klas Antilliaanse leerlingen zitten die aan de hand van dit materiaal over hun eigen situatie vertellen'.

De titel *Wist je dat...?* is op twee manieren uit te leggen, zo vertelt Caroline van Eijk. 'Wist je dat de mensen op de Antillen andere gewoontes hebben dan wij? Maar ook: wist je dat de mensen op de Antillen hetzelfde zijn als wij? Intercultureel onderwijs beoogt leerlingen hetzelfde te leren omgaan met verschillen en overeenkomsten tussen leerlingen zelf en de mensen uit een andere cultuur. Daar wijst deze titel op. In dit geval bestaat het materiaal uit een selectie uit Antilliaanse jeugdboeken. *Mosa's eiland* van de Arubaanse schrijfster Desiree Correa is een fragmentje opgenomen over een aantal jongeren die naar de drive-in gaan.

Op een gegeven moment stel ik dan de vraag: waaraan kun je merken dat dit fragment zich op Aruba afspeelt? Bijvoorbeeld aan de drive-in, aan het racen met de auto op de hoofdweg, aan specifieke Antilliaanse gewoontes en opmerkingen, zoals: een Antilliaanse jongen komt nooit op tijd. Vervolgens vraag ik: als je deze dingen nou eens weglaat uit de tekst, zou het fragment zich in Nederland kunnen afspelen? Dat kan dan inderdaad. De Antilliaanse jongens en meisjes zijn precies hetzelfde als wij. Ze gaan 's avonds ook gezellig uit, de relatie tussen Antilliaanse jongens en meisjes is ook hetzelfde'.

MIEP DIEKMANN, de enige Nederlandse die het Antilliaanse leven van binnenuit beschrijft.

KRITISCH

Uit het voorbeeld dat Caroline van Eijk geeft, blijkt ook dat ze niet alleen goede gewoontes aanstipt. 'Eerder het tegenovergestelde was het geval. De Antilliaanse jeugdliteratuur is ontzettend kritisch, zodat de eerste versie van de lesserie ook heel kritisch was. Misschien wel té kritisch. Uiteindelijk heb ik er toch wel positievere teksten bij gezocht, omdat de Nederlandse leerlingen anders een verkeerd beeld zouden krijgen, bijvoorbeeld dat alle Antilliaanse mannen macho's zouden zijn. Nee, dat is niet het geval. Of: laten alle Antilliaanse vaders hun kinderen in de steek? Nee, dat geeft natuurlijk ook een verkeerd beeld. Maar Antilliaanse schrijfsters wijzen vooral op de dingen die zouden moeten veranderen, want ze staan kritisch tegenover hun eigen maatschappij en cultuur. Ze willen Antilliaanse leerlingen kritisch maken, maar een Antilliaanse leerling herkent de situatie.

Een Nederlandse leerling die zo'n fragment leest over de Antilliaanse macho-man, over een Antilliaanse moeder die wil dat haar kinderen persé voor haar zorgen, krijgt misschien een heel verkeerd beeld, omdat hij de werkelijke situatie niet kent'.

Op Richard Piternella na heeft Caroline van Eijk alleen fragmenten van schrijfsters opgenomen. 'De Antilliaanse en Arubaanse jeugdliteratuur is vreemd genoeg voornamelijk door vrouwen geschreven. Waar dat uit voortkomt, is me nog steeds een raadsel. Misschien wordt jeugdliteratuur door anderen niet serieus genomen, maar dat kan ik me niet voorstellen. De enige man die een jeugdboek heeft geschreven, Richard Piternella, schrijft dan ook nog eens over een meisje'.

Een aantal vragen spelen volgens Caroline van Eijk in alle Antilliaanse jeugdliteratuur een rol. 'De Antilliaanse schrijver wil dat bepaalde dingen op zijn eiland veranderen. Hij wil dat de leerlingen over bepaalde dingen gaan nadenken, zoals: Waarom zouden blanke mensen beter zijn dan zwarte mensen? Waarom mogen meisjes minder dan jongens? Waarom mochten we vroeger onze eigen taal op school niet spreken?'

GEEN HELDEN

De fragmenten laten zien welke antwoorden Antilliaanse en Arubaanse schrijvers geven op deze vragen. Maar er is één uitzondering, de Nederlandse schrijfster Miep Diekmann, van wie vooral fragmenten worden gebruikt over de geschiedenis van de Nederlandse Antillen. Caroline van Eijk: 'Vreemd genoeg zijn er geen jeugdboeken van Antilliaanse schrijvers over het eigen verleden en over de eigen helden. De Antilliaanse jeugdboeken zijn heel sterk op het heden gericht en op het analyseren van de eigen maatschappij, zodat ik voor het verleden moest teruggrijpen naar het werk van Miep Diekmann.

Van de Nederlandse schrijvers die over de Antillen hebben geschreven is Miep Diekmann ongeveer de enige die erin geslaagd is het leven op de Antillen van binnenuit te beschrijven. Ze heeft er zelf ook een aantal jaren gewoond en ze heeft ontzettend veel over de Antillen geschreven'.

Het hoofdstuk over de historie gaat over het grootste gedeelte over de slavernij. Dat is niet zonder reden. 'De slavernij heeft een veel grotere invloed gehad op de hedendaagse Antilliaanse maatschappij dan de mensen in Nederland denken. Nederlanders zijn er zich niet van bewust dat de slavernij zo'n invloed heeft gehad en om de leerlingen daarvan te doordringen is er een relatief groot gedeelte aan slavernij besteed. In dit opzicht is het duidelijk dat de methode voor Nederlandse leerlingen is bestemd. Natuurlijk moeten ook Antillianen het één en ander weten over hun eigen verleden en dat is in het verleden wel veronachtzaamd, maar specifiek voor de Nederlandse leerlingen ligt hier de nadruk op de slavernij'.

Opvallend is dat bij de opdrachten en vragen bij de slavernij niet naar de mening van de leerlingen wordt gevraagd, maar alleen de feitelijkheden uit de teksten worden gevraagd. Caroline van Eijk: 'Dat komt voort uit de opzet van het project. De bronnen zijn geselecteerd vanuit vraagstellingen en dat is vooral bij het materiaal over de geschiedenis gebeurd. De vragen bij de fragmenten over de geschiedenis waren van tevoren al bekend en ik moest aan de hand van de teksten nagaan welke vragen je wel en welke vragen je niet kon gebruiken. Het eerste gedeelte van de geschiedenis heeft ook een iets andere opzet dan de andere hoofdstukken'.

HUIDKLEUR

Een van de andere hoofdstukken gaat over de mensen en de cultuur van de Antillen. 'Daarin begin ik met een inleidinkje over *black is beautiful*, dus over de huidskleur op de Antillen. Door de slavernij speelt de huidskleur er een heel belangrijke rol. Kort na de afschaffing van de slavernij voelden de gekleurde mensen zich soms toch nog iets minder dan blanke mensen en dat heeft een hele tijd geduurd voordat dat veranderde onder invloed van Black Power en 30 mei '69. In de jaren zeventig ontstaat een waardering voor de eigen cultuur, de eigen taal, de eigen huidskleur. Vandaar dat ik twee teksten over huidskleur heb opgenomen. Een om te laten zien hoe het vroeger was, uit *Sherry* van Diana Lebacs, en een om te laten zien hoe het naderhand werd, uit *De witte pest* van Angela Matthews'.

Wat hoopt Caroline van Eijk dat er in het hoofd van een Nederlandse leerling overblijft? 'Dat is een heel gemene vraag. Het is natuurlijk een illusie dat een Nederlandse leerling na het lezen van twee van zulke fragmentjes anders gaat denken. Een mentaliteitsverandering bewerkstellig je niet door de leerling een tekstje te laten lezen, dat is een langdurig proces waar een generatie over gaat. Vandaar dat deze vragen niet zozeer bedoeld zijn om leerlingen te veranderen, maar om leerlingen informatie te geven. Zodra in het hele onderwijs van alle kanten aandacht wordt besteed aan intercultureel onderwijs is er misschien over een aantal jaren een mentaliteitsverandering, maar op de korte termijn heeft het niet zoveel effect'.

Andere onderwerpen die Caroline van Eijk in het hoofdstuk 'De mensen en de cultuur van de Antillen', aan de orde stelt, zijn: het Papiamentu, de Antilliaanse moeder, het uitgaan, de spin Nanzi, de verering van de heilige Antonius en het onderwerp mensen helpen mensen. Er gaat sterk de indruk vanuit dat het allemaal onderwerpen zijn die op de Antillen anders liggen dan in Nederland. Moet een Nederlandse leerling dan denken dat in Nederland de mensen elkaar niet helpen?

Caroline van Eijk: 'Natuurlijk helpen mensen elkaar in Nederland ook, maar op de Antillen is het toch iets anders gegroeid. Daar zijn de sociale voorzieningen niet geregeld zoals in Nederland. De bijstandsuitkering is er heel laag, te laag om van te kunnen leven. Op de Antillen spelen sociale netwerken een veel belangrijkere rol. Mensen helpen elkaar onderling. Er zijn veel alleenstaande moeders die terugvallen op hun eigen moeder of op andere familieleden en dat speelt op de Antillen veel sterker dan in Nederland. Het eiland is veel kleiner, dus het kan ook veel persoonlijker zijn'.

MOEDER

Caroline van Eijk noemt de moeder een bijzondere figuur op de Antillen. 'De Antilliaanse moeder is in de tijd van de slavernij zo belangrijk geworden. Slaven mochten niet trouwen, de moeder zorgde voor de kinderen en soms was het onbekend wie de vader van de kinderen was. Na de afschaffing van de slavernij veranderde niet zo gek veel. Veel Antilliaanse mannen namen het gedragspatroon van de blanke shons over en gingen er vriendinnen op na houden, zodat de vrouw in een heel onzekere positie zat. De enigen op wie ze naderhand terug kon vallen, dat waren haar eigen kinderen. Vandaar dat de moeder zorgde dat ze een hele sterke band met haar kinderen kreeg, zodat die later voor haar gingen zorgen.

SONIA GARMERS, beschrijft de keerzijde van de 'heilige' Antilliaanse moeder.

Nu kan het ook naar de andere kant doorslaan, zoals Desiree Correa in *Mosa's eiland* aantoont, waar de kinderen zelfs voor de moeder moeten zorgen. Maar ik heb uiteindelijk niet voor een fragment uit *Mosa's eiland* gekozen', want dat zou te negatief over kunnen komen bij Nederlandse kinderen. Ik heb gekozen voor een fragment uit 'Wonen in een glimlach' van Sonia Garmers, waarin de Antilliaanse moeder in eerste instantie wordt bejubeld. Ze doet alles goed, het kan gewoon niet stuk, maar het fragment is op een humoristische, ironische manier geschreven. Ik vraag dan ook waar ze aan kunnen merken dat de schrijfster het er niet helemaal mee eens is. Dan moeten ze naar de grapjes in de tekst gaan zoeken en aan de hand daarvan moeten ze de conclusie trekken dat de Antilliaanse moeder natuurlijk wel fantastisch is op de Antillen, ze is zelfs 'heilig', maar er is ook nog een keerzijde'.

Het laatste hoofdstuk over Antillianen in Nederland, met als hoofdvraag: Waar hoor ik eigenlijk bij? Caroline van Eijk: 'Dat komt heel sterk naar voren in het fragmentje uit *De witte pest* van Angela Matthews. Het gaat over een meisje dat op achtjarige leeftijd naar Nederland is gekomen en na een aantal jaren weet ze niet meer waar ze bijhoort. Ze is als Nederlandse opgevoed, maar door haar huidskleur laten Nederlanders haar steeds merken dat ze anders is, dat ze er niet bijhoort.

Maar de Antillianen die ze ontmoet, vinden haar veel te Nederlands, omdat ze Nederlands is opgevoed en dat leidt uiteindelijk tot hele grote conflicten'.

VOOROORDELEN

Caroline van Eijk besteedt in het hoofdstuk over Antillianen in Nederland geen aparte aandacht aan discriminatie. Speelt dat dan in de Antilliaanse jeugdliteratuur geen rol? 'Discriminatie op grond van huidskleur komt aan de orde in Antilliaanse jeugdliteratuur. Bijvoorbeeld in *Sherry* wordt geschreven over een boek waarin voorkomt dat blanke mensen altijd goed zijn en zwarte mensen altijd slecht. In *Orkaan en Mayra* van Sonia Garmers zit Mayra in Nederland waar ze Nederlanders ontmoet die haar anders behandelen omdat ze zwart is. In *De witte pest* is er heel sterk sprake van discriminatie. Maar ik heb er met opzet niet al te veel aandacht aan besteed in verband met de leeftijdsgroep voor wie het boekje is bestemd. Dat is de leeftijd van twaalf tot vijftien jaar, juist de groep waarin ontzettend veel vooroordelen leven. Als je dan begint met: dit stuk gaat over discriminatie, dan zetten de meeste leerlingen al meteen hun stekels op, dan willen ze er niks van weten. Ook als de uitspraken te stellig worden gedaan.

In *De witte pest* komt de zin voor: 'Die zwa[illegible]en moeten ze allemaal opsluiten'. Die zin heb ik er met opzet uitgelaten, want als je hem erin zet, kan je er donder op zeggen, dat er uit de klas een opmerking komt: Ja, dat moeten ze ook doen. Dat heb ik toch geprobeerd te voorkomen'.

Is er zo erg gesteld met de Nederlandse jeugd? 'Ik geloof dat er erg veel vooroordelen leven over mensen uit andere culturen, vooral in de leeftijdsgroep van twaalf tot vijftien jaar. Daarom is dit project van Leiden noodzakelijk, maar zoals ik al eerder zei: een mentaliteitsverandering bewerkstellig je niet in een aantal jaren, daar gaat echt een generatie over heen. Vanuit het hele onderwijs moet meer aandacht worden besteed aan intercultureel onderwijs, niet alleen bij de vakken aardrijkskunde en geschiedenis, maar ook bij het vak Nederlands en niet alleen aan Antilliaanse literatuur, maar ook aan Surinaamse en Indische letterkunde en aan migrantenliteratuur. Daar komt ook nog eens bij dat de Antilliaanse literatuur het waard is om er aandacht aan te besteden'.

ANV versterkte band met moederland

Curaçaose genootschappen rond de eeuwwisseling

= door Wim Rutgers =

SURINAME BEZAT aan het einde van de achttiende eeuw al zijn eerste literaire genootschappen, zoals onder andere het bekende 'Surinaamsche Lettervrienden', dat onder de spreuk
'Zo word in dit gewest, gelyk aan Bato's strand - de Zucht tot Weetenschap en Kunsten voortgeplant'
van 1785-1787 een viertal bundeltjes *Letterkundige Uitspanningen* het licht gaf. Daarmee liep Suriname in de pas met het Europese moederland, maar ver vooruit op de andere Nederlandse koloniën. Nederlands-Indië zou immers pas ruim een halve eeuw later volgen en de Nederlandse Antillen kende geen literairgenootschapsleven voor het laatste kwart van de negentiende eeuw.

Weliswaar was er al in 1821 op Curaçao een toneelgezelschap 'Liefhebberij Komedie' opgericht, dat onder het motto 'On fait ce qu'on peut, mais non ce qu'on veut' en met officiële goedkeuring van de gouverneur een serie Franstalige toneelvoorstellingen gaf en publiceerden individuele 'dichters' al vanaf 1812 hun incidentele gelegenheidsgedichten in het semi-officiële nieuwsblad *De Curaçaosche Courant*, van echte literaire genootschappen was geen sprake, noch in de betekenis die het contemporaine Van Dale's Woordenboek van 1884 aan dat woord gaf, noch ook volgens een moderne definitie als 'een geïnstitutionaliseerd en geformaliseerd fenomeen..., dat wetten heeft...'

We kunnen op de Nederlandse Antillen allereerst verschillende typen genootschappen onderscheiden, die alle via officiële reglementen geformaliseerde organisatievormen kenden en daardoor beschreven zouden kunnen worden in hun formele regelingen, hun activiteiten en de sociale samenstelling van het ledenbestand, zoals dat tegenwoordig met de beschrijving van dit soort verenigingen veelal gebruikelijk is.

GEZELLIG VERKEER

De Vrijmetselaarsloges dateren als oudste verenigingen al van de achttiende eeuw en de eerste Sociëteiten als algemene gezelligheidsverenigingen zijn van het begin van de negentiende eeuw. De laatste die het 'onderling gezellig verkeer' als hoofddoel hadden gesteld voor hun bijeenkomsten, bloeiden al vrij snel, nadat Curaçao na ruim een decennium onder Engels bewind gestaan te hebben, in 1816 opnieuw een Nederlandse kolonie was geworden. Zo dateerden van 1818 de 'Sociëteit van Heeren' en de 'Sociëteit de Harmonie' en van tien jaar later 'De Vergenoeging' en een sociëteit die onder een niet overgeleverde naam in het City Hotel bijeenkwam, en weer wat later 'Concordia'. Maar Hartog schreef in *Honderd jaar gezelligheid in 'De Gezelligheid'*,

'Om welke reden dan ook, na kortere of langere tijd hebben deze eerste vijf sociëteiten van Curaçao haar deuren moeten sluiten. Omstreeks 1870 ontbrak het dus op ons eiland aan een gelegenheid waar de handel, de ambtenaren en anderen elkander gezellig, informeel, zouden kunnen ontmoeten en praten over het nieuws van de dag'.

Ook het al in 1817 door de eerste Landsonderwijzer G.G. van Paddenburg opgerichte Curaçaosche Departement van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, waarvan gouverneur-generaal Albert Kikkert zelf beschermheer werd, was slechts een kort leven beschoren geweest en had maar weinig activiteiten kunnen ontplooien.

Het is daarom curieus dat volgens een bericht in *De Curaçaosche Courant* van 15 juli 1892 op Aruba opnieuw een poging gedaan werd tot het oprichten van een departement op 29 mei 1892,
'op genoemden datum hebben wij de eerste vergadering gehouden. 12 Heeren zijn toegetreden: elf leden en een begunstiger. Een voorlopig bestuur is gekozen en aan het Hoofdbestuur te Amsterdam, zal van de feitelijke oprichting van het Departement Aruba kennis gegeven worden'.

Daarna heb ik niets meer over dit Arubaanse initiatief kunnen vinden.

In het laatste kwart van de vorige eeuw zien we een plotselinge herleving en opleving van dit soort verenigingen, in 1871 Sociëteit De Gezelligheid, in 1872 La Union en De Harmonie, in 1882 De Buiten-Sociëteit.

G. J. Simons.

REGLEMENT
VAN HET
Leesgezelschap
TOT NUT EN GENOEGEN
OP CURAÇAO.

Art. 1.
Het gezelschap heeft ten doel, aan de leden, zooveel de middelen dat toelaten, nuttige en aangename lectuur te verschaffen.

Art. 2.
Het gezelschap bestaat uit niet meer dan vyf en twintig leden.

Art. 3.
De leden verbinden zich voor ten minste één jaar, aanvangende met 1° Januari ll.

Het lidmaatschap duurt voort, wanneer niet *drie* maanden vóór het einde des jaars schriftelyke opzegging wordt gedaan.

Art. 4.
Door vertrek van het eiland houdt het lidmaatschap op, maar de contributie blyft over het loopende kwartaal verschuldigd.

WETENSCHAP

Maar er ontstonden ook nieuwe typen, bijvoorbeeld met een algemeen wetenschappelijk doel als het bekende 'Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap' (1896-1902), dat al rond 1870 een minder geformaliseerde voorganger kende die natuurkundige voorlezingen verzorgde, en van niets later datum met een specifiek doel de 'Curaçaosche Maatschappij tot Bevordering van Landbouw, Veeteelt, Zoutwinning en Visserij' (1902).

Een genootschap met een specifiek wetenschappelijk doel hield rond 1870 zogenaamde 'natuurkundige voorlezingen in de Engelsche en Hollandsche taal'. In hoeverre deze voorlezingen gehouden werden via een officiële vereniging heb ik niet kunnen achterhalen. De Vrijzinnige dominee G.J. Simons schijnt de stuwende kracht geweest te zijn. Men was wel vrij actief want op een gegeven moment kondigde de krant al de zesde lezing aan. In 1871 werden de bezittingen zoals een luchtpomp, een elektriseermachine en een 'zon- en stammicroscoop' via een verloting verkocht, omdat de schulden te groot waren geworden. Ik kon weinig vinden over dit overigens interessant lijkende genootschap.

Gelukkig weten we iets meer van het Geschied-, Taal-, Land-, en Volkenkundig Genootschap, waarvan J.H.J. Hamelberg de initiator en stuwende kracht was. Dit genootschap had een officieel goedgekeurd reglement en een bestuur en is later vooral bekend gebleven door de zes 'Jaarlijksche Verslagen' die werden gepubliceerd. We hebben hier inderdaad te maken met een genootschap met wetenschappelijke presentaties.

Het doel van het genootschap, de geschied-, taal-, land- en volkenkunde van de Antillen te bevorderen, zoals de naam al zei, moest bereikt worden op vier manieren.

1. Het verzamelen van hetgeen in druk bestaat en uit archieven of in handschriften te bekomen is. Dit is de eerste keer dat er op Curaçao op georganiseerde wijze geprobeerd werd eilandelijke bronnen te verwerven; een bericht van 2 april 1897 vroeg ook weer naar boeken betreffende de eilanden.
2. Het uitgeven van bijdragen en het uitgeven of ondersteunen van afzonderlijke werken. De zo bekend geworden en nu nog vaak geraadpleegde zes 'Jaarlijksche Verslagen' zijn het belangrijkste produkt van het genootschap gebleken.
3. Het stellen van vragen ter beantwoording en het aanmoedigen en bekronen van verdienstelijke werkzaamheden. Hierover heb ik geen bijzonderheden kunnen vinden.
4. Het onderhouden van betrekkingen met andere wetenschappelijke instellingen en personen. Ook hierover vond ik niet; de formulering geeft wel aan dat het genootschap zichzelf als 'wetenschappelijk' zag.

Wat we nu nog willen achterhalen moeten we vooral uit de verslagen lezen, omdat dit genootschap zich vooral schriftelijk presenteerde — dat is een uitzondering in het Curaçao van die dagen. Vanaf 1902 lezen we helemaal niets meer over het genootschap, waarschijnlijk omdat motor Hamelberg naar Venezuela en Nederland werd gezonden.

Voor ons zijn de artikelen van A. Jesurun over het Papiamento en de Compa Nanzi verhalen uit de jaarlijkse verslagen nog het meest interessant, maar ook Hamelbergs studies over de Antilliaanse geschiedenis leverden zulk belangwekkend materiaal op, dat het ook nu nog geregeld geciteerd wordt.

De in de jaarverslagen opgenomen ledenlijsten tonen aan dat het een aanzienlijk genootschap betrof, met steeds ruim honderd leden uit de kringen van kerkelijke en wereldlijke overheden, hogere ambtenaren en militairen, justitie, artsen, notarissen, apothekers, uitgevers en schooldirecteuren, rijke kooplieden en grondeigenaren, kortom het aanzienlijk deel van de Curaçaose bevolking, zowel echte Curaçaoënaars als import uit Europa, die al geruime tijd op het eiland verbleef.

MOEDERLAND

Uit de koloniale situatie vloeiden rond diezelfde jaren verenigingen voort die de banden tussen Curaçao en Moeder Nederland wilden bestendigen en versterken, zoals de Curaçaose afdeling van de 'Vereeniging Oost en West', die van 1900 dateerde, de in 1904 opgerichte 'Groep Nederlandsche Antillen van het 'Algemeen Nederlandsch Verbond', en de 'Vereeniging Onze Vloot' van 1907, die in het leven werd geroepen bij de grootste herdenking van Nederlands Zeeheld Michiel Adriaansz De Ruyter.

Omdat het ons om specifiek literaire genootschappen te doen is, zullen we aan deze verenigingen nadat we ze genoemd hebben, geen verdere aandacht schenken, al waren deze verenigingen soms wel degelijk van literair belang, omdat ze in de lokalen waar de leden samenkwamen vaak leestafels hadden ingericht of zelfs goed geoutileerde bibliotheken met een eigen bibliothecaris kenden, dan wel voor de distributie van boeken en tijdschriften in de kolonie wilden zorgdragen en de Nederlandse moedertaal in hun overwegend anderstalige omgeving probeerden te stimuleren.

In het laatste kwart van de 19de eeuw ontplooide de Nederlands Antilliaanse letterkunde zich voor het eerst sterk met tal van activiteiten. Als ik zoals gebruikelijk, onder 'literaire genootschappelijkheid alle activiteiten, zowel creatief als reflectief, op het gebied van de dichtkunde en de welsprekendheid versta, voor zover die in verenigingsverband werden bedreven', dan moet ik speciale aandacht vragen voor het 'Letterkundig Genootschap tot Nut en Beschaving'. Daarnaast komen dan de leesgezelschappen 'Concordia', 'La Precaucion' en het 'Leesgezelschap Tot Nut en Genoegen' in aanmerking. Zijdelings hoort het georganiseerde toneel er ook bij, want ook dat bracht zowel spelers als publiek met literatuur in aanraking, dat op die wijze deel nam aan de algemene idealen van (literaire) sociabiliteit.

Het Antilliaanse toneel kende een sterke opleving nadat J.J. Naar in 1871 op persoonlijk initiatief en eigen kosten een particuliere schouwburg openstelde, die onder de naam 'Teatro Naar' bekend werd en bleef, en waarin zowel buitenlandse als eigen op Curaçao zich organiserende toneelgezelschappen geregeld optraden. Georganiseerde toneelactiviteit vond ook plaats binnen het onderwijs, omdat het in die jaren een traditie werd om de jaarlijkse prijsuitreikingen te omlijsten met toneelvoorstellingen.

Sociëteit en schouwburg vonden een vorm van samensmelting in de zogenaamde 'soirée littéraire et musicale' waar het algemene gezelligheidsaspect van een culturele component werd voorzien in een dramatisch-lyrisch-muzikaal totaalgebeuren, wat in deze jaren een tijdlang zeer populair werd.

Met uitzondering van het 'Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap' dat zes 'Jaarlijksche Verslagen' in Nederland liet publiceren en zich daarmee internationaal presenteerde, waren de diverse verenigingen vooral gericht op het lokale publiek of zelfs alleen maar de eigen kring van leden. Ze pasten dus in de categorie van lokale, niet publicerende genootschappen die geen aanspraak maakten op de titel 'geleerd genootschap', zoals die al in het achttiende eeuwse Europa voorkwamen, maar die je veeleer met de term 'gesloten genootschap' zou kunnen karakteriseren. Dat schept bepaald geen gunstige voorwaarden voor materiaal. We kunnen deze Curaçaose genootschappen daarom ook maar heel fragmentarisch reconstrueren via kranteberichtgeving, voorzover die kranten nu nog aanwezig zijn.

Devote en minder nette zegswijzen...

Guttegut, wat regent 't

= door Cor Swanenberg =

Nam homo proponit, sed Deus disponit (Thomas à Kempis). Dit adagium vinden we in de ons omringende talen terug als l'homme propose et Dieu dispose; man proposes, God disposes en der Mensch denkt und Gott lenkt.

De Nederlandse vertaling de mens wikt en God beschikt heeft bij Cornelis Verhoeven geleid tot het aforisme de mens wikt, het mens beschikt (Probatio Pennae), waarbij men moet weten dat de mens in de zuidelijke Nederlanden veelvuldig gebruikt wordt in de betekenis man en het mesn gebruikelijk is voor de vrouw.

Er zijn nog al wat spreekwoorden en uitdrukkingen met de naam van het opperwezen als fundament: leven als God in Frankrijk en aan Gods zegen is alles gelegen zijn met de eerder genoemde wellicht de bekendste.

Er bestaan ook enige minder devote zegswijzen zoals houdt God voor ogen en je broek dicht (gezegd als wijze raad aan de zoon die het huis verlaat voor dienst of vrijage) en God hebbe zijn ziel en de duivel zijn klompen (gezegd van iemand die overleden of weg is en waaraan men zich niet bijster veel gelegen liet liggen).

GELOOF

De meeste Godspreuken zijn gebouwd op een diep geloof: God maakt de dag en wij moeten er door (maak je geen zorgen, alles hangt toch van Gods wil af); de mens maakt de almanak en God maakt het weer. Een typisch zuidelijke spotspreuk is: houdt God voor ogen en de vrouw in de arm, het eerste is zalig, het laatste is warm!

Tegenover bewoners van Brabants hoofdstad wil men volgende slogan wel eens sneerend bezigen: God weet alles, een Bosschenaar weet alles beter!

Vindt men in de dikke Van Dale meerdere pagina's over God, Onze Lieve Heer wordt er met een enkele zegswijze afgedaan. In het zuiden van Nederland zegt men wel Onze Lieve Heer houdt meer van een plezierige geest dan van een kniezebeest en Onze Lieve Heer van het kruis bidden.

Dan is er de veel gebezigde uitroep Och God, vaak verbasterd tot ochchot of oechot! Godweet drukt twijfel uit.

Zoals jee, jeetje en jeminee tussenwerpsels zijn die ontstonden uit bastaardvloeken met Jezus en Jezus-Maria bestaat er naast God ook het kamoeflerende woordje gut. Het in Nederland veel gebruikte guttegut (wat regent 't) is dus eigenlijk een eufemistische vervorming van godochgod.

Ieder voor zich en God voor ons allen heeft in Zuidnederland de prozaïsche variant: alleman voor zichzelf en de geit voor de koffiemelk!

In Mario Dijkhoff's Dikshionario Papiamentu — Ulandes vonden wij ook enkele zegswijzen gefundeerd op het opperwezen: danki Dios naast Dios grasia (goddank) en Dios libra! (geen denken aan!), maar in hoeverre de naam van God verder een rol speelt in de taal, met name de spreuken, van de Benedenwindse eilanden kunnen wij nauwelijks bevroeden.

Kootje Kangoeroe

= door Net de Jong =

IEDEREEN, die Kootje Kangoeroe kende, zei het: Ze was de vriendelijkste en aardigste van alle kangoeroes. Ze woonde al een tijdje op een grote boot, want ze was op weg naar een dierentuin. En op een nacht had Kootje Kangoeroe daar een beetje genoeg van. [illegible] stootte ze met haar kop tegen de deur van haar kooi. En kijk, die ging zo maar open. De oppasser was vergeten hem op slot te doen.

Met een grote sprong was Kootje Kangoeroe bij de loopplank. Met een tweede grote sprong stond ze op de kade. En een half uurtje later was ze al heel ver van de boot, helemaal in de mondi van Banda'bou.

'Hier voel ik me beter thuis dan op die boot', dacht ze tevreden. 'Ha, onder deze grote boom ga ik een dutje doen. En morgen kijk ik verder'. De volgende ochtend, in alle vroegte, schrok Kootje wakker. Wat was dat toch? Links en rechts, voor en achter haar hoorde ze geschuifel en geritsel en gemompel. Ze verbeeldde zich zelfs, dat ze hier en daar gegiechel hoorde. 'Is daar iemand?' riep ze. 'Kom maar te voorschijn, hoor. Ik doe je echt niets'.

Drie kleine muisjes trippelden uit het struikgewas te voorschijn. 'Wat ben jij voor een raar beest?', zei het muisje. 'Da's geen gezicht. Moet je onze mooie, dunne staartjes eens zien. Dàt is pas mooi'. Kootje Kangoeroe was veel te vriendelijk om te zeggen, dat ze de muizestaartjes maar malle dunne sprietjes vond. Ze zag bovendien opeens nog een heleboel andere beesten. Konijntjes en hagedisjes, een paar geitjes, vogels en bijtjes.

Zelfs één hele rij mieren kwam op haar af gemarcheerd. En allemaal lachten ze haar uit! De één om haar grote achterpoten. De tweede om haar buidel. De derde vond, dat ze een raar hoofd had. En de vierde zei, dat haar voorpoten veel te kort waren. Een paar konijntjes rolden over de grond van het lachen. En een brutale chuchubi maakte een duikvlucht om het hoofd van Kootje en deed net, of hij in haar oor wilde pikken.

'Ik vind jullie helemaal niet lief', zuchtte Kootje verdrietig en nam een grote sprong, verder de mondi in. 'Kijk dat domme beest', giechelden de muisjes. 'Daar op die open vlakte is geen boom te bekennen'. 'Laat haar maar geen zonnesteek in dat kleine koppie krijgen', schaterden de hagedisjes. Maar de muisjes, een paar konijntjes en de mieren waren zo nieuwsgierig naar wat dat beest van plan was, dat ze achter haar aan mee huppelden.

'Grrr!' Een grote wilde kat sprong op de muisjes af, die daar zo maar langs haar neus trippelden. 'Help help!' piepten de muisjes, 'Help!' 'Och arme!' schrok Kootje, 'Kijk nu toch eens!' En ze stond met één enorme sprong voor de wilde kat. 'Wil je dat wel eens laten!' 'Bemoei je er niet mee', zei de kat kwaad. 'Vlug, muisjes, kruip in mijn buidel', riep Kootje. En voor de kat wist wat er aan de hand was, buitelden de muisjes al de buidel in. Ongrijpbaar voor de kat. 'Het is niet eerlijk', gromde de kat. 'Op die manier kom ik om van de honger'. 'Dan eet je maar blaadjes, net als ik', lachte Kootje Kangoeroe.

De kat wilde nog wat zeggen, maar opeens begon het te regenen. 'Wauw!' krijste de kat en maakte, dat ze weg kwam. 'Ai ai ai', jammerden de konijntjes, 'We kunnen [illegible] nergens schuilen'. 'Kom maar in mijn buidel', lachte Kootje, 'Ai, wie is er nu bang voor de regen. Heerlijk! Het is zo lang geleden, dat ik echte regen heb gevoeld'. Uitgelaten sprong ze op en neer in de stromende regen. 'Hé, kijk uit!' gilde een mier. 'We verdrinken hier al bijna in de modder en dan verpletter jij ons ook nog eens met je grote achterpoten'. 'Oh, neem me niet kwalijk', zei Kootje Kangoeroe verlegen. 'Weet je wat. Kom ook maar in mijn buidel. Er is plaats genoeg. Hop!' 'Hi hi, jullie kietelen me wel.' Kootje schaterde het uit zo lang, tot de laatste mier in haar buidel was gekropen.

'En nu zou ik wel een kangoeroe-blaadje lusten', zei Kootje, toen de regen opgehouden was. Maar hoe ze ook zocht, ze vond er niet een. En de dieren, die hoog en droog in haar buidel zaten, met hun kopjes over de rand, hadden nog nooit van kangoeroe-blaadjes gehoord. 'We zullen je de weg wijzen naar de kaboutertjes', zeiden ze. 'Die kunnen je vast en zeker helpen'.

Maar zelfs de kaboutertjes hadden nog nooit kangoeroe-blaadjes gezien. 'Ik denk, dat je beter terug naar de boot kunt gaan', zei kabouter Brr. 'Dat denk ik ook', knikte Kootje Kangoeroe. 'Het is jammer. Ik was graag bij jullie allemaal gebleven, want jullie zijn zo lief voor me geweest'. Hmm hmm, mompelden de muisjes, konijntjes en mieren.

Zó lief waren ze in het begin nog ook weer niet geweest! Maar nu klommen ze achter elkaar uit de buidel en namen als de beste vrienden afscheid van Kootje Kangoeroe. En kabouter Brr, Poetsje en Pinkie klommen naar binnen en brachten het aardige beest weer terug naar de boot. En daar lag al een hele stapel kangoeroe-blaadjes op Kootje te wachten. Mmm, dat smaakte! Vooral na zo'n groot avontuur.

Wist je dat ???

JE HOND of kat wordt niet vanzelf zindelijk. Dat moet je ze leren, net als een klein kind. Het beste kun je ze na elke maaltijd en elk uurtje even buiten zetten, zodat ze daar hun plasje kunnen doen. En vertel ze vooral, wat een beste hond of kat ze zijn, als ze hun plasje gedaan [illegible] worden. [illegible] door hem aan de ketting te leggen, want daar wordt hij alleen maar vals en onbetrouwbaar van. Maar door goed voor hem te zorgen, goed eten te geven en hem af en toe een aai over zijn kop te geven. Dan gaat hij vanzelf zijn huis met baasje verdedigen.

In Zuid Amerika lopen mieren met een stukje blad boven hun kop rond. Men noemt ze parasolmieren, omdat ze op die manier hun kopjes beschermen tegen de felle zon.

****

Onderzoekers zijn er achter gekomen, dat er bij nieuwe maan (als je dus maar een smal reepje ziet) veel minder regen valt dan bij volle maan. Als de maan weer kleiner wordt en er hangt niet rond haar, dan is er zeer hevige regenval op komst. Ik weet niet, of het waar is, maar men zegt ook, dat je slecht weer en weinig geluk etc. kunt te wachten, als nieuwe maan op zaterdag of zondag valt.

****

Handig!

HOE HANDIG sommige dieren zijn bij het opsporen en te pakken krijgen van hun prooi bewijst een soort krab (A). Hij gebruikt er andere, levende dieren bij! Die krab vindt een zee-anemoon een heel geschikt middeltje om mee op jacht te gaan.

Eerst maakt ze zo'n dier netjes en voorzichtig los van zijn plaats, grijpt haar in het midden stevig vast (zie tekening B) en houdt haar met de tentakelkroon steeds naar voren. Als je de krab aan de voorkant aanraakt, neemt ze onmiddellijk een verdedigende houding aan door de poten, [illegible] vasthouden, vooruit te steken. Wordt hij van opzij bedreigd, dan richt ze haar levend wapen direkt die kant uit.

Intussen schijnt de zee-anemoon het allemaal niet zo erg te vinden, want die gaat rustig door met eten zoeken. Alleen het opeten van haar prooi wordt er een beetje moeilijker op. Want als ze die niet snel opeet, neemt de krab het haar af en eet het zelf op. Geen aardige gastheer dus.

Puzzel van de week

VERTIKAAL: 1. Vind je in de bibliotheek; 3. Sle; 4. Paling; 5. Deel van een gitaar; 7. Allemaal; 9. Als volgt (afkorting); 11. Dier dat op een boerderij leeft; [illegible] 16. Zoen; 17. Speelwerktuig; 18. Pus; 19. Hemels wezen; 21. Precies; 22. Lidwoord; 24. Ar; 26. Oude Testament (afkorting); 27. Zandwal om water vast te houden; 31. Muzieknoot.

HORIZONTAAL: 2. Hemellichaam; 6. Onder anderen (afkorting); 8. Deel van een mast; 9. Meisjesnaam; 10. Ieder; 12. Stroomt uit een vulkaan; 14. Uurwerk; 16. Honderd jaar; 18. Daar; 19. Voegwoord; 20. Heilige; 23. Klap; 25. In orde; 28. Een ogenblik; 29. Buitenaards wezentje uit een film; 30. Klaar; 32. Muzieknoot; 33. Dun.

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 1. Kanarie; 6. UNA; 7. En; 9. Eg; 10. Kel; 11. Nee; 12. Jel 14. Nr.; 15. Als; 17. Straten.

VERTIKAAL: 1. Koekjes; 2. Nu; 3. Ane; 4. Ra; 5. Ergeren; 8. Nee; 9. Een; 13. Sla; 15. Ar; 16. St.

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n, of P.O.Box 577; Aruba - Kaya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122). En zet op de envelop: KINDERPUZZEL.

Winnaar van deze week:

Urly Luciano,
Kaya Sagaria 196,
Curaçao

Hij ontvangt een waardebon van f. 15,- van Augustinus Boekhandel.

2 Sinterklaasmopjes

DEZE advertentie stond in de krant:
Welke Zwarte Piet wil na 6 december bij mij in dienst treden voor lichte inbraakwerkzaamheden. Brieven naar Z. Magica, Nr. 131313.

***

Nog een advertentie:
Muizen zoeken reus om gedurende de Sinterklaasdagen zijn schoenen te kunnen lenen. Brieven naar Tom en Pieter, per adres onder de vloer van Rozenlaan 387.

Duim drukken

WEET JE het nog van de vorige keer? Je brandt een kurk goed zwart. Je drukt je duim erop en [illegible] duim op een blad papier. En zo kun je allerlei dieren tekenen. Hier zijn weer een paar voorbeelden:

1. Kikker: Maak één grote afdruk en twee kleinere aan de zijkant. Teken de omtrek na met een pen.
2. Zwaan: Een duimafdruk voor zijn lijf. Een pinkafdruk voor zijn kop. Trek nu een lijn vanaf het hoogste punt van zijn kop tot onder zijn buik. Teken de ogen en de snavel erbij.
3. Uil: Een duimafdruk voor het lijf. Twee pinkafdrukjes voor de kop. Teken ogen, vleugels en veren erbij.
4. Rups: Een duimafdruk voor de kop en verder een paar afdrukjes die naar beneden steeds kleiner worden. Teken sprietjes rondom zijn hele lijf en geef hem ogen, mond en voelsprieten.

Uit de schoolkrant

Zulaika Hansen zit in de zesde klas van de Sint Janschool ze weet een heleboel van vogels af. Lees maar eens.

EET Koko ook muggen? Weet jij dat? Mi sa ku Koko gusta [illegible] suku. [illegible] para gusta suku hopi. [illegible] hera di mira un [illegible] di piská. Un 'visdief'. Un 'visdief' tambe ta un para. E no ta kome suku. Kiko e ta kome anto? Bo sa kaba. Un 'visdief' ta kome... piská! E mes ta fangu piská. Esei no ta leuk pa e piskanan. Ta [illegible] landa [illegible] landa [illegible].

Bo por landa? Ami no sa si mi por landa. Nunka mi no a purba. [illegible] ku por bula i landa [illegible] hopi sorto di para na mundu, anto bunita! Bo [illegible] di mira un lora. [illegible] un para ku hopi [illegible] di pluma. Lora no por kanta, nan por papia. [illegible] lora ku no tin stem bunita. Un prikichi ta famia di lora, pero prikichi ta [illegible].

Tin hende ta fangu lora, esei NO [illegible]. Tin hende ta [illegible] di lora for di nesht [illegible]. Esei ta robes. [illegible] esei ta robes. [illegible] e lora [illegible] bon [illegible] nan [illegible]. NO horta lora nunka! Esei no ta bon!

Spreekwoorden raden

Deze spreekwoorden staan een beetje door elkaar!
Welke spreekwoorden zijn het?
1. Nieuwe meesters, veel geschreeuw.
2. Wie zijn billen brandt, gaat zo lang te water.
3. Nieuwe bezems om een hond te slaan.
4. Van weinig wol een mug maken.
5. Het paard moet op de blaren zitten met een vat azijn.
6. Een stok zoeken tot hij breekt.
7. Nieuwe wetten vegen schoon.
8. De kruik achter de wagen spannen.
9. Men vangt meer vliegen met een druppel honing dan met een olifant.

OM TE KLEUREN

OPLOSSING SPREEKWOORDEN
1. Nieuwe meesters, nieuwe wetten.
2. Veel geschreeuw, weinig wol.
3. Wie zijn billen brandt, moet op de blaren zitten.
4. Nieuwe bezems vegen schoon.
5. Het paard achter de wagen spannen.
6. Een stok zoeken om een hond te slaan.
7. De kruik gaat zo lang te water tot hij breekt.
8. Van een mug een olifant maken.
9. Men vangt meer vliegen met een druppel honing dan met een vat azijn.

VAN MAVO ZONDER WISKUNDE NAAR HAVO ONMOGELIJK

Kiezen tussen A of B danwel A en B

Wiskunde wordt nog lastiger op school

= door Pedro Casimiri =

De tijd dat een wiskundeleraar zich de bijnaam 'Foefje' (L.Bruens-wiskundeleraar aan het Radulphus College in de vijftiger jaren) wist te verwerven lijkt nu definitief voorbij. Met de invoering van de nieuwe vakken wiskunde A en B wordt beoogd een einde te maken aan de 'routinematige, op reproductiegerichte, formulemanipulatie'. Men moet een wiskunde A-achtige attitude ontwikkelen om het wiskunde-onderwijs te kunnen overleven.

Met ingang van het schooljaar 1990-1991 wordt op alle HAVO-scholen met een nieuw wiskundeprogramma gestart. Net zoals bij het VWO kan men dan kiezen uit wiskunde A en wiskunde B. Grote groepen leerlingen uit HAVO 3 en MAVO 4 staan voor de moeilijke beslissing hoe ze een vakkenpakket zullen samenstellen. Vroeger was de keuze wel of geen wiskunde; nu moet men ook nog eens uitmaken of het wiskunde A, wiskunde B of wiskunde A en B wordt.

De wiskunde die op school geleerd wordt kan op talloze manieren in de praktijk worden toegepast. Doel van het nieuwe systeem van wiskunde-onderwijs is de moderne wiskunde zo praktisch mogelijk te doceren, zodat de leerlingen en studenten daar later alle profijt van kunnen trekken.

Ooit was het bedoeling de invoering van wiskunde A en B in het HAVO-onderwijs te koppelen aan de verbreding van het vakkenpakket tot zeven in plaats van zes vakken. De invoering van wiskunde A en B gaat wel door; de verbreding tot zeven vakken is voorlopig van de baan. In dit artikel wordt ingegaan op het karakter en de inhoud van wiskunde A en wiskunde B, de vervolgopleidingen, de keuze van wiskunde A of wiskunde B voor leerlingen van de derde klas HAVO en de MAVO-leerlingen die overstappen naar 4 HAVO.

WISKUNDE A

Bij wiskunde A gaat het om het vertalen van teksten met wiskundige probleemsituaties naar een wiskundig model dat met wiskundige technieken wordt aangepakt. De probleemsituatie moet voor de leerling herkenbaar zijn. Hij moet aan de werkelijkheid ontleende problemen (vaak worden deze uit dagbladen en tijdschriften gehaald) met wiskundige hulpmiddelen oplossen. Als het wiskundige probleem is opgelost, moeten de gevonden oplossingen terugvertaald worden worden naar de probleemstelling. Een belangrijk leerdoel van wiskunde A is het leren trekken van conclusies uit gegevens die betrekking hebben op een concrete probleemstelling. Om het gestelde doel te bereiken moet de kandidaat leren artikelen en berichten uit kranten en tijdschriften waarin wiskundige presentaties, redeneringen of berekeningen voorkomen, kritisch te analyseren, een wiskundige probleemstelling in een tekst kunnen herkennen, een geschikte wiskundige werkwijze kunnen kiezen om een probleem op te lossen en een redenering of een getrokken conclusie kritisch kunnen analyseren.

LEERSTOFGEBIEDEN

Wiskunde A kan verdeeld worden in een drietal leerstofgebieden: 1. tabellen, grafieken, formules
2. discrete wiskunde
3. statistiek en kansrekening.

Daarnaast wordt door het hele programma heen aandacht geschonken aan de computer en aan rekenen en redeneren. Bij de tabellen gaat het om de bestudering van verbanden tussen grootheden in realistische situaties. Tabellen, grafieken en formules zijn belangrijk als hulpmiddel om een probleem op te lossen en een hulpmiddel om voorspellingen te doen. Het maatschappelijk karakter van wiskunde A moet bij dit onderwerp goed tot zijn recht komen. Kranten en tijdschriften bevatten vaak tabellen, grafieken of formules. Veel opgaven worden dan ook gemaakt met behulp van artikelen uit deze bladen. Een belangrijk doel van discrete wiskunde is het kiezen van een geschikte representatievorm bij een gegeven probleemsituatie. Daarbij moet gedacht worden aan matrix, boomdiagram en rooster. Het komt bij dit onderdeel aan op interpreteren en herkennen van situaties.

Bij Statistiek en kansrekening is het doel het ontwikkelen van een kritische houding ten opzichte van statistisch getinte informatie. Hiertoe horen o.a. ordenen en visualiseren van statistische gegevens, beoordelen van diverse grafische presentaties, voorspellen en concluderen op basis van streekproeven.

WISKUNDE B

Wiskunde B staat meer in het teken van het beheersen van wiskundige technieken en algoritmische vaardigheden. Het kan verdeeld worden in twee leerstofgebieden: 1. toegepaste analyse en
2. ruimtemeetkunde.

De toegepaste analyse bevat een aantal onderwerpen uit de differentiaalrekening. Men heeft gekozen voor de naam toegepaste analyse om te benadrukken dat in elk ontwikkelingsstadium van de theorie de toepassingen een wezenlijk bestanddeel van de stof vormen. Onderdelen van toegepaste analyse zijn: standaardfuncties, vergelijkingen en ongelijkheden, afgeleide functie, regels voor het differentiëren, periodieke functies, assymptoten, goniometrische functies, logaritmische en exponentiële functies.

Bij de ruimtemeetkunde moet de kandidaat blijk geven van ruimtelijk inzicht door het analyseren van ruimtelijke objecten. Objecten waaraan ruimtemeetkunde kan worden bedreven zijn kunstvoorwerpen, bouwwerken, maquettes, enz. Wiskunde B is geen opvolger van de oude HAVO-wiskunde. In de huidige situatie worden de leerlingen vrijwel uitsluitend getraind in formuletechnische vaardigheden. Begrip en inzicht krijgen weinig aandacht. Er wordt veel energie gestoken in het routinematige, op reproductie gerichte, oplossen van formules. Bij het nieuwe vak wiskunde B, gaat het vooral om het kweken van een probleemoplossende houding van de leerling. Er komen regelmatig toepassingen aan bod.

DOELSTELLINGEN

De belangrijkste doelstellingen van het vak wiskunde B zijn: - het op peil brengen en houden van algoritmische vaardigheden zoals het oplossen van vergelijkingen en ongelijkheden; - het kunnen hanteren van wiskundige begrippen en inzichten in allerlei wiskundige probleemsituaties; - het ontwikkelen van een probleemoplossende houding bij de leerlinmg.

Wiskunde B is dan ook moeilijker dan het huidige vak wiskunde. Leerlingen die nu al problemen hebben met wiskunde zouden zich goed moeten bedenken alvorens wiskunde B te kiezen. De hogere moeilijkheidsgraad bij wiskunde B wordt veroorzaakt door de eisen die de vervolgopleidingen uit de technische hoek stellen. Het nieuwe vak wiskunde probeert een betere voorbereiding te geven dan het huidige vak wiskunde. Binnen wiskunde B worden dan ook veel toepassingen uit de techniek en natuurwetenschappen gegeven.

ERVARINGEN

In Nederland loopt vanaf 1987 een invoeringsproject Havo Wiskunde Experiment, HAWEX genaamd. De ervaring met dit project leert dat weinig leerlingen kiezen voor wiskunde A èn wiskunde B. Bij wiskunde A hadden de leerlingen in het begin moeite met het kritisch lezen van langere teksten. In de loop van het jaar bleek dat de meeste leerlingen daaraan moesten wennen. Volgens HAVO-docenten op Curaçao kan het niet anders of dit probleem zal op de Nederlandse Antillen een nog veel grotere rol gaan spelen, gezien de taalarmoede van veel leerlingen. Wiskunde B wordt door docenten als pittiger ervaren; doublerende leerlingen vonden het vak ook moeilijker, maar wel zinvoller dan de oude wiskunde. Volgens de projectgroep is in principe de overgang van MAVO met wiskunde naar wiskunde A goed mogelijk. Voor MAVO-leerlingen die naar de HAVO overstappen blijkt dat de overgang van MAVO-wiskunde naar wiskunde B voornamelijk weggelegd te zijn voor leerlingen die bij wiskunde echt begrip hebben getoond. Het accent bij wiskunde in het MAVO ligt namelijk vaak op het routinematig manipuleren met formules(en dat geldt ook voor de wiskunde zoals die nu nog in het HAVO-programma aangeboden wordt), terwijl wiskunde B een beroep doet op wiskundig inzicht.

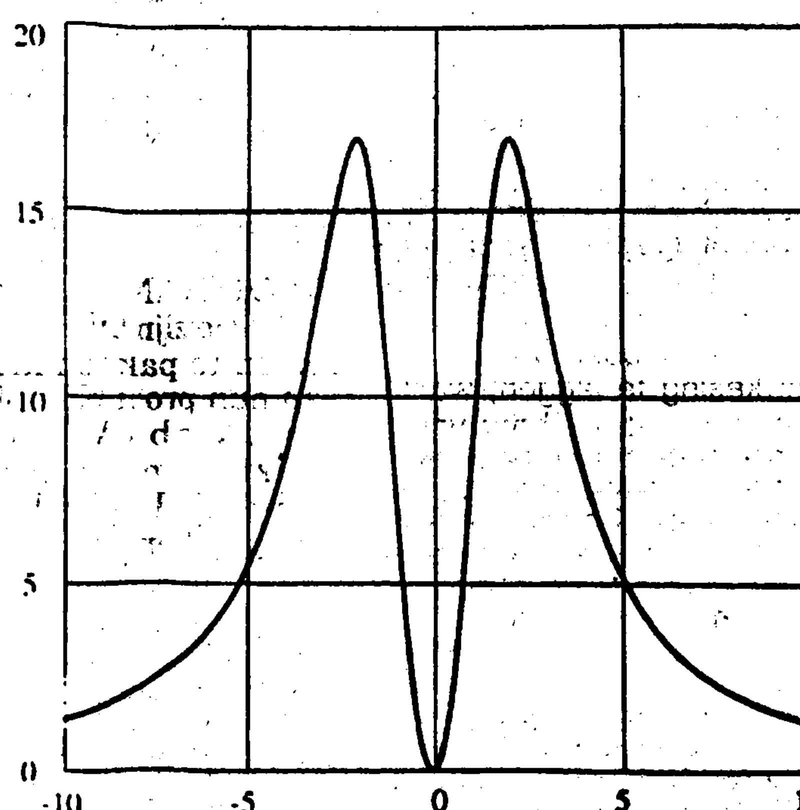
OVERSTAP

De overstap van mavo zonder wiskunde naar HAVO met wiskunde B wordt door de projectgroep als onmogelijk beschouwd.

De overstap van HAVO naar VWO lijkt niet ongunstig. Bij een overstap van HAVO naar VWO doen zich de volgende drie mogelijkheden voor:
1. Overstap van HAVO met wiskunde A naar VWO met wiskunde A. De HAVO-leerling mist een deel van de differentiaalrekening en de goniometrische functies. Aan de andere kant heeft hij bij de andere onderdelen een voorsprong. Wat men echter belangrijker vindt, is dat de HAVO-leerling met wiskunde A een 'A-achtige' wiskunde attitude heeft ontwikkeld.
2. Overstap van HAVO met wiskunde B naar VWO met wiskunde A. Er is een achterstand bij statistiek en kansrekening. Op het gebied van differentiaalrekening hebben de HAVO-ers echter een voorsprong.
3. Overstap van HAVO met wiskunde B naar VWO met wiskunde B. De programma's sluiten goed aan op elkaar.

Gegeven is de functie $f(x) = \dfrac{136x^2}{x^4+16}$ voor $-10 \le x \le 10$.

De grafiek van die functie is hieronder getekend.

7 Bereken de kleinste en de grootste functiewaarde.

8 Los op: $f(x) \ge 8$.

De grafiek van de functie $g(x) = f(x) + c$ raakt de lijn $y = 10$.

9 Lees uit de figuur af voor welke waarde(n) van c dit het geval is.

Er doen zich dan ook nauwelijks problemen voor.

PAKKETKEUZE

In de derde klas HAVO moeten leerlingen een pakket kiezen waarin ze in HAVO-5 examen zullen doen. Voor de meeste leerlingen is de keus op zo'n jonge leeftijd niet gemakkelijk. Door de invoering van wiskunde A en B wordt de keuze nog moeilijker. Vervolgopleidingen hebben nog maar weinig ervaring opgedaan met de nieuwe wiskunde. Het is dus goed mogelijk dat ze zelf nog niet precies weten aan welke wiskunde ze de voorkeur geven.

Leerlingen uit HAVO 3 moeten geholpen worden bij het maken van een juiste en verantwoorde keuze. Wiskundedocenten en dekanen spelen bij dit keuzeproces een zeer belangrijke rol. Zij zijn degenen die de leerlingen het verschil tussen wiskunde A en wiskunde B moeten duidelijk maken. Zij moeten leerlingen wijzen op de toelatingseisen van vervolgopleidingen. De pakketkeuze voor de leerling uit HAVO-3 wordt er niet makkelijker op. Immers, om een goede en verantwoorde pakketkeuze te kunnen maken moet de leerling weten wat hij later wilt worden, wat zijn capaciteiten zijn en wat hij leuk vindt. De keuze van wiskunde A of B wordt voor een belangrijk deel bepaald door de vervolgopleiding. Als men (min of meer) weet in welke richting men later verder denkt te gaan studeren kan er dus een gerichte keuze gemaakt worden. Ieder jaar wordt de vakdocenten gevraagd de leerlingen een advies te geven over het al of niet opnemen van een bepaald vak in het vakkenpakket. Het advies kan variëren van 'zeer geschikt' tot 'absoluut niet kiezen', en hoewel het advies niet bindend is, houden veel leerlingen zich er aan.

VOORLICHTING

Om te weten of een leerling over voldoende capaciteiten beschikt om het vak, ook op eindexamenniveau te kunnen volgen, is meer nodig dan af en toe een typische wiskunde A of wiskunde B opgave in een overhoring in te bouwen. Het is mogelijk tijdens de lessen leerlingen op het verschil te wijzen tussen wiskunde A en B. Het is echter de vraag of het programma voldoende tijd en ruimte biedt om de leerling daadwerkelijk een idee te geven wat je nu precies met wiskunde A of met wiskunde B kan doen. Bij de vakken economie en handelsrekenen weet men uit ervaring dat een dergelijke, niet goed voorbereide keuze rampzalige gevolgen kan hebben voor de leerling. Leerlingen uit HAVO-3 kunnen zowel economie als handelsrekenen in hun examenpakket opnemen terwijl ze er nooit les in gehad hebben. Op de meeste scholen tracht men dit probleem te ondervangen door twee- tot driemaal per jaar een les economie/handelsrekenen in te lassen, naast de voorlichting die men al aan ouders en leerlingen geeft. Ondanks dat blijkt ieder jaar weer een gedeelte van de leerlingen in HAVO-4 binnen niet al te lange tijd hun pakket te willen wijzigen omdat de resultaten zwaar tegen vallen en men toch een ander beeld had van de inhoud en de zwaarte van beide vakken. Het gevaar is niet denkbeeldig dat bij de vakken wiskunde A en B zich soortgelijke problemen gaan voordoen.

MAVO 4

Voor MAVO-4 leerlingen is het probleem nog groter. Zij zitten in de examenklas en werken voor hun examen. Door tijddruk zal er weinig ruimte overblijven hen een goed beeld te geven van de beide vakken waar ze uit kunnen kiezen. Inlassen van extra lessen zal door deze leerlingen niet in dank worden afgenomen. Voorlichtingslessen geven na het examen heeft ook al weinig zin, omdat de aanmelding voor de HAVO-afdeling al in februari/maart heeft plaatsgevonden, dus geruime tijd voordat het eindexamen plaats vindt.

Leerlingen die verder willen studeren in een technische richting zoals het hoger technisch onderwijs, hoger zeevaartonderwijs, hoger laboratorium onderwijs, technische bedrijfsopleiding en lerarenopleiding voor wiskunde, natuurwetenschappen en techniek, wordt door diverse instanties aangeraden wiskunde B in hun pakket te kiezen. Voor een verdere studie aan het hoger economische en administratief onderwijs, het hoger agrarisch onderwijs is wiskunde A een goede keuze, aldus een brochure die uitgegeven wordt door het Nederlandse Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. De meeste vervolgopleidingen die wiskunde in het pakket verplicht stellen of aanraden, weten zelf nog niet aan welke wiskunde ze de voorkeur zullen geven. Een aantal vervolgopleidingen wilt eerst experimenteren alvorens een advies te geven. Het advies van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen in Den Haag is dan ook vaag en niet volledig.

INFORMEREN

Zo als de situatie nu is, blijft het raadzaam altijd eerst zelf, in een vroegtijdig stadium bij de vervolgopleidingen te informeren naar de toelatingseisen. Die eisen moeten dan wel zwart op wit staan. Het is ook van belang te informeren naar de koppeling natuurkunde-wiskunde. Op dit moment is het zo dat alle scholen het vak wiskunde verplicht stellen om natuurkunde te kunnen volgen. Waarschijnlijk blijft die koppeling bestaan, de vraag is echter of wiskunde A of wiskunde B verplicht wordt. Het is bekend dat een aantal natuurkunde docenten geen bezwaar heeft tegen de koppeling natuurkunde en wiskunde A op het VWO. Wat vinden zij van de koppeling natuurkunde en wiskunde nieuwe stijl op het HAVO?

Voorbeeld Eindexamen HAVO wiskunde A:

In de nazomer zijn druiven zover gerijpt dat ze geoogst kunnen worden. De smaak van de druiven wordt aanzienlijk verbeterd als ze nog wat langer kunnen profiteren van de zonnewarmte. Daar staat tegenover dat, als de druiven langer blijven hangen, er een kans is op schade door langdurige regenval. Een druiventeler heeft de keus uit twee manieren van oogsten:
I Direkt oogsten.
De kwaliteit is dan redelijk. De helft van de oogst kan verkocht worden voor direkte consumptie; de opbrengst hierbij is ƒ 2,00 per kilo. De andere helft is alleen geschikt voor verwerking tot druivesap; de opbrengst van dit deel is ƒ 1,30 per kilo. Dit is een manier van oogsten waraan geen risico is verbonden.
II Twee weken wachten en dan oogsten. De kwaliteit van de druiven is nu goed. De hele oogst kan verkocht worden voor ƒ 2,30 per kilo. Maar er is een risico verbonden aan deze manier van oogsten. Als het in deze 14 dagen op meer dan 2 dagen regent, worden de druiven zodanig aangetast, dat de oogst nog maar geschikt is voor verwerking tot druivesap; de opbrengst is dan ƒ 1,30 per kilo.

De druiventeler kan rekenen op een oogst van 12.000 kilo. Hij kiest voor manier II.

1. Bereken het voordeel en het nadeel dat hem dit kan opleveren vergeleken met manier I.

Weerkundigen hebben berekend dat voor elke dag in de twee-weekse periode(zoals bedoeld in II) de kans op rgen 15 % is. 2. Bereken de kans dat het tijdens die periode op meer dan 2 dagen regent. 3. Welke manier kiest hij? Licht je antwoord toe met een berekening. Oplossing: 1.voordeel is ƒ 7800,- nadeel is ƒ 4200,-
2.kans is ten hoogste 0,6479 op 2 dagen regen
3.te verwachten opbrengst bij manier II is ƒ 23.374,80

Voorbeeld van HAVO wiskunde B opgave:
zie figuur:
1. Bereken de kleinste en de grootste functiewaarde. 2. Los op f(x) ctie g(x) = f(x) + c raakt de lijn y = 10. Lees uit de grafiek af voor welke waarde(n) van c dit het geval is.

Het vak wiskunde wordt zeker niet gemakkelijker op de middelbare school, ook niet met 'foefjes'...

Grote olievondst

WASHINGTON - In Saudi-Arabie zijn grote hoeveelheden olie van goede kwaliteit ontdekt in gebieden die tot nu toe nog niet waren geexploreerd. De reserves van Saudi-Arabie, toch al verreweg de grootste ter wereld, nemen hierdoor toe met tenminste twintig procent. Dit meldt de Amerikaanse krant Washington Post maandag op basis van informatie van Saudische regeringsfunctionarissen.

Het exploratieprogramma dat de vondsten heeft opgeleverd is al meer dan een jaar geleden begonnen. Volgens de Washington Post brengt Saudi-Arabie nu resultaten naar buiten om de door de Golf-crisis uit balans geraakte oliemarkt duidelijk te maken dat er op langere termijn ruim voldoende aanvoer uit het Midden-Oosten zal zijn.

De bewezen oliereserve van Saudi-Arabie bedraagt nu al 257,5 miljard vaten (van 159 liter). Dat is 2,5 maal zo veel als het totaal van het land met de op een na grootste voorraad, Irak. Met de nieuwe vondsten kan Saudi-Arabie het huidige productieniveau handhaven tot ver in de 22ste eeuw.

GEBOORTECIJFER IS DRASTISCH GEDAALD

Maar niet-officieel zijn het er veel meer

Nederland wacht op de 15 miljoenste inwoner

=door anp-verslaggever Toof Brader =

DEN HAAG - “Of we dat als een feestdag zien? nou ja, misschien. Maar dan wel een feest met de nodige kanttekeningen want persoonlijk vind ik dat het met 15 miljoen mensen in Nederland wel aardig vol begint te worden.’

Gijs Beets is net als zijn collega Frans van Poppel als wetenschappelijk onderzoeker verbonden aan het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) in Den Haag. Hij heeft het over 25 november, de dag waarop volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) Nederland zijn 15 miljoenste inwoner zal kunnen verwelkomen.

Ook Van Poppel vindt Nederland inmiddels behoorlijk dichtbevokt. “Als een van de kleinere landen van europa behoren we nu wel tot de landen met het hoogste inwonertal. Veel verder hoeft het dan ook niet te gaan.’

Nederland heeft officieel vijftien miljoen inwoners maar niet-officieel zijn het er veel meer. De groei is er echter uit door de sterke terugloop van het geboortecijfer. Op deze foto gemaakt in de Amsterdamse Kalverstraat lijkt dit overigens nog niet eens zo'n ramp.

Op het tafeltje waaraan zij de verslaggever te woord staan, liggen in eerste instantie keurig geordende stapeltjes papier, dichtbedrukt met cijferreeksen en fraai vormgegeven grafieken. Elke opmerking wordt ondersteund door een greep in die langzaam maar zeker chaotischer ogende stapeltjes. “Demografen bestuderen de ontwikkeling van de bevolking,” licht Van Poppel beider werkzaamheden beknopt toe. “We kijken of er bepaalde patronen of veranderingen in al die cijferreeksen te ontdekken zijn en wat de oorzaken dan wel de gevolgen van al die gegevens zouden kunnen zijn.’

INGEWIKKELD

Zo heeft Beets zojuist een artikel voltooid waarin hij ingaat op de vraag, wanneer Nederland zijn 16 miljoenste inwoner mag verwachten. Dat is ingewikkelder dan het op het eerste oog lijkt. De wetenschapper graait in de stapel voor hem en zegt: “Kijk, hier heb ik onder elkaar gezet, hoe lang het steeds heeft geduurd voor er weer een miljoen mensen in Nederland bijkwamen. Daar hebben we het materiaal voor, althans vanaf de overgang van 2 naar 3 miljoen inwoners. Dat duurde van 1795 tot 1844, maar liefst 49 jaar. Daarna ging het steeds sneller. Het volgende miljoen was al na 35 jaar bereikt en de overgang van 4 naar 5 miljoen voltrok zich in nog maar 18 jaar.’

“Logisch natuurlijk want hoe meer mensen, hoe meer geboortes”, vervolgt Beets zijn betoog. “Je ziet dat patroon dan ook tot ver na de Tweede Wereldoorlog doorgaan. Met als voorlopig hoogtepunt de jaren tussen 1957 en 1970, toen Nederland er in nog geen 13 jaar 2 miljoen inwoners bijkreeg. Op grond daarvan voorspelden de demografen voor Nederland nog voor het eind van de 20e eeuw een inwonertal van om en nabij de 20 miljoen.’

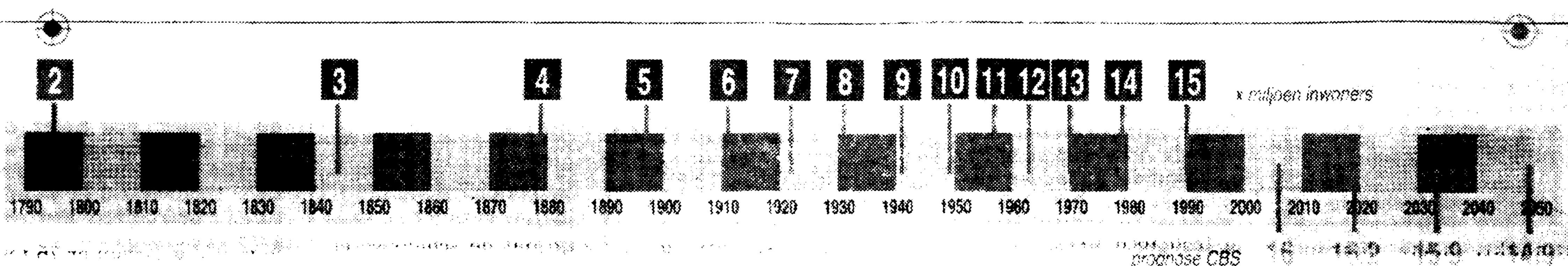
“Inmiddels weten we dat het zover waarschijnlijk nooit meer zal komen”, aldus Beets. “Sinds 1970 is die versnelling er uit. Het duurde bijna 9 jaar voor de 14 miljoen werd bereikt en over de sprong naar de huidige 15 miljoen heeft de bevolking van Nederland zelfs bijna 12 jaar gedaan, zo ongeveer het traagste miljoen van de hele 20e eeuw.’

BIJGESTELD

De voorspellingen zijn daarom de laatste jaren behoorlijk bijgesteld. “We gaan er nu vanuit dat de 16 miljoenste inwoner van Nederland zich pas in 2005 zal aandienen en veel demografen geloven zelfs dat we de 17 miljoen nooit zullen bereiken, omdat ergens in het begin van de 21e eeuw de bevolking in Nederland, net als in de meeste Westeuropese landen, zal gaan dalen.’

Gevraagd naar de oorzaak voor deze opmerkelijke verandering in een bijna eeuwenlang ongewijzigd patroon, zijn beide demografen het roerend met elkaar eens. “Er worden steeds minder kinderen geboren. De Nederlandse vrouw bevalt domweg niet meer. Sinds 1900 daalde het gemiddelde aantal kinderen per vrouw van 4,4 naar 1,5. We gaan er in de demografie vanuit dat een bevolking er tenminste iets meer dan 2 per vrouw nodig heeft om zichzelf op peil te houden. In Nederland zakken we daar al sinds 1973 steeds verder onder.’

Voortplanten is uit, zo constateren Beets en Van Poppel die moeiteloos nog een serie cijfers uit de stapeltjes voor hen weten te halen. “Hier, kun je zien wanneer vrouwen hun eerste kind op de wereld zetten. Was ruimschoots onder de 25 jaar en is nu hard op weg naar de 30. Steeds meer vrouwen gaan bovendien helemaal kinderloos door het leven, hetzij vrijwillig, hetzij omdat het boven de leeftijd van 30 à 35 niet zo gemakkelijk meer lukt.’

“Of kijk naar de samenstelling van de huishoudens. Dan zie je een gigantische opmars van het eenpersoonshuishouden. Nederland telde in 1900 ongeveer 5 miljoen inwoners verdeeld over ruim 1 miljoen huishoudens. Nu telt Nederland drie keer zoveel inwoners, terwijl het aantal huishoudens met een factor vijf is gestegen. In 1900 leefden amper 100.000 mensen alleen, nu is dat aantal 1.713.000, een kwart van het totale aantal huishoudens. In een stad als Amsterdam woont zelfs achter een van iedere twee deuren iemand alleen. Daarbij gaat het trouwens bepaald niet alleen om trendgevoelige jongeren., een heel groot deel van die alleenstaanden is bejaard.’

In ieder geval was de daling van het aantal geboortes de afgelopen twee decennia veel groter dan de daling van het sterftecijfer. Sterker nog, het sterftecijfer lijkt al langere tijd behoorlijk stabiel. Wel stijgt nog steeds de levensverwachting die voor mannen nu ongeveer rond de 75 jaar ligt en voor vrouwen al bijna boven de 80. “Nog even,” zegt Van Poppel, “en je kunt zeggen, dat wie in Nederland niet minstens 65 wordt, gewoon pure pech heeft gehad.’

Overigens is voor dat merkwaardige verschil in levensverwachting tussen mannen en vrouwen nog steeds geen duidelijke verklaring gevonden. “Het ligt natuurlijk voor de hand die verklaring in het leven binnen- en buitenshuis te zoeken, zowel wat de kans op ongelukken betreft als de mate van stress die je daarbij ondergaat. Maar nu steeds meer vrouwen zich ook op de arbeidsmarkt begeven en het verschil desondanks nauwelijks kleiner lijkt te worden, blijft dat onduidelijk.’

Een belangrijk en inmiddels veelbesproken gevolg van het steeds geringer wordende aantal geboorten in Nederland staat bekend onder de noemers 'ontgroening' en 'vergrijzing'. “Je kunt dat proces prachtig volgen als je een aantal bevolkingspyramides achter elkaar zet,” zegt Beets.

“Kijk bij voorbeeld naar die van 1900. Dat lijkt echt nog op een pyramide waarbij in de onderste leeftijdscategorieën bijna de helft van de bevolking zit. In de loop van deze eeuw zie je die punt geleidelijk aan verdwijnen en wordt hij aan de bovenkant langzaam maar zeker even dik als aan de basis. Er zijn voor de jaren na 2000 zelfs al projecties gemaakt waarbij de bevolkingspyramide van Nederland bijna letterlijk op zijn kop komt te staan.’ Het beeld van een steeds geringere bevolkingsgroei door het dalend aantal geboorten behoeft echter wel een belangrijke correctie. Lang niet iedere nieuwe inwoner van Nederland betreedt ons grondgebied immers via het kraambed.

Juist de laatste tien jaar geven de statistieken een opvallende stijging van het aantal immigranten te zien. Hoewel aanvankelijk werd gedacht dat tenminste een deel van deze immigranten geen blijverdjes zouden zijn, leert de praktijk inmiddels dat met name veel destijds 'gastarbeiders' genoemde mensen uit de landen rond de Middellandse Zee zich hier definitief hebben gevestigd en ook hun gezinnen naar Nederland hebben gehaald.

Bovendien missen de officiële cijfers al die mensen zonder Nederlandse nationaliteit die illegaal in Nederland verblijven. Officieel telt Nederland ruim 600.000 buitenlanders onder zijn inwoners, exclusief de naar schatting 100.000 illegalen.

“Vergeleken **met** veel andere landen **is dat** niet veel, het komt neer op ongeveer 5 procent van de totale bevolking,” aldus Beets. “Maar kijk je naar de nieuwkomers, dan is deze groep veel belangrijker. De kans dat de 15 miljoenste Nederlander een autochtoon is, is maar twee keer zo groot als de kans dat het een immigrant is. Van elke drie nieuwe inwoners van Nederland land is er een een immigrant.’

Zowel Beets als Van Poppel nemen nadrukkelijk afstand van al diegenen die op grond van deze cijfers menen dat Nederland door vreemdelingen dreigt te worden overspoeld. “Als je op dit moment naar de cijfers kijkt, is er eigenlijk niets aan de hand. Nogmaals, die vijf procent is in vergelijking met veel andere landen tamelijk laag. En dan nog, de wereld is nu eenmaal aanzienlijk kleiner geworden. In de toekomst zal de herkomst van mensen veel minder belangrijk zijn voor de plaats waar zij op een bepaald moment wonen.’

Aan een door de overheid bewust gestuurde bevolkingspolitiek om de geboorte van Nederlandse kinderen te bevorderen, bestaat volgens de beide demografen geen behoefte. “Integendeel,” meent Beets, “in de jaren '60, toen er voor het jaar 2000 voor nederland een bevolking van tenminste 20 miljoen werd voorspeld, zijn we geschrokken. Toen werd er eigenlijk voor het eerst serieus over de noodzaak van een bewuste bevolkingspolitiek gediscussieerd. Daar kwam toen uit, dat we de groei van de bevolking wilden afremmen. Dat is de afgelopen jaren, nog voor de politiek ook maar iets had gedaan, eigenlijk vrijwel automatisch gebeurd.’

“Het is bovendien onzin Nederland in dit opzicht geïsoleerd te bekijken. Kijk je naar de ontwikkeling van de wereldbevolking, dan zie je immers een heel ander patroon dan hier. Met name in Afrika en azie staat ons nog steeds een ware bevolkingsexplosie te wachten. Kinderen worden er in de wereld meer dan genoeg geboren. Dat hoeven toch niet per se Nederlandse kinderen te zijn.’

Ook de soms alarmerende geluiden over de in Nederland op handen zijnde vergrijzing, die de sociale zekerheid en andere voorzieningen onbetaalbaar zou maken, worden door Beets en Van Poppel niet gedeeld. “Ach,” zegt Beets, “dat gaat allemaal heel geleidelijk en we kunnen het dankzij onze kennis over de ontwikkeling van de bevolking allemaal ruim van tevoren zien aankomen. Dan moet het voor een welvarend land toch niet zo moeilijk zijn zich daaraan tijdig aan te passen.’

Studeren in de Regio

Consumptieve diensten

door Pedro Casimiri

De Jacques Ferrandi school verzorgt de opleiding Civiele- en Consumptief-technische Diensten. Deze opleiding geeft een voorbereiding op beroepen en functies ten behoeve van de huishoudelijke dienst van instellingen zoals ziekenhuizen, hotels, verpleeghuizen, grote instellingen enz. De huishoudelijke dienst heeft de zorg voor het schoonmaken van gebouwen, de zorg voor de keukens en kantine, zorg voor de textielgoederen, de inkoop van het voedsel enz. De opleiding duurt vier jaar en bestaat uit een theoretisch en een praktisch gedeelte.

Het theoretische gedeelt omvat een aantal beroepsgerichte vakken en een aantal algemeen vormende vakken. Bij de beroepsgerichte vakken kan men een viertal groepen van leergebieden onderscheiden. De eerste groep wordt gevormd door huishoudkunde/voeding, met als vakken voedingsleer, dieetleer, levensmiddelenleer, menuleer en drankenkennis. De tweede groep wordt gevormd door koken en serveren. De derde groep omvat omgangskunde. Het gaat hierbij om communicatieve vaardigheden, contacten leggen met anderen, omgaan met klachten en problemen van mensen, en tenslotte leidinggeven. Tot de laatste groep van beroepsgerichte vakken behoort gezondheidskunde. Hierbij komen aan de orde sexualiteit, voortplanting, doelmatig handelen, milieuhygiëne, voedingsfysiologie en maatschappelijke gezondheidskunde.

De algemene vakken zijn informatika, maatschappijleer, Nederlands, Engels, Spaans, administratie/rekenen, natuur- en scheikunde, textiele werkvormen en dramatische expressie. Deze vakken zijn deels gericht op persoonlijke en maatschappelijke vorming en deels zijn ze beroepspraktijk ondersteunend.

Naast het theoretische gedeelte wordt veel aandacht besteed aan de praktische vorming. Tijdens het eerste studiejaar vinden een oriënterende stage en een beroepsoriëntatie plaats. In het tweede jaar volgt een beroepsgerichte stageperiode van 6 weken. In het derde studiejaar is er een stage van 14 weken in het eigenlijke beroep, terwijl in het vierde jaar een onderzoeksstage van 10 weken plaatsvindt. Het afgelopen jaar bleek de onderzoeksstage een succes te zijn bij de verschillende bedrijven. Sommige bedrijven konden de resultaten van het onderzoek in hun eigen bedrijfsvoering gebruiken. Studenten zoeken zelf een stageplaats, uiteraard in nauw overleg met de docent.

De eerste twee jaar van de opleiding zijn gemeenschappelijk. Na het tweede studiejaar kiest men dus voor de richting Civiele Dienst - CD of voor de richting Consumptieve Technieken - CT. De afdeling Civiele Dienst wordt ook wel interne of huishoudelijke dienst genoemd. Bij deze opleiding ligt het accent op huishoudtechnische aktiviteiten die inhouden dat je doelmatig een groot huishouden mee beheert voor wat betreft inkoop, onderhoud en beheer van textielgoederen, meubilair, enz. De afdeling Consumptieve Technieken is een verzamelnaam voor alle soorten werkzaamheden die te maken hebben met het voedingsgebeuren in groeps- en grootkeukens. Het accent ligt hier op de consumptief technische aktiviteiten. Je houdt je bezig met de vervaardiging en distributie van voedings- en genotmiddelen, wat inhoudt dat je je ook bezig houdt met planning van vervaardiging en distributie.

Waar komen afgestudeerden van deze richting terecht? In het algemeen kan men zeggen dat bezitters van een diploma CT of CD bij groothuishoudens zoals ziekenhuizen, hotel, instellingen, enz. terecht kunnen. Grote instellingen gaan er echter ook wel toe over een deel van hun huishoudelijke taken af te stoten of uit te besteden aan catering- en schoonmaakbedrijven. Ook daar liggen dus kansen. Verder zijn er doorstudeermogelijkheden. Op HBO-niveau kan men aansluiting vinden bij lerarenopleidingen of bij de opleiding Toegepaste Huishoud Wetenschappen, om er een paar te noemen. De kosten voor de opleiding bedragen plus minus 750,-. Dit bedrag is nodig voor de aanschaf van boeken, werkuniformen en excursies.

Aanmelding vindt plaats op de Jacques Ferrandi HHS of door middel van een inschrijfformulier dat via de schooldekaan verstrekt wordt. Om toegelaten te kunnen worden dient men in het bezit te zijn van een diploma LHO, ETAO, MAVO, LTS A-of T-stroom. De directie benadrukt dat jongens van harte welkom zijn. Op dit ogenblik bedraagt het aantal mannelijke leerlingen ongeveer 10% van het totaal.

Voor wie meer inlichtingen wenst: Jacques Ferrandi HHS - Pater Euwensweg z/n. Tel: 625053

Het raadsel rond Gerrit Jan Theunisse

Aantonen doping met testosteron moeilijk

DEZE WEEK doet de arbitragecommissie van de internationale wielerunie UCI uitspraak in de zaak van Gert-Jan Theunisse. Deze wielrenner werd in juni voor ten minste twaalf maanden geschorst omdat bij de dopingcontrole binnen twee jaar drie keer een te hoog gehalte testosteron in zijn urine werd gevonden.

Bijgestaan door de juristen mr.E.Beugels (voorzitter van de internationale rennersorganisatie) en mr.E.Clerx en door de endocrinoloog prof.dr.J.H.Thijssen probeerde Theunisse de straf op 9 oktober tijdens een hoorzitting in Zürich ongedaan te maken. Zijn verweer was op drie argumenten gebouwd. Hij beriep zich op procedurefouten die rondom de dopingcontroles zouden zijn gemaakt. Ook maakte hij bezwaar tegen de gehanteerde norm voor dopinggebruik en hoopte aan de hand van testen die hij in het laboratorium van het Academisch Ziekenhuis in Utrecht heeft gedaan, de arbitragecommissie ervan te overtuigen dat bij hem de verhouding testosteron-epitestosteron, waarop hij is veroordeeld, onder bepaalde omstandigheden boven normaal is.

DEN HAAG - Corticosteroïden, verwerkt in een zalf, zijn de oorzaak van de abnormale verhouding tussen epitestosteron en testosteron in het lichaam van Gert Jan Theunisse. Met als gevolg twee positieve reacties dit jaar na de Waalse Pijl en de eerste rit van de Subida a Arrate.

Dit is de conclusie van een verder onderzoek dat endocrinoloog prof. Dr. J.H.H. Thijssen heeft verricht. De autoriteit op het gebied van de hormonenhuishouding is door de tot juli volgend jaar geschorste Theunisse enige tijd geleden al aangetrokken om diens onschuld te bewijzen. In het in oktober gepresenteerde rapport werd al geconstateerd dat niet een te hoog gehalte testosteron, maar een te lage epitestosteronspiegel de wanverhouding veroorzaakte. Op grond van deze bevindingen verwacht de Nederlandse Wielerbond dat de schorsing van Theunisse zal worden opgeheven door de internationale wielerunie.

De commissie onder voorzitterschap van de Westduitser Göhner raakte in Zürich nog niet overtuigd. De beslissing over de procedurefouten en de norm is uitgesteld tot deze week. De eerste experimenten met Theunisse in het laboratorium hebben geen abnormale resultaten opgeleverd. Er zijn echter nog vervolg-experimenten ontworpen die ook in november nog hun invloed kunnen hebben.

MINIMAAL 6-1

Thijsen viel tijdens de hoorzitting vooral de gehanteerde norm aan. Tegenspeler van de Utrechtse endoctrinoloog was prof.dr.M.Donike, de Westduitse biochemicus die de norm heeft ontworpen. Op grond van 4600 dopingcontroles in zijn laboratorium te Keulen concludeerde Donike dat wanneer de verhouding testosteron-epitestosteron in de urine minimaal 6-1 bedraagt, sprake is van toediening van testosteron.

Het gebruik van de verhouding tussen testosteron en epitestosteron in urine is op grond van ervaringsfeiten rond 1980 tot stand gekomen. Bij de dopingcontroles op de Olympische Spelen van Moskou in dat jaar konden de dopingcontroleurs voor het eerst synthetische anabole steroïden opsporen, die voor die tijd als spierversterkend middel werden gebruikt. Er waren aanwijzingen dat sporters in plaats daarvan het natuurlijke steroïdehormoon testosteron waren gaan gebruiken. Donike zag de testosteronconcentraties inderdaad meer variëren. Zoekend naar een standaard vond hij dat de verhouding tussen testosteron en epitestosteron bij de sterk afwijkende urinemonsters was gestegen. Het bleek een nauwkeuriger standaard dan het testosterongehalte alleen. De natuurlijke testosteronconcentraties variëren per individu. Bekend is ook dat slechts een fractie (ongeveer 1 procent) van het testosteron in urine verschijnt. De rest wordt in de lever in andere afbraakprodukten omgezet. Donike definieerde uiteindelijk als standaard dat een sporter bij wie de concentratie testosteron gedeeld door epitestosteron groter is dan zes was betrapt op het onreglementair verbruik van testosteron.

De medische commissie van de internationale wielerunie, waarvan Donike tevens deel uitmaakt, heeft daarom besloten dat een hogere verhouding dan zes strafbaar is.

NIET UITGESLOTEN

Volgens Thijssen gaf Donike tijdens de hoorzitting in de urenlange discussie toe dat hij bij de bepaling van de limiet ook zijn twijfels heeft gehad. Donike gaat uit van een gevonden normaalverdeling. Bij de meeste mensen ligt de verhouding testosteron/epitestosteron rond de één. De verdelingscurve loopt langzaam af en nog maar heel weinig mensen hebben een verhouding van vijf. Dat een normaal iemand een verhouding van zes of hoger heeft is daarmee statistisch en medisch echter niet uitgesloten. Thijssen kent uit zijn vakliteratuur onderzoek aan gezonde proefpersonen bij wie de verhouding van nature hoger is dan zes. Dat leidt tot vals positieve uitslagen. 'Op grond daarvan', zegt Thijssen, 'vind ik dat sportmensen het voordeel van de twijfel verdienen. Donike heeft geen echt bewijs.'

Thijssen heeft er niet zoveel bezwaar tegen dat bij dopingcontroles de verhouding zes tussen testosteron en epitestosteron wordt gebruikt. Maar zo'n uitslag zou het begin van verder onderzoek moeten betekenen en niet direct tot een veroordeling moeten leiden.

ROEIERS

Thijssen werd begin september door de wielrennersorganisatie betrokken in de zaak Theunisse. Met doping heeft hij nooit iets te maken gehad, maar zijn wetenschappelijke carrière is gebouwd op de steroïdhormonen waar testosteron toe behoort. Hij was ook al betrokken bij onderzoek naar de invloed van trainen op de hormoonconcentraties van toproeiers. 'Ik vond het wel leuk me met deze zaak te bemoeien omdat ik wel vaker kritiek heb geuit op de zeggingskracht van 6:1', verklaart hij zijn motivatie.

De onderzoekers met wie hij roeiers onderzocht betrok hij ook bij de zaak-Theunisse.

Theunisse werd eerst gevraagd thuis drie dagen zijn urine in porties op te sparen en op te schrijven wat hij at en deed. Gert Jan Theunisse in rust bleek echter een normale verhouding tussen testosteron en epitestosteron te hebben.

Maar wielrenners spannen zich bij tijd en wijle erg in en vooral de kopmannen staan onder grote druk. Kan lichamelijke of geestelijke stress de verhouding tussen testosteron en epitestosteron veranderen? Misschien, zegt Thijssen. In de literatuur bestaan aanwijzingen. 'We hebben hem gevraagd testen te doen onder zware inspanning. Wij hoopten dat hij onder extreme inspanning een dusdanige verandering zou krijgen dat hij dik boven de 10 zou uitkomen.'

Theunisse werd op een fietsergometer gezet, waarop een bergetappe werd nagebootst. Gedurende vijfeneenhalf uur bereikte zijn hartslag pieken van tweehonderd. Het laatste halfuur moest hij tot een maximum gaan. De renner verloor anderhalve liter vocht. Na een uur fietsen was de verhouding testostron/epitestosteron in zijn urine 3,5 in het vervolg van de 'koers' kwam dat getal niet boven de 6.

Thijssen realiseert zich dat de omstandigheden in een wedstrijd toch weer anders kunnen zijn. Psychische spanningen kunnen hun invloed hebben, maar hun effect is in het laboratorium niet te meten.

DOPINGLIJST

Waarom mannelijke wielrenners geen testosteron mogen gebruiken is prof.Thijssen overigens een raadsel. 'Ik vind dat het voor volwassen mannen niet gevaarlijk is. Het staat terecht op de dopinglijst omdat anders iedere idioot aan een kind of een vrouw kan geven. Maar bij volwassen mannen, die zelf al testosteron maken, bereik je niet veel met testosteron. Ik heb zelfs mijn twijfels over de risico's van het gebruik van testosteron. Donike heeft die ook, zei hij Zürich.'

'Wanneer je mannen heel lang en zwaar belast daalt het testorongehalte. Het idee is dat het herstel van het lichaam daarna langer zou duren dan bij een normaal testoreno-niveau', zegt Thijssen. 'Maar testosteron is niet prestatiebevorderend. Alle experimenten die gedaan zijn om te bewijzen dat synthetische anabole steroïden en testosteron prestatievherhogend werken, hebben nooit iets aangetoond. Dat in de Tour de France testosteron verzwakte renners eerder zouden herstellen is ook nooit aangetoond. Heel veel testosteron-effecten zijn volgens mij placebo-effecten. Dat het op termijn van jaren iets doet zal wel zo zijn, want de gemiddelde man heeft meer spieren dan de vrouw. En die verschillen ontstaan in de pubertijd als de testosterongehalten bij jongens omhoog gaan en bij meisjes laag blijven.'

stuwt. 'Voorlopig heb ik alleen bereikt dat ze zijn gaan twijfelen. Het is zeker geen gewonnen zaak, maar ook niet verloren. Anders hadden ze dat wel gezegd.'

(Dit artikel is ontleend aan het NRC/Handelsblad)

Gary Kasparov en Anatoly Karpov hebben tijdens de eerste helft van hun tweekamp om het wereldkampioenschap schaken broederlijk de punten gedeeld. De stand na de 12 in New York gespeelde partijen luidt 6-6 en in het Franse Lyon moet de beslissing vallen.

Schaken

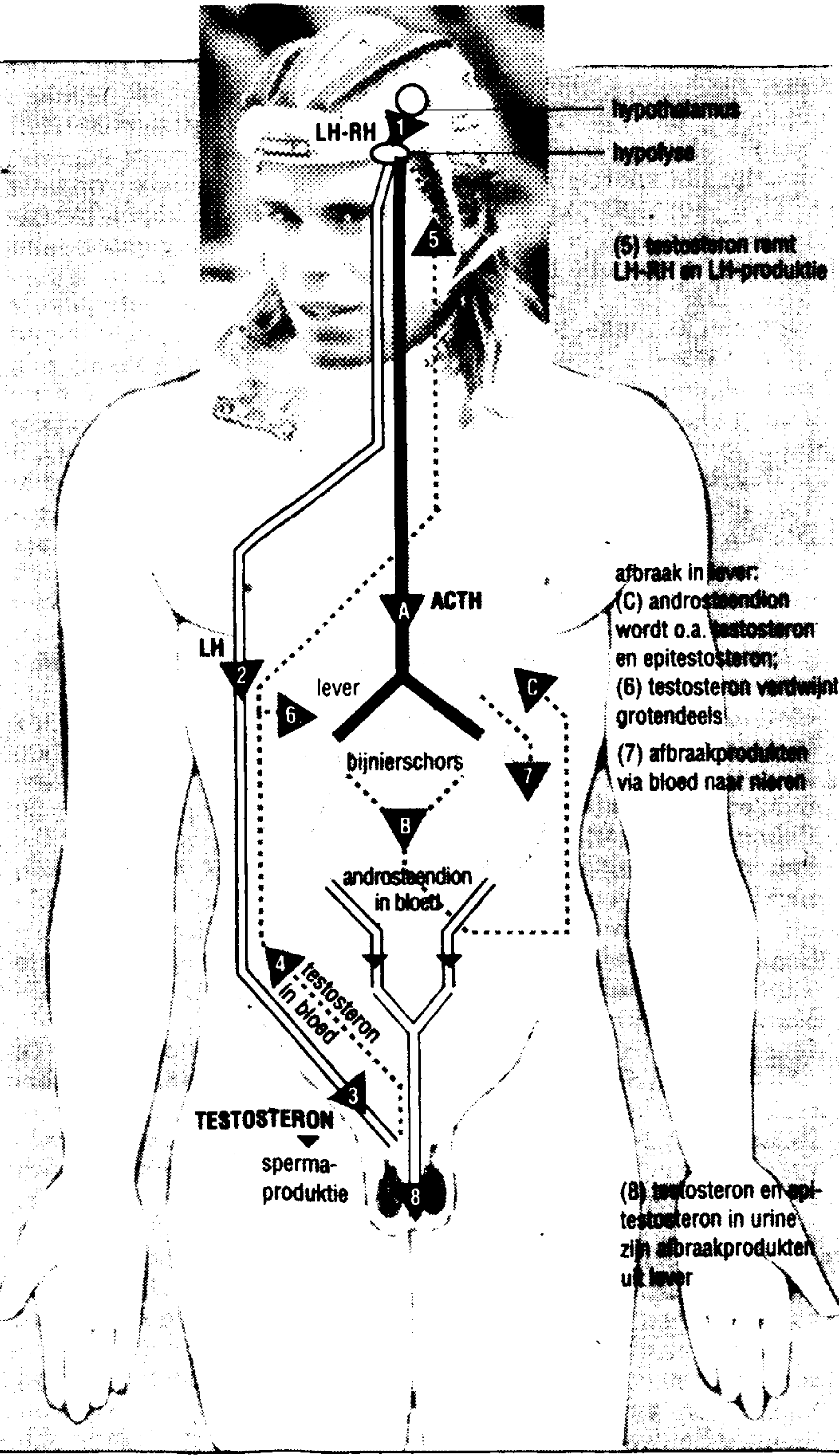
Antillen voor derde keer naar Olympiade

= door Jules Welling =

DE MATCH OM het wereldkampioenschap tussen titelverdediger Gary Kasparov en uitdager Anatoli Karpov heeft het New Yorkse gedeelte achter de rug en verhuist nu naar het Franse Lyon voor de afsluitende partijen, maximaal twaalf. Achteraf blijkt er voor de angst van de Franse organisatoren dat er in New York een vroegtijdige beslissing zou vallen in het geheel geen grond geweest te zijn. Het werd uiteindelijk 6-6 — beiden wonnen een partij; Kasparov de tweede en Karpov de zevende — en van een eenzijdig matchverloop is geen sprake geweest.

Hoewel Karpov aan een gelijkspel niet voldoende heeft — de titelhouder dient verslagen te worden — moet hij toch als de morele winnaar van het New Yorkse gedeelte gezien worden. Kasparov had aangekondigd hem te zullen vermorzelen; daar is niets van terecht gekomen. Integendeel zelfs, als Karpov iets slagvaardiger geweest zou zijn, had hij met een voorsprong de Atlantische oversteek kunnen maken.

Inmiddels is in het Joegoslavische Novi Sad de 29ste Olympiade van start gegaan, een tweejaarlijks festival waarin landenploegen tegen elkaar uitkomen. Het is het grootste traditionele festijn dat de schaakwereld kent, zelfs één van de grootste sportevenementen ter wereld. De Wereldschaakbond is na de Verenigde Naties en de FIFA (de Wereldvoetbalbond) de grootste internationale organisatie waar het het aantal aangesloten landen aangaat.

Ik ben in de archieven gedoken om een beeld te krijgen van de prestaties van het Antilliaanse team. Erg ver terug in de tijd hoefde ik daar niet voor, want de Antillen waren voor het eerst van de partij op de Olympiade van Dubai (Verenigde Arabische Emiraten) in 1986. De ploeg bestond toen uit Smith, Zalm, Roose, Van der Ploeg, De Castro en Wolf, allemaal spelers zonder noemenswaardige internationale ervaring en ratingloos. Er waren toen 108 landen van de partij, waarvan er 76 ten minste één speler met een internationale rating hadden. Op grond van de gemiddelde rating werden de landen ingedeeld voor de paring (de cijfers tussen haakjes in het navolgende tabelletje). De teams zonder rating werden alfabetisch ingedeeld.

De Olympiadeteams bestaan bij de heren uit zes man en een captain, bij de dames uit vier vrouwen en een captain. Bij de heren wordt aan vier borden gespeeld (er zijn dus telkens twee spelers vrij), bij de dames aan drie. De Antilliaanse dames waren er in 1986 nog niet bij. Dit waren de resultaten:

1ste ronde: N.A. - Tunesië (42) 0-4; 2de ronde: N.A. - Luxemburg (72) $^1/_2$-$3^1/_2$; 3de ronde: N.A. - Haïti (-) $2^1/_2$-$1^1/_2$; 4de ronde: N.A. - Botswana (-) $1^1/_2$-$2^1/_2$; 5de ronde: N.A. - Brunei (-) 1-3; 6de ronde: N.A. - Antigua (-) 3-1; 7de ronde: N.A. - Ghana (-) 2-2; 8ste ronde: N.A. - Japan (-) 1-3; 9de ronde: N.A. - Gambia (-) $2^1/_2$-$1^1/_2$; 10de ronde: N.A. - Bermuda (-) 1-3; 11de ronde: N.A. - Hordanie (-) 0-4; 12de ronde: N.A. - Mauritius (-) $3^1/_2$-$^1/_2$; 13de ronde: N.A. - Oeganda (75) $^1/_2$-$3^1/_2$; 14de ronde: N.A. - Bahamas (-) $2^1/_2$-$1^1/_2$.

De persoonlijke scores waren: eerste bord Smith 8 uit 11, tweede bord Zalm 2 uit 10, derde bord Roose 4 uit 10, vierde bord Van der Ploeg $4^1/_2$ uit 10, vijfde bord De Castro 3 uit 8 en zesde bord Wolf 2 uit 7. Het team legde beslag op de 96ste plaats. Alle begin is moeilijk.

GRIEKENLAND

De tweede keer dat de Antillen van de partij waren, was in Thessaloniki (Griekenland) 1988. Toen ging het al een stuk beter. Er waren 102 landen vertegenwoordigd. De Antillen waren als 91ste geplaatst, omdat eerste bordspeler Smith dankzij zijn goede optreden in Dubai inmiddels een internationale rating had (2205). Had het team in Dubai in 14 wedstrijden 11 matchpunten weten te bemachtigen, in de tweede stad van Griekenland waren dat er al een heel stuk meer: 16 matchpunten en dat tegen aanzienlijk sterkere tegenstanders. Het Antilliaanse team bestond uit 1. Smith, 2. Waagenaar, 3. Wolf, 4. De Castro, 5. Capella en 6. Mirza. Zij zorgden voor de volgende resultaten:

1ste ronde: N.A. - Mexico (37) 0-4; 2de ronde: N.A. - Hongkong (65) 2-2; 3de ronde N.A. - Bahrein (82) $^1/_2$-$3^1/_2$; 4de ronde: N.A. - Zambia (92) 2-2; 5de ronde: N.A. - Sudan (80) 2-2; 6de ronde: N.A. - Panama (-) $2^1/_2$-$1^1/_2$; 7de ronde: N.A. Britse Maagden Eilanden 2-2; 8ste ronde: N.A. - Palestina (73) 2-2; 9de ronde: N.A. - Guernsey/Jersey (67) $2^1/_2$-$1^1/_2$; 10de ronde: N.A. - Zimbabwe (75) $2^1/_2$-$1^1/_2$; 11de ronde: N.A. - Nigeria (92) $2^1/_2$-$1^1/_2$; 12de ronde: N.A. - Bangla Desh (46) $^1/_2$-$3^1/_2$; 13de ronde: N.A. - Kenia (78) $2^1/_2$-$1^1/_2$; 14de ronde: N.A. - Libie (86) 1-3.

Daarmee werd het team 89ste, zeven plaatsen winst ten opzichte van Dubai 1988. Capella viste op het vijfde bord met 6 uit 8 maar net achter het net voor een persoonlijke bronzen medaille, omdat hij niet aan het daarvoor gestelde minimum van negen partijen kwam. Het Olympiade-bulletin, waaruit ik deze gegevens heb opgediept, geeft helaas niet alle persoonlijke scores, maar als ik mij niet vergis, zagen die er zo uit: eerste bord Smith $6^1/_2$ uit 12, tweede bord Waagenaar 3 uit 11, derde bord Wolf 4 uit 11, vierde bord De Castro $3^1/_2$ uit 8, vijfde bord Capella 6 uit 8 en zesde bord Mirza $1^1/_2$ uit 5.

DAMES

In Thessaloniki 1988 waren de Antilliaanse dames voor het eerst van de partij. In de dames-Olympiade waren 56 landen vertegenwoordigd. Het Antilliaanse team werd 53ste met op het eerste bord Garmers (5 uit 14), op het tweede bord Cardose ($6^1/_2$ uit 14) en op het derde bord Craane ($2^1/_2$ uit 14). (Een vierde bordspeelster was niet afgevaardigd). De dames scoorden 8 matchpunten dankzij overwinningen op de Amerikaanse Maagden Eilanden, Libanon en Nigeria en gelijke spelen tegen Malta en Puerto Rico. Dat moet aanzienlijk beter kunnen in Novi Sad.

Zelf heb ik alle Olympiades sinds 1974 meegemaakt, exclusief die in Dubai 1986 (toen Nederland de Olympiade boycotte omdat Israël niet uitgenodigd was). Ik zal ook in Novi Sad aanwezig zijn voor een hernieuwde kennismaking met het Antilliaanse team; dit keer anders dan voorheen. Nu ik voor de 'Amigoe' schrijf, zal ik de partijen van de Antilliaanse vertegenwoordigers met andere ogen bekijken en beoordelen. Uiteraard zal ik er op deze plaats verslag van doen.

'Natuurlijk' beter worden

Sinusitis ook met kruiden te behandelen

= door Rudolf de Wit =

EEN SINUSITIS (van: itis = ontsteking van, sinus = holte) kan een ontsteking zijn van de slijmvliezen in de kaakholten ofwel bovenkaaksholten (sinusitis maxillaris), voorhoofdsholten (sinusitis frontalis), zeefbeenholte (sinusitis ethmoidalis) of de wiggebeenholte (sinusitis sphenoidalis).

Een sinusitis is meestal een complicatie (secundaire infectie) van een infectie van de bovenste luchtwegen. Andere oorzaken kunnen zijn tandwortelontsteking, een allergische (door overgevoeligheid veroorzaakte) verkoudheid. Sinusitis kan ook een gevolg zijn van zwemmen en duiken. De ontsteking kan worden veroorzaakt door verschillende soorten bacteriën (Pneumococcen, Haemophilus influenzae, Stafylococcen) en door vele andere micro-organismen.

In het begin van de ontsteking zit er in de holten helder vocht, dat later verandert in pus. Zo'n ontsteking kan plotseling optreden (acute sinusitis) of geleidelijk ontstaan (chronische sinusitis). Er kunnen ook meer sinussen tegelijkertijd zijn aangedaan.

Van een acute sinusitis zijn de verschijnselen: a. De neus is verstopt en er komt geen-groene afscheiding uit.
b. De aangedane holte is pijnlijk bij drukken of kloppen erop.
c. Er is koorts en men heeft koude rillingen, men 'voelt zich ziek'.
d. Hoofdpijn, afhankelijk van de plaats van de ontsteking.

Bij elke sinusitis is er een bepaald gebied dat pijnlijk is, het pijngebied: Bij kaakholte-ontsteking is het pijngebied de bovenkaak; bij voorhoofdsholte-ontsteking is het pijngebied het hele voorhoofd; bij zeefbeenholte-ontsteking het gebied rond het oog (bij kinder- en kan het gezicht opgezet zijn en bij wiggebeenholte-ontsteking is het pijngebied het achterhoofd.

En duidelijk kenmerk van sinusitis is, dat men bij het vooroverbukken het gevoel krijgt alsof er in het hoofd een blok naar voren valt. Bij het onderzoek zal de dokter met behulp van een brandend lampje in de mond van de patiënt bij een ontstoken kaakholte daarin een sluiering zien.

Een brandend lampje bij de ooghoeken kan bij een ontstoken voorhoofdsholte een sluiering daarin te zien geven. De andere holten kunnen door het maken van röntgenfoto's onderzocht worden. Dat is de zekerste methode. Doordat er bij een ontsteking pus wordt gevormd, die ook naar achter in de keel kan stromen — vooral als men ligt — ontstaat vaak hoesten, keelontsteking, ontsteking van het strottenhoofd en soms bronchitis. Vooral bij kleine kinderen ontstaat vaak door secundaire infectie bronchitis, wat gevaarlijk kan zijn omdat de luchtwegvertakkingen nog maar nauw zijn en dus gauw verstopt raken (bronchitis). Dit komt eigenlijk alleen voor bij kinderen onder de 2 jaar, en snelle behandeling is dan wel vereist.

Een chronische sinusitis komt meestal voort uit een acute sinusitis en geeft zelden of nooit pijn. De neus is verstopt en er stroomt regelmatig wat pus in de keelholte, met als gevolg prikkelhoest en onaangename ademgeur.

De behandeling van acute sinusitis in de normale geneeswijze (allopathie) gebeurt met neusdruppels, antibiotica, stomen, bedrust en eventueel pijnstillende middelen. De pus moet naar buiten, maar door de ontsteking is het slijmvlies gezwollen en de uitgang van de holte naar de neusholte is verstopt. Daarom is kaakspoeling nogal eens nodig. Soms wordt geprobeerd door stomen en neusdruppels de pus weg te krijgen. Bij chronische sinusitis wordt kaakspoeling of zonodig een operatie toegepast. In de natuurgeneeswijze zijn er heel wat mogelijkheden.

Acupunctuur: Met acupunctuur is het mogelijk om via bepaalde punten op de voeten (de leverenergie) en punten op het gezicht de sinusitis met succes te behandelen. De naalden die in het gezicht gebruikt worden zijn over het algemeen erg klein, omdat de punten op het gezicht ook erg oppervlakkig liggen. Voor de secundaire klachten (hoofdpijn, hoesten koorts enz.) kan ook acupunctuur toegepast worden. De behandeling is echter wel gericht om de oorzaak te behandelen.

Voedingsadviezen: Direct bij de acupunctuur behandelingen horen ook voedingsadviezen. Het is erg belangrijk om produkten zoals melk en melkprodukten, suiker (snoepgoed) te vermijden. Aangezien de sinus-ontstekingen vaak met de lever-energie te maken hebben wordt ook alcohol en koffie ten strengste afgeraden.

Homeopathie: In de homeopathie bestaan er verschillende kruiden die goed toegepast kunnen worden bij bovenstaande klachten. Echinacea, beter bekend als de natuurlijke antibioticum. Te gebruiken bij ontstekingen en om de weerstand op te bouwen.

Aconitum: bij koorts.
Cinnabaris: bij voorhoofdsholte-ontsteking.
Kalium bichromicum: bij voorhoofdsholte-ontsteking met taai draderig slijm.
Hepar Sulfuris: vooral bij chronische voorhoofdsholte-ontsteking.
Po-Ho olie: enkele druppels in een stoombad van dit middel kan weer snel wat 'lucht geven'.
Rinyleen neusdruppels: neusdruppels gemaakt van kruiden. Dit middel tast de neusslijmvliezen niet aan. Integendeel!

Zwemmen is aan te raden (niet duiken!) en vooral het stoeien in ondiep water kan goed helpen bij een sinus die vol zit. Een advies: laat het niet merken dat je daarom meedoet aan een stoeipartij want dat is niet zo smakelijk voor de andere zwemmers.

Indien de sinussen erg verstopt zijn of als de pijnklachten overheersen en de kans op secundaire klachten groot is, dan is het toch raadzaam om aan een spoeling te denken. Uw KNO-arts kan u daar alles over vertellen. Na de spoeling kunt u altijd ter voorkoming weer met homeopathie verder gaan. Sinus-ontstekingen kunnen een langdurige infectiebron (haard of focus) zijn. Hierdoor kunnen er elders in het lichaam ook klachten ontstaan en ook jarenlang, door een sinusitis, onderhouden worden.

Bij mij zult u met een ernstige sinusitis zeker direct doorverwezen worden naar de KNO-arts.

Bij doorlichting (met een gewoon brandend lampje in de mond voor de kaakholten en in beide ooghoeken voor de voorhoofdsholten) zullen gezonde sinussen helder oplichten. Donkere plekken geven aan dat de holte daar ontstoken is en vol vocht zit.

Bij de bovenste afbeelding is er sprake van een (rechts) ontstoken voorhoofdsholte (sinusitis). De middelste afbeelding toont twee heldere kaakholten. Bij de onderste afbeelding is er sprake van een (rechts) ontstoken kaakholte of bovenkaaksholte.

ÖNDER DE LOUPE

Verklaring mensenrechten op zegels Verenigde Naties

= door Victor Hafkamp =

VORIG NAJAAR ging de postadministratie van de Verenigde Naties van start met een serie zegels die — verspreid over een periode van vijf jaar — de dertig artikelen van de Verklaring van de Rechten van de Mens zullen uitbeelden. Gisteren kwam de tweede serie uit. Op zes verschillende ontwerpen zijn de artikelen zeven tot en met twaalf door middel van kunstproducties in beeld gebracht. De VN-postdienst heeft in verband met het Jaar van Van Gogh ook een schilderij van de grote Nederlandse schilder uitgekozen. Op een zegel van 35 rappen, een van de twee uitgiften voor 'Genève' is een reproductie te zien van Van Gogh's 'Binnenplaats van een gevangenis' uit het Poesjkinmuseum in de Mosku. Op het ontwerp de droefgeestige aanblik van een groep gevangenen die op een pleintje voor de gevangenismuren wordt gelucht. Alle zegels uit de serie hebben een 'tab' (aanhangsel) met de tekst van een van de artikelen uit de VN-verklaring.

Bij het schilderij van Van Gogh hoort de tekst: Frans, Duits en Engels, zodat de verzamelaar zich van elke waarde drie stuks moet aanschaffen om 'compleet' te zijn. De tweede zegel van Genève (90 rappen) toont een werk van Albrecht Dürer.

Voor het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York verschijnen zegels van 25 en 45 cents met een beeldhouwwerk uit de Romeinse tijd en een schilderij van de Fransman Charles Paul Renouard. In Wenen, waar ook een zetel van de volkerenorganisatie is, komen zegels uit van 4.50 en 7 shilling met reproductie van werken van resp. Sandor Bihari (Hongarije) en Suzuki Harunobu (Japan). Alle zegels hebben een oplage van 2.502.000 stuks.

Ook de post in Joegoslavië liet haar oog vallen op een Nederlands schilderij voor een postzegel. Op 2 oktober kwamen in Joegoslavië weer twee zegels uit in de jaarlijkse reeks 'Vreugde van Europa' met het kind als thema: 6.50 en 10 dinar. Op de laatste zien we de koning-stadhouder Willem de Derde als kind, geportretteerd door Adriaan Hanneman. Het schilderij hangt in het Rijksmuseum in Amsterdam.

De UPAE, de postunie voor de Amerika's en Spanje heeft voor zijn lidstaten het thema 'natuur en milieu ten tijde van de conquistadores' aanbevolen voor de jaarlijkse uitgiftereeks met de 500ste verjaardag van de ontdekking van Amerika als onderwerp. Vorig jaar begonnen de lidstaten van de UPAE met uitgiften in het kader van 500 jaar Amerika. Ze besloten tot een gemeenschappelijk thema en volgden daarbij het voorbeeld van de CEPT, de Europese conferentie voor post en telecommunicatie die elk jaar voor haar lidstaten een thema voor de Europazegels vaststelt. Brazilië heeft vorige maand een strip met twee zegels (15 en 105 cruzados) laten verschijnen.

Daarop is een landschap van Praia do Sul afgebeeld. Buiten het Latijnsamerikaanse continent komen eveneens zegels uit die de reis van Columbus 500 jaar geleden als onderwerp hebben. Spanje dat ook lid is van de UPAE kwam met twee zegels van resp. 8+5 en 20+5 cruzados met afbeeldingen van schepen uit Columbus' tijd. En in Afrika bracht Equatoriaal Guinea zegels van 170 en 300 francs uit met afbeeldingen van Columbus' schepen, de 'Pinta', de 'Niña' en de 'Santa Maria'.

EINDE VAN DE MUUR

Het kon niet uitblijven. De Duitse post heeft Het einde van de 'Muur' op 9 november 1989 herdacht met een speciaal blokje, bestaande uit zegels van 100 en 50 pfennig. 'Friedlicher Aufbruch zur Deutschen Einheit' (vreedzame afbraak voor de Duitse eenheid) heet het op het blokje. En vanzelfsprekend toont het ontwerp naast veel symboliek ook de Brandenburger Poort in Berlijn, het symbool van de Duitse hereniging. Die ontwikkeling heeft in elk geval door de filatelisten ook gevolgen gehad: ze zijn twee verzamelgebieden, Berlijn en de DDR, kwijt geraakt. Wat er de komende jaren aan verzamelgebieden in Oost-Europa dankzij het toenemende nationalisme bij zal komen is nog een vraagteken.

In elk geval is Litouwen begonnen met het drukken van eigen zegels. Het heeft daartoe de opdracht gegeven aan een Oostduitse firma die tot voor kort de zegels van de DDR van de persen liet rollen.

De kerst-reductiezegels van PTT Post in Nederland zijn de afgelopen jaren zo'n kassucces gebleken dat de uitgifte ervan een jaarlijkse traditie is geworden. Op 29 november komt de vierde decemberzegel uit. Het exemplaar van 50 cent kan — net als andere jaren — worden gebruikt voor frankering van kerst- en nieuwjaarskaarten met bestemmingen binnen Nederland. De decemberzegel is alleen verkrijgbaar in velden van twintig stuks, waarvan de prijs tien gulden is. De zegel is geldig van 29 november tot 31 december. Daarna kan hij gewoon gebruikt voor de normale correspondentie, maar dan moet er wel tot het normale tarief een zegel worden bijgeplakt.

Door andere zegels bij te plakken kan het decemberexemplaar natuurlijk ook voor andere correspondentie dan die voor kerstmis en nieuwjaar worden gebruikt. De zegel, ontworpen door de Rotterdammers Stephan Saaltink en Leo de Bruin, vertoont een grijs en een violet vlak, symboliek voor land en lucht. In de postzegelrand staan vlakjes in de kleuren oranje, groen en blauw. Ze zijn gerangschikt als molenwieken en symboliseren de tijd. De tekst '50 cent 1990' en de naam 'Nederland' kunnen — naar believen — boven (kopstandig) of beneden worden geplakt. Een zegel zonder boven- of onderkant, zegt PTT Post er dan ook van.

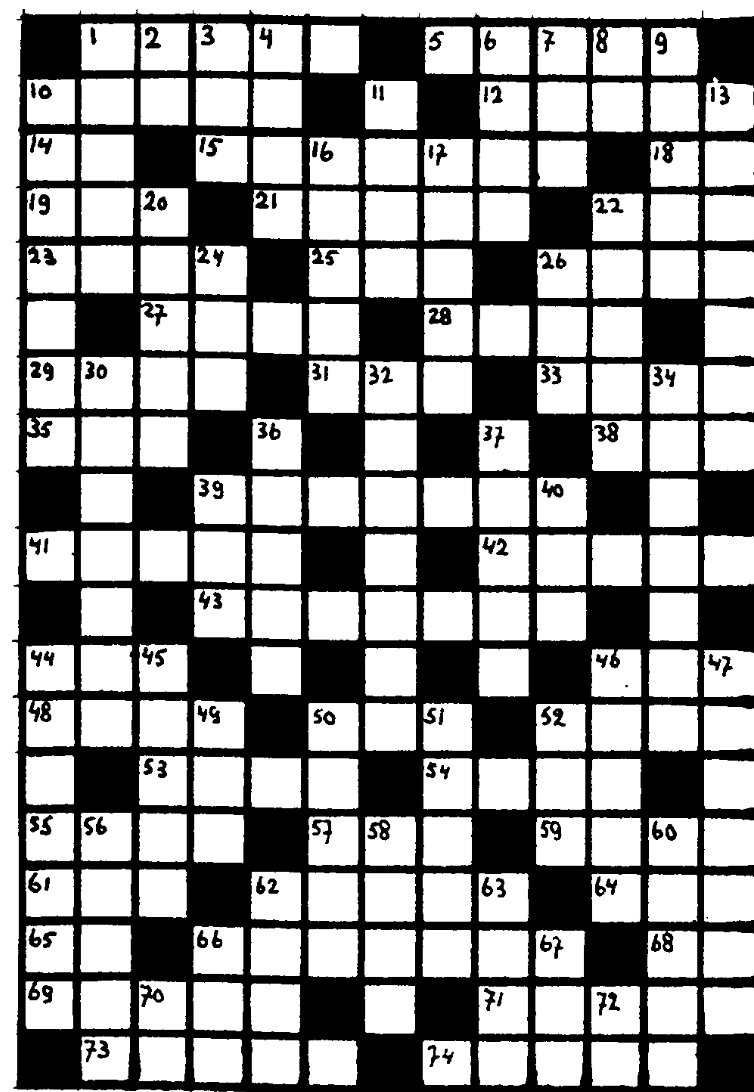
Er komen 11 miljoen vellen in de verkoop. Voordat de decemberzegels uitkomen, verschenen in Nederland kinderzegels. Woensdag 7 november was de eerste dag van verkoop. De eerste exemplaren werden dan in Barneveld aangeboden aan de vrouw van premier Lubbers. Zoals bekend bestaat de kinderserie van dit jaar met als thema 'Kind en hobby' uit zegels van 55+25, 65+35 en 75+35 cent en het traditionele velletje.

Bij ons op de Nederlandse Antillen verscheen woensdag 31 oktober de jaarlijkse kinderserie, gewijd aan het 'internationale alfabetiseringsjaar'. De serie bestaat uit zes zegels (30+5, 55+10, 65+15, 100+20, 11+25 en 155+55 cent). In de ontwerpen met veel dieren zijn diverse letters van het alfabet verwerkt. De ontwerper is John Baselmans. De oplage van de serie 100.000. Aruba gaf 24 oktober drie kinderzegels uit (45+20, 60+30 en 100+50 cent).

Ontwerper Nigel Matthew beeldde achtereenvolgens zeilboten en vissen, parkieten en een cocosboom en vliegers en een hagedis op een rots af.

Ook Suriname geeft kinderzegels uit, maar de gegevens daarover ontbreken nog. Zwitserland heeft zijn jaarlijkse kinderserie 'Pro Juventute' ook het thema 'kind en hobby' meegegeven. Op de ontwerpen van de zegels van 35+15, 50+20, 80+40 en 90+40 rappen zijn diverse jeugdactiviteiten uitgebeeld, zoals wandelen, voetbal en musiceren.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. Gulzigaard; 5. Genezer; 10. Vaa tuig; 12. Voorbeeld; 14. Muzieknoot;; 15. Hachelijk; 1 Uitroep van afkeer; 19. Kunsttaal; 21. Omlaag; 2 Belemmering; 23. Bladader; 25. Bedrog; 26. Jong die 27. Hetzelfde; 28. Geestdrift; 29. Ogenblik; 3 Opstand; 33. Romeinse Keizer; 35. Plaag; 38. Vat; 3 Pruimesoort; 41. Uitbouw; 42. Wielerwedstrijd; 4 Gelijkenis; 44. Lidwoord; 46. Wig; 48. Brandstof; 5 Soort grond; 52. Hoffeest; 53. Telwoord; 54. Zu vloeistof; 55. Onderhuids vet; 57. Dwaas; 59. Snoe goed; 61. Hoeveelheid; 62. Abonnee; 64. Vogelbe 65. Slede; 66. Verhouding; 68. Muzieknoot; 69. Geest lijke; 71. Platte steen; 73. Bezijden; 74. Gereedscha

VERTIKAAL: 1. Toestand van rust; 2. Rondhout; Voorzetsel; 4. Slotwoord; 6. Arabisch vorst; 7. Plom 8. Uitgave (afkorting); 9. Opstandeling; 10. Iemand va adel; 11. Zedelijkheid; 13. Feestverlichting; 16. Zan stem; 17. Bestek; 20. Opdracht; 22. Soort appel; 2 Europeaan; 26. Soort mand; 30. Afscheidsgroet; 3 Uitstalkast; 34. Rond buitenwerk; 36. Dwingeland; 3 Vent; 39. Klap; 40. Plezier; 44. Residentie van e vorst; 45. Naam; 46. Wapen; 47. Soort danspartij; 4 Boom; 50. Dierlijk vet; 51. Vuurpijl; 52. Sterke takel; 5 Sieraad; 58. Bijbelse figuur; 60. Ingedikt vruchtesa 62. Bederf in brood; 63. Kerkelijk gebruik; 66. Kippe loop; 67. Vroeger; 70. Walkant; 72. Persoonlijk voo naamwoord.

WINNAAR VORIGE WEE

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amigo kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Marilyn L. de Wolff
Heraweg 2
Curaçao N.A.

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmid dag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 e
Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linke

OPLOSSING VORIGE WEE

HORIZONTAAL: 1. Fantasie; 7. Smadelijk; 13. Ta 14. D.i.; 15. Ni; 16. Rel; 17. Ab; 19. Beton; 20. Oks 21. Va; 22. Mijn; 24. Bar; 25. Elan; 27. Poespas; 3 Plat; 32. Maar; 34. Ra; 35. Pim; 37. Els; 38. Dra; 4 Nek; 42. Ra; 44. Rank; 46. Raaf; 47. Impasse; 4 Mens; 52. Aak; 55. Non; 56. LP; 57. Fabel; 59. App 62. Lev; 64. Li; 65. LR; 66. Lijf; 68. Nogmaals; 6 Tovenaar.

VERTIKAAL: 1. Frame; 2. N.T.; 3. Tab; 4. Amen; 5. Id 6. Einder; 7. Snoep; 8. Mik; 9. Drek; 10. Eel; 11. L.I.; 1 Kwarts; 18. Bijl; 21. Vaal; 23. Namaak; 24. Bleken; 2 Na; 27. Prei; 28. Sara; 29. A.P.; 30. Sire; 33. An; 3 Ma; 38. Dralen; 39. Raap; 41. Km.; 43. Asfalt; 45. N.M 48. Polis; 50. Nok; 51. Snaar; 53. Java; 54. Vele; 5 Fem.; 58. Ell; 60. Pro; 61. Lijn: 63. Lg.; 67. Fa.